దక్షిణ రైల్వే

దక్షిణ - ఇండియాకు వచ్చి దర్శించండి వీనిని—

బాదామి	క్రీ॥ శ॥ 6–వ శతాబ్దినాటి జైనుల బిలములకున్నూ గుహాలయాల కున్నూ ప్రసిద్ధం.
బిజాపూర్	లోకంలోని గోపురాలలో ద్వితీయస్థానం అధిష్ఠించిందిన్నీ అద్భుత ప్రతిధ్వననపు ఏర్పాట్లు గలదిన్నీ అయిన ''గోల్ గుంబజ్'' ఉన్న ఊరు.
చిదంబరము	నటరాజాలయం ఉండే సుప్రసిద్ధ శివక్షేత్రం.
కోర్టల్లం [తెన్కాశిమీదుగ]	జలపాతాలకు ప్రసిద్ధం, స్నానఘట్టం, ఆరోగ్య కేంద్రం.
హంపి [విజయనగరం]	హిందువుల అవిస్మరణీయ సామ్రాజ్యానికి ముఖ్యపట్టణంగా ఉండిన విజయనగరంయొక్క శిథిలాలు అద్భుతకరాలు.
కొడైక్కనాల్	మధుర సమీపంలో రమ్యమైన కొండవిడిది.
మధుర	ప్రాచీన పాండ్యరాజుల రాజధాని, మీనాక్షీదేవ్యాలయానికి ప్రసిద్ధం.
మైసూరు	దీపోజ్జ్వలమైన నగరం; మనోహరాలైన బృందావనంపుతోటలు మైసూరికి పదిమైళ్ల దూరంలోనే ఉన్నాయి.
ఉదకమండలం	భారతదేశంలో కొండవిడుదులు అన్నిటిలోను ఇది ప్రథమగణ్యం.
రామేశ్వరం	సేతుస్నానానికీ రామలింగేశ్వరస్వామి సేవకూ ప్రసిద్ధం.
తిరుపతి	ఇక్కడి శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి [బాలాజి] గుడిలో ప్రతిదినమున్నూ ఒక ఉత్సవదినమే.
తిరుచిరాపల్లి	శ్రీరంగంలోని తిరువానైక్కావల్‌లోని దేవాలయాలకు ప్రసిద్ధమైన మండలం.
ట్రివేన్డ్రమ్ [తిరువనంతపురం]	ఇక్కడి వింతవస్తుశాల (మ్యూసియమ్), కళానిలయం (ఆర్టుగ్యాలరి), జంతునిలయం (జూ)—ప్రసిద్ధాలు.

మదరాసు. చీఫ్ కమ్మర్షల్ సూపరింటెండెంట్.

రా మ కృ ష్ణ ప్ర భ

సంపుటము ౧౪ ౧౯౫౭, జూలై; హేవిళంబి – ఆషాఢము సంచిక ౧

వి ష య సూ చి క

నారద భక్తి సూత్రములు

అనువాదకులు : శ్రీ దొడ్ల వేంకటరామరెడ్డిగారు

శ్రీ త్యాగీశానందస్వాములవారి ఆంగ్ల గ్రంథమున కిది తెనిగింపు. భక్తిని గూర్చిన సమస్త విషయములును ఇందు విపులముగ నున్నవి. భాష సులభము, సరళము.

310 పుటలు — వెల : రూ. 3/-

శ్రీ శారదా ప్రసంగములు

అనువాదకులు : కీ॥ శే॥ వెదురుమూడి వేంకట కృష్ణరావుగారు

శ్రీ రామకృష్ణ పరమహంస సహధర్మచారిణియు, ఆదర్శసతి, ఆదర్శయోగిని, ఆదర్శ మాతయు నగు శ్రీ శారదాదేవి భక్తులతో నొనర్చిన దివ్యసంభాషణలు.

"...ఈ గ్రంథము ఆంధ్రదేశమున అక్షరాస్యులగు స్త్రీలెల్లరు జదువదగినది..." —త్రిలిఙ్గ

312 పుటలు — (ప్రథమ ముద్రణము) — వెల : రూ. 2-50

కులము, సంస్కృతి, సామ్యవాదము

అనువాదకులు : శ్రీ కందుకూరు మల్లికార్జునంగారు

హైందవ సంస్కృతిని ఎన్నో శతాబ్దములుగా పోషించి యభివృద్ధినొందించిన గుణకర్మ విభాగమూలమగు చాతుర్వర్ణ్యవ్యవస్థ మతాచార్యకైతవముచే మార్పబడి, భ్రంశమొంది, దేశపతనకారియయ్యెననియు దేశాభ్యుదయమును ఇప్పుడు మరల సాధించుటకు హరిజనులు మొదలు సర్వనిమ్నజాతులకు సాంఘిక, ఆర్థిక, వైజ్ఞానిక, పారమార్థిక ఉన్నతిని కలిగించి సర్వతోముఖసామ్యమును కల్పింపవలెననియు శ్రీ వివేకానందస్వామి ఈ గ్రంథమున ఉద్ఘాటించియున్నాడు. దేశాభ్యుదయమును అభిలషించువారందఱికిని అవశ్యపఠనీయమగు గ్రంథము.

116 పుటలు — అందమైన కూర్పు — వెల : రూ. 1/-

అడ్రెసు : మేనేజరు, శ్రీరామకృష్ణమఠము, మైలాపూరు, మద్రాసు - 4

బ్రహ్మానందబోధనలు

(శ్రీ బ్రహ్మానందస్వామి జీవితోపదేశములు)

శ్రీ చిరంతనానందస్వామి

"శ్రీ రామకృష్ణదేవునియొక్క పారమార్థిక పుత్త్రుడు" అని పేరొంది, శ్రీ వివేకానంద స్వామితో ఇంచుమించు సమానౌన్నత్యము నొందిన భక్తిజ్ఞానసిద్ధుడగు మహాపురుషుని సవిస్తర జీవితమును, దివ్యోపదేశములును గల యీ గ్రంథము జిజ్ఞాసువుల కందఱకు అవశ్య పఠనీయము, మహోపకారకము.

త్రివర్ణముఖచిత్రము, శ్రీ రామకృష్ణునియొక్కయు, శ్రీ బ్రహ్మానందస్వామియొక్కయు ఛాయాచిత్రములు గలవు.

344 పుటలు (ప్రథమ ముద్రణము) వెల: రూ. 3-50

శ్రీ శారదాదేవి

రచయిత: శ్రీ నండూరి బంగారయ్యగారు, బి. ఏ., బి. ఎల్.

శారదాదేవి దివ్యజీవితము ఇందు వివరముగ, మనోహరభాషలో చిత్రింపబడి యున్నది. ఆమె హృదయము నెఱుంగగోరు భక్తు లీ గ్రంథమును జదివి తీరవలయును! క్రొత్తవిషయ మెంతో సేకరించి కూర్పబడిన యద్భుత గ్రంథము.

144 పుటలు వెల: రూ. 1-25

పవహారిబాబా

(శ్రీ వివేకానందస్వామి ప్రణీతము)

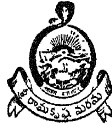
అనువాదకులు:

శ్రీ కందుకూరు మల్లికార్జునంగారు, బి. ఏ.

ఇది కాశికి చేరువ గాజీపూరులో నుండిన యొక గొప్ప ఋషీశ్వరుని అత్యద్భుత జీవిత చరిత్ర! శ్రీ వివేకానందస్వామి ఈ మహనీయునియెడ అత్యంత భక్తిప్రపత్తులు గలిగి ఈయనకు శిష్యుడు కాగోరె నన్నచో ఈయన గొప్పతన మిట్టిదని వివరింప నవసరములేదు.

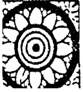
30 పుటలు వెల: 25 న. పై.

అడ్రెసు: మేనేజరు, శ్రీ రామకృష్ణమఠము, మైలాపూరు, మద్రాసు - 4

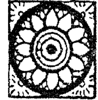

"సర్వేశ్వరుని శరణు జొరుము, అతని కృప నీ యనుభవమునకు అప్పుడు వచ్చును.'

-శ్రీ శారదామణి.

శ్రీరామకృష్ణ ప్రభ

సంపుటము ౧౪ } ౧౯౫౭ - జూలై :: హేవిళంబి - ఆషాఢము { సంచిక ౧

ఓమ్

షట్పదీ స్తోత్రమ్

శ్రీమచ్ఛంకర భగవత్పాదులు

అవినయ మపనయ, విష్ణో, దమయ మనశ్, శమయ విషయమృగతృష్ణామ్,
భూతదయాం విస్తారయ, తారయ సంసారసాగరతః ॥ ౧

టీక॥ (హే) విష్ణో=(ఓ) విష్ణూ, అవినయం=అడకువలేనితనమును, అపనయ=పోగొట్టుము; మనః = మనస్సును, దమయ = వశమున ఉంపుము; విషయమృగతృష్ణాం = ఇంద్రియసుఖము లనెడి యెండమావులను, శమయ = అణంపుము; భూతదయాం = ప్రాణులయెడ మమకారరహిత మైన ప్రేమను, విస్తారయ = విస్తరిల్లజేయుము; సంసారసాగరతః = సంసారసముద్రమునుండి తారయ = దాటింపుము.

తా॥ సర్వవ్యాపకుడ వైన యో దేవా, నాలో గర్వమును పోగొట్టుము, మనస్సును నా వశమున పెట్టుము, ఎండమావులవలె ఎలయించి కష్టపఱచెడి యింద్రియ లక్ష్యాలను అణచి వేయుము, మమకారరహిత మైన ప్రేమను నాకు సకలప్రాణులయెడను వర్ధిల్లజేయుము, నను సంసారసముద్రమును దాటింపుము.

దివ్యధునీ మకరన్దే, పరిమళ పరిభోగ సచ్చిదానన్దే,
శ్రీపతిపదారవిన్దే, భవభయఖేదచ్ఛిదే, - వన్దే ॥ ౨

టీక॥ దివ్యధునీ మకరన్దే = దేవనది అనెడి పూదేనె గలదియు, పరిమళపరిభోగ సచ్చిదానన్దే = సువాసనాతిశయముగ సచ్చిదానందము గలదియు, భవభయఖేదచ్ఛిదే = సంసారము

వలని వెఱపును దుఃఖమును ఛేదించునదియు — అగు, శ్రీపతిపదారవిన్దే = లక్ష్మీనాయకుని అడుగుదామరల (జంట)ను గూర్చి, వన్దే = మ్రొక్కుచున్నాను.

తా॥ లక్ష్మీనాయకుని అడుగుదామరలజంటకు మ్రొక్కుచున్నాను. ఆ జంటయే సంసార భయమునకును సంసారదుఃఖమునకును గొడ్డలిపెట్టు. దివ్యగంగానదియే ఆ అడుగుదామరలనుండి స్రవించిన తేనె, సచ్చిదానందమే దాని పరిమళాతిశయము.

సత్యపి భేదాపగమే, నాథ, తవాహం, న మామకీనస్ త్వమ్,
సాముద్రో హి తరఙ్గః, క్వచన సముద్రో న తారఙ్గః ॥ ౩

టీక॥ నాథ = ఓ స్వామీ, భేద + అపగమే సతి + అపి = (నీకును నాకును) భేదము లేక పోయినను, అహం = నేను, తవ = నీ (కు చెందిన) వాఁడ (నగుదు) నే కాని, త్వం = నీవు, న మామకీనః = నా (కు చెందిన) వాఁడవు కావు, హి = అది సరియే కదా, తరఙ్గః = అల, సాముద్రః = సముద్రము (నకు చెందిన) దగునే కాని, క్వచన = ఎక్కడను, సముద్రః = సముద్రము, న తారఙ్గః = అల (కు చెందిన)ది కాదు.

తా॥ స్వామీ, నీవు సముద్రమవు, అందు నే నొక కెరటమను, సముద్రమునకును కెరటమునకును లేనట్లే నీకును నాకును గూడ వస్తుభేదము లేదుకాని, సముద్రము అంగి, అల అంగము, నీవు అంగివి, నేను అంగమను.

ఉద్ధృతనగ, నగభిదనుజ, దనుజకులామిత్ర, మిత్రశశిదృష్టే,
దృష్టే భవతి ప్రభవతి, న భవతి కిం భవతిరస్కారః? ॥ ౪

టీక॥ ఉద్ధృతనగ = కొండ నెత్తిన వాఁడా, నగభిద్ + అనుజ = కొండలను వ్రక్కలించు దేవేంద్రుని తమ్ముఁడా, దనుజకుల + అమిత్ర = రాక్షసవర్గమునకు శత్రుఁడా, మిత్రశశిదృష్టే = సూర్యచంద్రులు కన్నులుగా గల వాఁడా, ప్రభవతి = ఈశ్వరుఁడ వైన, భవతి = నీవు, దృష్టే (సతి) = సాక్షాత్కృతుఁడవు కాఁగా, (నీదర్శనము లభించునేని యనుట), భవతిరస్కారః = సంసారమును త్రోసివేయుట, సంసారవిముక్తి, కిం న భవతి = సిద్ధింపక పోవునా? తప్పక సిద్ధించు ననుట.

తా॥ కూర్మావతారమున మంథరపర్వతమును శ్రీకృష్ణావతారమున గోవర్ధనపర్వతమును మోచిన ఓ స్వామీ, ఉపేంద్రా, రాక్షసకులాంతకా, సూర్యుఁడు నీ కుడి కన్ను, చంద్రుఁడు నీ యెడమ కన్ను, నీవు సర్వశక్తివి, నీ దర్శనము లభించిన చాలును, సంసారవిముక్తి తప్పకగల్గును.

మత్స్యాదిభి రవతారై రవతారవతా, ఽవతా సదా వసుధామ్,
పరమేశ్వర, పరిపాల్యో భవతా భవతాపభీతో ఽహమ్ ॥ ౫

టీక॥ పరమేశ్వర = ఓ సర్వస్వామీ, మత్స్య + ఆదిభిః = మత్స్యము మొదలైన రూపములతోఁడి, అవతారైః = అవతారములచే, అవతారవతా = అవతరించుటలు గల వాఁడవును, వసుధాం = పుడమిని, సదా = ఎల్లప్పుడును, అవతా = రక్షించువాఁడవును [ఐన], భవతా =

నీచేత, భవ తాప భీతః = సంసారతాపమునకు భయపడ్డవాడ నగు, అహం = నేను, పరిపాల్యః కాపాడబడదగినవాడను.

తా॥ ఓ సర్వస్వామీ, 'అజాయమానో బహుధా విజాయతే' అన్నట్లు పుట్టుక లేనివాడ వయ్యు నీవు మత్స్యాదిరూపముల పుట్టుచుందువు, ఎందులకు? రక్షించుటకు. భూమికి సదా రక్షకుడవు నీవే. నేనో, సంసారతాపమునకు భయపడ్డవాడను, కావున నీచే రక్షణ మొందుటకు అర్హుడను.

దామోదర, గుణమన్దిర, సున్దరవదనారవిన్ద, గోవిన్ద,
భవజలధిమథనమన్దర, పరమం దర మపనయ, త్వం మే॥ ౬

టీక॥ దామోదర=(కృష్ణావతారమున యశోదచే) త్రాటి (కట్టు) నొందిన ఉదరము గలవాడా, గుణమన్దిర = శుభగుణాలకు సొంత నెల వైన వాడా, సుందరవదన + అరవిన్ద = అంద మైన మోముదామర గలవాడా, గోవిన్ద = పశువులకును భువనములకును పాలకుడా, భవ జలధి = సంసారసాగరమును, మథన = చిలుకునట్టి, మందర = కవ్వపు కొండ యైనవాడా, త్వం = నీవు, మే = నాకు, పరమం దరం = ఆత్యంతిక భీతిని, అపనయ = పోగొట్టుము.

తా॥ స్వామీ నీవు, కృష్ణావతారమున తల్లిచే కట్టువడిన ఆశ్రితపరతంత్రుడవు, కల్యాణ గుణములకు నిత్యస్థానమవు, సంసారసముద్రమును చిలుకు కవ్వమవు, గోపాలకుడవు, నీమోము దామరయందు ప్రేక్షకులకు దృష్టిచిత్తాపహారక మైన చక్కదనము వెలసియున్నది, మిక్కుట మైన నా వెఱపును పోగొట్టుము.

'నారాయణ, కరుణామయ, శరణం కరవాణి, తావకౌ చరణౌ,'
ఇతి షట్పదీ మదీయే వదనసరోజే సదా వసతు॥ ౭

టీక॥ కరుణామయ = (౧) దయాప్రపూర్ణుడ వగు, నారాయణ = (౨) వాసుదేవా, తావకౌ చరణౌ = (౩) నీ (౪) యడుగులజంటను, శరణం కరవాణి = (౫) శరణు (౬) జొచ్చుచున్నాను, ఇతి = అను; షట్పదీ = ఆఱుపదాలసముదాయ మనెడి తుమ్మెద [పైనున్న ఆఱు శ్లోకాల సముదాయ మనెడి తుమ్మెద], మదీయే = నా దైన, వదనసరోజే = మోముదామర యందు, సదా = ఎల్లప్పుడును, వసతు = ఉండును గాక.

తా॥ తుమ్మెద సదా పద్మమం దుండు రీతుల, '(i) నారాయణ (ii) దయామయ (iii) నీయొక్క (iv) పాదములను (v) శరణముగా (vi) ఆశ్రయించుచున్నాను' అనెడి పద షట్కము (లేదా, పూర్వోక్త శ్లోకషట్కము) సదా నా నోట ఉండును గాక.

ఈశానునకు శ్రీరామకృష్ణు నుపదేశము

(సంపాదకీయము)

11-10-1884.

అది మునిమాపువేళ, సంజవెలుగు పంచవటి పైని గోడలపైని ఏటిపైని నెలకొనియుండెను. వివిధ దేవాలయాలలో సాయంపూజ ప్రారంభ మైనది. శ్రీరామకృష్ణుడు తన గదిలో నున్న వేల్పుల పటములకు ప్రణమిల్లెను, ధ్యానని మగ్నుడై తన చిఱుమంచముపై గూర్చుండి యుండెను. కొందఱుభక్తులు నేలపైని గూర్చుండిరి. గది నిశ్శబ్దముగ ఉండెను.

ఒక గంట గడచినది. ఈశానుడును కిశోరియు గదిలోనికి వచ్చి శ్రీరామకృష్ణునికి మ్రొక్కి నేలపై గూర్చుండిరి. ఈశానుడు గొప్ప కర్మపరుడు, శాస్త్రవిహితము లైన వివిధ క్రియల ననుష్ఠించుటయందు శ్రద్ధ గలవాడు. గురుదేవుడు సంభాషణను ప్రారంభించెను.

గురుదేవుడు:— 'దేవు' డను మాటను మాటిమాటికి చెప్పుచున్నంతమాత్రాన నొకడు భగవద్జ్ఞానమును సంపాదింప గలడా? అట్టి జ్ఞానమునకు రెండు సూచనలు గలవు. మొదటిది ఉబలాటము, అనగా దేవునందు ప్రేమ. నీవు యుక్తివాదము చేయవచ్చును, చర్చలు సాగింపవచ్చును గాని, నీకు ప్రేమ గాని తహతహ గాని లేకున్న, అంతయు వ్యర్థమే. రెండవది కుండలినీ ప్రబోధము. కుండలిని శక్తి నిద్రాణమై యున్నంత వఱకును, నీవు భగవద్జ్ఞానప్రాప్తి లేని వాడవే. నీవు గంటలకొలదిగ గ్రంథపారాయణము చేసినను శాస్త్రచర్చ సాగించినను, భగవంతునికై ఉబలాటము నీలో లేనంతవఱకును, భగవంతుని గూర్చిన జ్ఞానము నీకు ఉండదు.

కుండలిని ఎప్పుడు మేలుకాంచునో, అప్పుడు సాధకునిలో భావకదశయు, భక్తియు, భగవత్ప్రేమయు పెంపొందును. అదే భక్తియోగము.

కర్మయోగము * మిక్కిలి దుర్గమము. దానిచే సాధకునకు కొన్ని శక్తులు గలుగును, అనగా కొన్ని సిద్ధులు ఏర్పడును.

ఈశానుడు:— నేను పోయి హాజ్రాను చూచి వత్తును.

శ్రీరామకృష్ణుడు మౌనముతో గూర్చుండెను. కొంతసేపటికి హాజ్రాను వెంట నిడుకొని ఈశానుడు గదికి మరలి వచ్చెను. గురుదేవుడు అప్పటికిని మౌనముగనే యుండెను. కొన్ని నిమిషములు గడచిన పిమ్మట హాజ్రా ఈశానుని చెవిలో "ధ్యానముచేసికొనునేమో, కావున ఆయనను ఏకాంతముగ ఉండనీ, మనము పోదము" అనెను. ఇరువురును గదినుండి వెడలి పోయిరి.

శ్రీరామకృష్ణుడు ఇంకను మౌనముగనే ఉండెను. కొంతసేపటికి ఆయన నిజముగ ధ్యాననిమగ్ను డయ్యె నని భక్తులు గుర్తించిరి. పిమ్మట ఆయన జపము చేసెను. ఆయన తన కుడిచేతిని తలపై, నొసటిపై, కంఠముపై,

* క్రతుక్రియానుష్ఠానము.

హృదయముపై, కట్టకడపట నాభిపైని ఇడు కొనెను. దేహమందలి ఆధారము లాఱింటను కుండలినిని ధ్యానించుటయా అది?

ఈశానుఁడును హాజ్రాయు కాళిగుడికి పోయిరి. శ్రీరామకృష్ణుఁడు గాఢ ధ్యాన నిమగ్నుఁడై యుండెను. ఇంతలో ఆధారుఁడు వచ్చెను. అప్ప టికి ఏడు నఱ గంట లైనవి.

కొంత సేపైన పిదప గురుదేవుఁడు కాళిగుడి కేగెను. అమ్మవారి విగ్రహమును దర్శించి, ఆమె పాదముల కడ నున్న పవిత్రపుష్పములను కొన్నింటిని గైకొని తన తలపై నిడుకొనెను. జననికి సాష్టాంగముగ నమస్కరించి, ప్రదక్షిణము చేసెను, చామరము వీచెను, దైవావేశముచే భక్తిపరవశదశలో నున్నట్లు కనిపించెను. వెలుపలికి వచ్చి చూచు సరికి ఈశానుఁడు అగపడెను. ఈశానుఁడు క్రతుక్రియారూపారాధనను జేయుచుండెను.

గురుదేవుఁడు:— [ఈశానునితో] ఏమి? నీవు ఇంకను ఇక్కడనే ఉన్నావా? పూజ ముగియ లేదా? ఒక పాటను వినుము —

దేవి నామముఁ బలుకుచు దివికిఁ జనఁగఁ
గంచు నేనియు, నా కేల కాశియాత్ర?
గంగకును, గయకు, మఱియుఁ గంచి కైనఁ
బఱిత పావన ప్రథిత ప్రభాసమునకు
నేని పోవఁగా నేల నా కింకఁ జెపుమ—
మూఁడు సందెలను మిగులఁ బూన్కితోడ
మాతృ నామ జపంబును మాన కున్న
మానవున కేల నిఁకఁ గర్మలను నొనర్ప?
భక్తిసాధనలఁ మాన వచ్చుఁ గూడ;
కర్మ లొండొండ వెన్నంటఁ గలవె కాని
యతని మీఱంగ వానికి నైతి కాదు.
దానధర్మంబులును వ్రతతతియుఁ దాము
మదికి నింపును గూర్పవు మదనునకును.
దేవి ఆనందమయి గౌరి దివ్య పాద
పద్మమే అతఁ డాశించు వరము; మఱియుఁ
దానిఁ గోరియె చేయును త్యాగములను ॥

యథావిధిపూజలను మానవుఁడు ఎంత కాలము సాగింపవలెను? అతనిలో భగవచ్చరణారవింద ప్రేమ పెంపొందనంతవఱకు, భగవన్నామమును పేర్కొన్నంతనే అతనిలో అశ్రురోమాంచములు గలుగనంతవఱకును సాగింపవలెను.

పూప ఎదుగగనే, పువ్వు రాలి పోవును. సాధకునిలో భగవత్ప్రేమ పెం పొంది భగవత్సాక్షాత్కార మెప్పుడు గలుగునో, అప్పుడు అతఁడు కర్మానుష్ఠానమును విడిచి పెట్టును.

అంత మెల్లగ పురోగమింతు వేని, నీవు దేనిని గాని సాధింపలేవు. అప్రకంప్య మైన త్యాగము కావలెను. సంవత్సరమునకు పదునైదు నెలల చొప్పున గణింతు వేని, నీవు ఏమైనను సాధింపగలవా? నీలో బలము గాని చుఱుకు గాని అగపడుట లేదే? పాలలో నానిన అటుకులవలె మెత్తగ నున్నావు. లెమ్ము పూనిక వహింపుము, నడుము కట్టుకొనుము.

ఈ పాట నాకు నచ్చదు—

సోదరా, ప్రీతితో, దేవు సూటిగాను
నాశ్రయింపుము, అట్టుల యైన యెడల
నొక్క నాఁటికి దేవుని నొంద వచ్చు.

'అట్టుల యైన యెడల నొక్క నాఁటికి దేవుని నొంద వచ్చు' అను వాక్యమును నేను గణింపనే గణింపను. నీకు అప్రకంప్య మైన త్యాగము కావలెను. హాజ్రాకును నా సలహా

దృఢ మైన త్యాగము నీకు ఏల అలవడ లేదు అని అడుగుదువు. అలవడకపోవుటకు కారణము ఉన్నది. నీలో నిగూఢ ప్రవణతలును కోరికలును గలవు. హాజాలోను అవి గలవు. మన పల్లె ప్రాంతాలలో రైతులు తమ పంట పొలాలకు నీరు తెచ్చుచుందురు. నేను చూచి యున్నాను. నీటిని వెలికి పాటి పోనీక అడ్డుటకు పొలాలచుట్టును పొట్టి గుట్టలు ఉన్నవి. కాని అవి మట్టిగుట్టలే. వానిలో అట నట రంధ్రము లుండుట తెలుచు. రైతులు తమ ఊపిరి పోవు నంతగా కష్టపడి నీరు తెత్తురు, కాని, ఆ నీరు గుట్టలలోని రంధ్రాలగుండ కాఱిపోవును. కోరికలే రంధ్రాలు. నీవు జప తప ఆదులను తప్పక చేయుచునే ఉందువు, కాని అవి నిలువక నీ కోరిక లనెడి రంధ్రాలగుండ వెలికి పోవుచున్నవి. కోరికలు లేకున్నచో, నీ మనసు సహజముగనే దైవోన్ముఖ మగును. ఆ సంగతి ఎట్టిదో నీకు తెలియునా? అది త్రాసులోని ముండ్లను బోలినది. కామినీకాంచనాలబరువుచే ముండ్లు రెండును ఒం డొక దాని నుండి ఎడసి పోవును. యోగమార్గమునుండి మానవుని తప్పించునవి కామినీకాంచనాలే. దీపజ్వాలను నీవు చూడ లేదా? పిల్లగాలి యైనను సరే, ఆ జ్వాలను అల్లల నాడించును *నివాత దీపకళిక ను బోలినది యోగదశ.

మనస్సు చెదరి ఉన్నది అందులో కొంత ఢాకాకును, కొంత ఢిల్లీ కొంత కూచ్బిహారునకును పోయి ఉన్నది. ఆ మనస్సు నొక్కటిగ కూర్చుకో వలెను, ఒక్క లక్ష్యముపై కేంద్రీకరింపవలెను. నీకు పదునాఱణాల గుడ్డలు కావలసి ఉన్న, నీవు అంగడివానికి పదునాఱణాలను పూర్తిగా ఇచ్చుకో వలెను. ఎంత చిన్న అడ్డంకి ఉన్నను యోగము సాధ్యము కాదు. తంతి రవంత తెగినను, వార్త నందింప సాధ్యము కాదు.

నీవు లోకమున ఉన్నా వనుట నిజమే. ఉన్న నేమి? కర్మఫలమును భగవదర్పణము చేయవలెను. సొంతమున కెట్టి ఫలమును నీవు కోరరాదు. కాని ఒక్క విషయమును గుర్తింపుము. భక్తి కా వలయు నను కోరికను కోరిక అన లేము. నీవు భక్తిని కోరవచ్చును. అందులకై ప్రార్థన చేయవచ్చును. భక్తితపస్సు నలవఱచుకొని, నీ కోరికను తప్పక తీర్చునట్లు లోకమాతను బలవంత పెట్టుము.

దైవము నీకు సొంతతల్లి, ఆపె సవతితల్లియా? ఆ చుట్టఱికము కృత్రిమ మైనదా? కోరిక దీర్పుమని నీవు సొంతతల్లిని నిర్బంధింప లేకున్న, వే ఱెవరిని నిర్బంధింప గలవు? ఆమెతో నీవు ఇట్లనుము ——

> అమ్మ, †ఎన్మిది మాసాల యర్భకుఁడనె
> నీకు? నీ దయిన మెఱుపు నేత్రములు న
> ను నడలఁగఁ జేయఁ జాలవు, నొక్కి యనెద.

దైవము నీకు సొంతతల్లి. కోరిక దీర్పు మని నీవు బలవంత పెట్టుము. ఏ వస్తువులో నీవొక భాగమో, దాని యాకర్షణ నీకు దెలియుచునే ఉండును. లోకమాత్రంశము నాలో ఉన్నందు ననే నే నామెచే ఆకృష్టుడ నగుచున్నాను.

లౌకిక కర్తవ్యాలను చూచుకోవలసిన జరూరు నీ కిప్పుడు లేదు. కొన్నాళ్లు దైవధ్యానములో

* గాలి లేని చోట దీపజ్వాల.

\+ నవమాసాలు నిండక మునుపే పుట్టిన బిడ్డకు బలహీనతయు భయమును గలిగి యుండుట మామూలు.

గడపుము. లోకమున కేమియు లే దనుట నీకు తెలిసిన విషయమే.

గురుదేవు డిట్లు పాడెను:—

మఱువ కో మానసంబ, సదా స్మరింపు,
నిజపుఁజుట్టము లేఁడు నీకొక్కఁ డైన;
ఈ భువి నీ త్రిప్పులెల్లను వృథయె;
మాయ జాలములో నిమగ్న మౌ నీవు
మఱువ కుండుము లోకమాతృ నామమును.
భూమి లోని నరులు పూజింతురు నిను
స్వామి వంచుఁ, దమదు పాలకుఁడ వని;
మూఁడు నాళ్లే యగు నా ముచ్చట లెల్ల,
కాల దేవత నినుఁ గట్టి యీడ్చినను;
ఇప్పు గౌరవముల నింత గాంచెడిది
నీ మేను విడువక నీకుఁ దప్పెడునె?
బ్రతికి నన్నాళ్లు నీ భామకై నీవు
ఎంత గాసిలి యున్న నే మౌను తుదకు?
నీ వెంట రా దామె; నీ మేని నామె
ఎల్లరం బోలి తా నేవగించుకొని
విడిచి యేగును నిను వీడ్కోలు పొంది.

గురుదేవుడు ఇంకను ఇ ట్లనెను — మాధ్య స్థ్యాలు చేయుట, నాయకత్వము వహించుట మొద లయిన పనులను తీఱుబాటు లేక నిర్వ హించుచుందువే, ఎందులకు అవి? ప్రజల తగా దాలను నీవు పరిష్కరింతు వట. వారు నిన్ను మధ్యస్థునిగ జేసికొందు రట. ఇట్టి పనులు నీవు చాల కాలముగ జేయుచున్నావు. ఇట్టి పను లలో అక్కఱ గల వారిని వీనిని చేయ నిమ్ము. ఇప్పుడు నీ మనస్సును మాత్రము భగవచ్చర ణారవింద సమాశ్రయణమున కే అలవఱుపుము.

శంభువుకూడ వైద్యశాలలను ఔషధశాల లను నిర్మింతు ననుచుండెను. అతడు భగవ ద్భక్తుడే. "దేవుడు ప్రత్యక్ష మైనప్పుడు ఆసు పత్రులను మందుగిడ్డంగులను ప్రసాదింపు మని కోరుదువా" అని నే నడిగితిని.

"దేవుడు నా కెందులకు అగపడ" డని కేశవ సేను న న్నడిగెను. నేను "పేరు, ప్రతిష్ఠ, పాండిత్యము — మొద లైన విషయాలకే నీ కాల మంతయు వినియుక్త మగు చున్నం దున, నీకు దేవుడు కనబడుట లేదు" అంటిని. బిడ్డ, గిలకను, ఎఱ్ఱగిలకను, నోట చప్పరించు చున్నంతవఱకను తల్లి రాదు. కొన్ని నిమిష ములకు తర్వాత గిలకను పాఱ వేసి బిడ్డ ఏడ్చు నప్పుడు, తల్లి కుంపటిపై ఉడుకుచున్న అన్నపు తపెలను దింపివేసి పరుగున వచ్చును.

నీవు వివాదపరిష్కారాలలో ఆసక్తుడవై యున్నావు. "నా బిడ్డ వివాదపరిష్కార కార్య ములో వ్యగ్రుడై హాయిగా ఉన్నాడు. ఉండనీ" అని లోకమాత తనలో అనుకొనును.

ఇంతలో ఈశానుడు శ్రీరామకృష్ణుని చర ణములను తన చేతులతో కొంతసేపు పట్టుకొని వినయముతో "నేను ఈ పనులను చేయవలె ననుట నా సంకల్పము కాదు" అనెను.

గురుదేవుడు:— ఆ సంగతి నే నెఱుగుదును. ఇది లోకజనని లీల. ఆమె విశ్వమోహిని. ఇందఱు ఐహికబంధమున తగుల్కొని యుండ వలెననుట ఆమెసంకల్పము దీనిస్వరూపము నీకు తెలిసినదా?

ఓ మనంబ, చెపుమ యీ మహి యనెడి
యబ్ధిఁ దేలెడి నావ లవి యెన్ని కలవో?
మున్గు నావల సంఖ్య మొత్తమ దెంతో?

అంతె కాదు —

గాలిపటములు లక్ష యెగురు చుండఁ
ద్రాడు తెగి విడు పొందఁ గలవి యొకటో

రెండో; లోకజనని, లేగి చేతులను
దట్టి హాసింతువు దాని గాంచుచును.

లక్ష .కొక్కనికి మాత్రము ముక్తి గల్గును. ఇతరులు లోకజనని సంకల్పానుసారము బద్ధులై యే యుందురు.

దాగుడుమూతలాట నీవు చూడ లేదా? ఆట సాగుచునే ఉండ నిమ్మని తల్లి సంకల్పము. అందఱును తల్లిని తాకి విడుపొందుదు రేని, ఆట ఆగి పోవును. కాబట్టి అందఱును తన్ను తాకవలె ననుట ఆమె సంకల్పము కాదు.

నేను లోకమాతను ఇట్లు ప్రార్థించితిని — "అమ్మా, నాకు పేరుప్రతిష్ఠలు అక్కఱ లేదు, అష్టసిద్ధులు నాకు అక్కఱ లేదు; నూఱు సిద్ధులైనను నాకు అక్కఱ లేదు. అమ్మా, నాకు జీవితభోగానుభవాపేక్ష లేదు. నీ పాదపద్మము లందు నాకు స్వచ్ఛమైన భక్తిని ప్రసాదింపుము. తల్లీ, అదే నేను కోరు వరము".

భక్తులు మంత్రముగ్ధులు వోలె శ్రీరామకృష్ణుని మాటల ఆలకించిరి. ఆయన ఉడుకు మాటలు వారి ఆత్మలలో చొచ్చుకొని వారిని వైరాగ్యమార్గమున త్వరగొల్పినవి.

అంతట ఆయన ఈశానునితో తీవ్రకంఠమున సంభాషించెను,

గురుదేవుడు:— ముఖస్తుతిపరుల పొగడ్త పల్కులను విని నిన్ను నీవు మఱువకుము. ముఖస్తుతిపాఠకులు లౌకికమానవుని చుట్టును మూగుదురు. గ్రద్దలు ఆవుపీనుగుచుట్టును మూగును.

లౌకికమానవులకు అంతస్సారము లేదు. స్తుతిపాఠకులు వారి దాపున జేరి 'అయ్యా, మీ యౌదార్యము అతిమాత్రము, మీ బుద్ధి అపారము, మీ భక్తి నిరతిశయము" అని పల్కుదురు. ఇవి వట్టి మాటలు గావు, మొనలు గలిగి వారిపై రువ్వబడిన వెదుళ్లు. రే యనక పగ లనక లౌకిక బ్రాహ్మణ పండితతతిచే పరివేష్టితులై వారి స్తుతివాక్యాలకు వీను లొగ్గుచుండుట ఎంత యవివేకము!

లౌకికమానవుల బానిసతనము మూడు తావుల స్పష్టము — వారు తమయిల్లాండ్రకు బానిసలు, తమ ధనమునకు తాము బానిసలు, తమ ప్రభువులకు తాము బానిసలు. వారిలో అంతస్సారము ఇంచుకేని ఉండగలదా?

మాధ్యస్థ్యాలు, నాయకత్వాలు! ఇవి ఎంత అల్పములు! ఇక పరోపకారాది ధర్మకార్యాలా, ఇప్పటికి నీవు చేసినవి చాలును, ఇట్టి పనులలో ఆస్థవహింపవలసినవారి వర్గము వేఱు. నీమట్టుకు నీవు నీ చిత్తమును భగవత్పాదపద్మములందు నెలకొల్పుకొనుటకు అర్హమైన కాలము వచ్చినది. దేవుని ప్రాపింతువేని తక్కిన అన్నింటిని గూడ ప్రాపింతువు. భగవత్ప్రాప్తి మొదటిది, ధర్మకార్యాలు పరోపకారాలు జగద్ధితాలు ప్రజోద్ధరణాలు ఇవి తరువాతివి. వీని చింత నీకు ఎందులకు?

అదే నీతో గూడిన చిక్కు, సర్వసంగములు విడిచిన సాధుపుంగవు డెవడైన నీకు కొంత జ్ఞానోపదేశము చేసిన చాల బాగుండును. లౌకికుల సలహాలు సరిగా ఉండవు, వారు బ్రాహ్మణపండితులు గాని, వేఱొకరు కాని.

ఉన్మత్తుడవు కమ్ము, భగవత్ప్రేమోన్మత్తుడవు కమ్ము. 'ఈశానునకు వెఱ్ఱెత్తినది, లౌకిక కార్యాలను ఇక నతడు నిర్వహింప లేడు' అని ప్రజలు తెలిసికొననీ. తెలిసికొన్న పిమ్మట

మధ్యస్థునిగ జేసికొనుటకు గాని, నాయకునిగ జేసికొనుటకు గాని వారు నీ కడకు రారు. ఈ పూజాద్రవ్యాలను పాఱవేసి ఈశాను* డను నీ నామమును సార్థకపఱచుకొమ్ము.

ఈశానుడు ఈ క్రింది పద్యము చదివెను —

భక్త హృద్ధారిణి, వరకృపానిలయ,
జ్ఞానము నా కేల? చటుల వివేక
మైనను నా కేల? అమ్మ, నీ పైని
ప్రేమచే వెఱ్ఱిని పెంపు నాలోన

గురుదేవుడు:— వెఱ్ఱి! అదే కావలసినది. శివనాథు డొకసారి 'దేవునిగూర్చి మితి మీఱి ధ్యానించిన బుద్ధి చెడిపోవు' నన్నాడు. "ఏమి! చైతన్యస్మరణచే చైతన్యహాని పొసగునా? దేవుడు నిత్యుడు, పవిత్రుడు, చిత్స్వరూపి. భగవంతు నెఱిగిన వాడు సర్వము నెఱిగిన వాడు, భగవద్జ్ఞానముచే నిఖిలమును జ్ఞానమయముగ భాసించును" అని నే నంటిని.

ఈశానుడు శ్రీరామకృష్ణుని పాదసేవ చేయుచు ఆయన మాటల నాలకించుచు కూర్చుండి యుండెను. అప్పు డప్పుడు అతడు గుడిలో అమ్మవారిశిలావిగ్రహముపై నొక చూపును బఱపుచుండెను. దీపపు వెలుగున కాళి నవ్వుచున్నట్లు కనిపించెను. దేవి సాక్షాత్తుగ ఆ విగ్రహరూపిణిగ అగపడి వేదవాక్యములవలె పవిత్రములైన గురుదేవుని వాక్యములను విని ఆనందించుచున్న ట్లుండెను.

ఈశానుడు:— [విగ్రహమును జూపుచు] పవిత్ర మైన మీ నోట వెలువడుచున్న యీ మాటలు నిజముగ అక్కడ ఉద్భవిల్లినవే.

గురుదేవుడు:— నేను యంత్రమను, ఆమె యంత్రచాలకురాలు. ఆమె ఎట్లు ఊపిన నే నట్లు ఊగుదును. నాగుండ ఆమె ఏ మాట లాడిన, ఆ మాటలనే నే నాడుచుందును. ఈ కలియుగమున శిశుముఖముననో ఉన్మత్తునిముఖముననో అట్టి వే ఒకని ద్వారానో కాక, దైవవాక్కును విన లే మట.

గురుదేవుడు లేచెను, గుడి కెదుట నున్న వేదిక నెక్కి, క్షోణీతలము నె న్నుదురు సోకు నట్లు, అమ్మకు మ్రొక్కెను. భక్తులు వేగముగ చుట్టును మూగి, ఆయన పాదముల వ్రాలిరి, అనుగ్రహింప వేడిరి.

* ఇది త్యాగవైరాగ్యఖని యైన శివుని పేరు.

ఇదం శరీరం పరిణామపేశలం పత త్యవశ్యం శ్లథసన్ధిజర్ఝరమ్।
కిమౌషధైః క్లిశ్యసి మూఢ, దుర్మతే, నిరామయం కృష్ణరసాయనం పిబ॥

ఈ మేను మార్పులకు లో నౌ స్వభావము గలది, సంధులు సడలి ఇది శిథిలావస్థలో ఉన్నది, దీనికి పతనము తప్పదు. ఓరి మూఢా, దుర్మతీ, ఇతర ఔషధాలచే దీనిని క్లేశపెట్టుచున్నావే, సర్వరోగహర మైన కృష్ణరసాయనమును గ్రోల వోయి.

—(శ్రీ కులశేఖరులు)

విశ్వమత మహాసభోపన్యాసములు

శ్రీ వివేకానందస్వామి

మన మతభేదములకు కారణము

19-9-1863

మీ కొక చిన్న కథను చెప్పెదను. అనర్గళ ధాటితో మాటాడి ఇప్పుడే ఉపన్యాసము చాలించిన వారు, కడపట "ఇక నైన మనము ఒకరి నొకరు దూషించుకొనకుందుము గాక" అని అన్నారు. మనలో ఇంతటి మతభేదాలు ఉన్నందులకు ఆయన చాల నొచ్చుకొన్నారు.

మఱి నేను మీ కొక కథను చెప్ప వలెననుకొనుచున్నాను. ఆ కథ మతభేదాల కారణమును రుజువుచేయును. ఒకానొక కప్ప ఒక బావిలో వసించి యుండెను. ఎంతో కాలముగ అది అక్కడ వసించి యుండినది. అది పుట్టినది అక్కడె, పెరిగినది అక్కడే. కప్ప ఏమో చాల చిన్నది. ఆ కప్పకు కన్నులు ఉన్నవో పోయినవో చెప్పుటకు పరిణామవాదులు (ఎవల్యూషనిస్టులు) అచట లేరు లెండి! మన కథకు సంబంధించినంతవఱకును ఆ కప్పకు కన్నులు ఉండిన వని అనుకోవలె. అది ప్రతిదినమును నీటిలోని క్రిములను జీవాణువులను మ్రింగి నీటిని శుద్ధపఱచుచుండినది. ఆ యుత్సాహము మన క్రిమిశాస్త్రవాదు (బాక్టీరియాలజిస్టు)లకైన ఎంతో కీర్తికరముగ ఉండెడిది. ఈలాగు కాలము గడపుచు కప్ప చేవ పట్టి బలిసినది. ఒకనాడు సముద్రములో వసించెడి కప్ప యొకటి వచ్చి ఆ బావిలో పడినది.

"ఎక్కడనుండి వచ్చు చున్నావు?"

"సముద్రమునుండి వచ్చుచున్నాను".

"సముద్రమునుండి! అది ఎంత పెద్దది? ఈ బావియంత ఉండునా?" అనుచు అది బావిలో ఒకమూలనుండి ఇంకొక మూలకు ఒకదాటు దాటెను.

'మిత్రమా, సముద్రమును ఈచిన్న బావితో ఎట్లు సాటి చేయుదువోయి' అనెను కడలికప్ప.

మొదటి కప్ప బావిలో మఱి యొక దాటు దాటి "ఇంత పెద్దగ ఉండునా మీ సముద్రము?" అని అడిగెను.

"ఏమి వెఱ్ఱి ప్రసంగము! సముద్రమును నీ బావితో పోల్చుట!"

"మఱి, సరే, నా బావికంటె ఏదియు పెద్దది కా నేఱదు. దీనికంటె పెద్ద దొకటి ఉండుట పొసగనే పొసగదు. వీడు అసత్యవాది. తఱుమ గొట్టుడు వీనిని ఇక్కడనుండి" అన్నది బావిలోని కప్ప.

సదా ఉన్న చిక్కు ఇదే.

నే నొక హిందువను. నేను నా చిన్న బావిలో కూర్చుండి, అఖండవిశ్వము ఈ చిన్న బావియే అనుకొనుచున్నాను. క్రైస్తవుడు తన చిన్న బావిలో కూర్చుండి అఖండ విశ్వము తన బావియే అనుకొనును. మహమ్మదీయుడు తన చిన్న బావిలో కూర్చుండి అఖండ విశ్వము తన బావియే అనుకొనును. మన చిఱుత లోకపు సరిహద్దులను తొలగింప ప్రయత్నించు చున్నందులకు అమెరికా వారగు మీకు నేను ధన్యవాదము లర్పింపక తప్పదు. ముందు ముందు మీ సంకల్ప మీడేఱునట్లు సర్వేశ్వరుడు మీకు తోడ్పడు నని నేను నమ్ము చున్నాను".

శ్రీరామకృష్ణుని సందేశము*

శ్రీ కే. ఎం. కరియప్పగారు

మన భారతదేశపు మహాపురుషు డగు శ్రీ రామకృష్ణుడు కేవలము యాభై సంవత్సరములు మాత్రము బ్రతికి యుండుట యీ ప్రపంచము యొక్క దురదృష్టమే యగును. ఆయన 1836 లో పుట్టెను; 1886 లో మనలను అకాలమున విడిచి, దివి కేగెను. అయినప్పటికి ఆయన మనకు తన మహోపదేశములను అనుగ్రహించి యున్నాడు; మన ఇండియాకు మాత్రమే గాక, ప్రపంచ మంతటికిని. ఈప్రపంచములో మన మందరము పరమేశ్వరుని యందు లీనము కావలయు నని, అనగా మోక్షము నొంద వలయు నని, ప్రయత్నించుచున్నా మని నమ్మెదను; అట్టిచో ఆనందమును, శాంతిని ఈప్రపంచములో మనము పొంద వలయు ననిన, శ్రీరామకృష్ణుని బోధలను సరియగు విధమున నవగాహనము జేసికొని, వానిని క్రమముగ ననుష్ఠానమున నుంచుట మన కర్తవ్యము.

తనశిష్యులకు శ్రీరామకృష్ణుని సందేశము బహుసుగ్రాహ్యమైనది. ఆయన చెప్పెను: ''అన్ని మతములను సత్యమైనవే; మతముల నడుమ పరస్పర కలహమున కవసరమే లేదు''. ఇది బహు సులభ మైన సిద్ధాంతము. అతడు పట్టె వ్రాయసగాండ్రవలె గాక, అధికారముగల ప్రవక్తవలెనే ఎల్లప్పుడును బోధించెను. ఆయన మతనియమములను గాని, సిద్ధాంతములను గాని ఆమోదింపలేదు; ఏలన అవి ఆకలిగొన్న వారికి రాళ్లిచ్చినట్లు నిరర్థకము లనియు, భేదములను గల్పించి, తన్మూలముగ కలహములకు దారి జూపు ననియు, ఆయన తలచెను. ఇట్టి సంఘర్షణలు మతము నెడలనే వెగటును గల్పించె నని ఆయన చెప్పెను. అంతర్జాతీయ మత సౌహార్దమే ఆవశ్యక మనియు, దీనిని సాధించుటకు, మన మతము లన్నియు ప్రధానవిషయములలో భేదరహితము లని మనము గ్రహింప వలయు ననియు గూడ ఆయన బోధించెను. పరస్పరము భేదించు హిందూ, క్రైస్తవ, ఇస్లాము సాధన నియమావళుల మూలముగనే శ్రీరామకృష్ణుడు ఎల్లప్పుడును, పరమేశ్వరానుభవమునెడి ఏకైకలక్ష్యమును అందుకొనగలిగెను. దైవాజ్ఞలకు ఆయన సులభరీతిని అర్థము చెప్పుచు, కేవల మొక సందేశహరుడుగ వెలసెను. ఆయనయొక్క యీ సులభత్వమే, అన్ని వర్గములవారిని, స్త్రీపురుషులను, ఆబాలగోపాలము ఆకర్షించెను. ఆయన మానవ ప్రేమకు జాతి మత భేదములు లేవు; తన హితవును గాని, ఆశీర్వచనములను గాని ఎవరు కోరి వచ్చినను, నిష్పాక్షికముగనే అతిగా ఆయన ప్రదర్శించెను. ఆయన చెప్పెను: ''ప్రతిమనుష్యుడును తన మతము ప్రకారమే దేవుని పూజించుట యుచితము. క్రైస్తవులు క్రైస్తు చూపిన మార్గమును, ముస్లిములు, మహమ్మదు ప్రవక్త చూపిన మార్గమును, హిందువులు

* తెలిగించినవారు శ్రీ సరస్వతుల చంద్రశేఖరశాస్త్రిగారు.

ఋషులు బోధించిన మార్గమును అనుసరించుట ఉత్తమము. ఏమతము నైనను యథార్థముగ నమ్మెడివారు, ఇతరమతావలంబకులను, అతి వినయముతో గౌరవింతురు. అన్ని మతము లును మనలను పరబ్రహ్మమును జేర్చును''. శ్రీరామకృష్ణుడు సత్యమార్గమున, నిర్దుష్టమగు సాంసారిక జీవితమును గడపెను ; ఈ కాలపు వారము ఊరక ఒక యాదర్శముగ మాత్రమే, అట్టిజీవితమును గూర్చి భాషించెదము. 1866 వ సంవత్సరాంతమున ఆయన ఇస్లాము మత నియ మావళి నభ్యసింప తొడగెను, ముస్లిమువలె, అల్లా నామ జపము జేయుచు. మహమ్మదు సాక్షాత్కారము అన్వేషించి, పొందుటకై, ఆయన తన ముస్లిము మౌల్వీ (గురువు) పర్య వేక్షణక్రింద, ఇస్లాము పద్ధతుల ప్రకారము ప్రార్థనల సలుపుచు, సంచరించుచుండెను. ఇది అతినికి సిద్ధించెను.

పిమ్మట ఆయన బ్రహ్మానుభూతిని బొందెను. ఎనిమిది సంవత్సరములకు పిమ్మట, 1874 సం॥ నవంబరులో, క్రైస్తవమతముయొక్క సత్య మును దెలిసికొనుటకై గల్గిన బలవత్తర మగు కోరికచే ఆయన బైబిలు ప్రవచనములను తఱచు వినుచు, జీసుక్రైస్తుయొక్క జీవితము చేతను, బోధనలచేతను ఎక్కుడుగ నాకర్షింప బడెను. చివర కాయన క్రైస్తుసాక్షాత్కార మునుగూడ పొందెను. జైనమతము నెడలను, సిక్కు ''గురువులు'' పదుగుర యెడలను ఆయన కెక్కుడగు గౌరవము గలదు. హిందూమత సిద్ధాంతముల కతీత మగు వానిని అనుసరించు నవసరము ఆయనకు లేదు. ఆయనలో బల వత్తరముగ నుండిన దైవప్రేమ, అన్ని విభేద ములను నిర్మూలింప నాయన కుపకరించెను.

శ్రీరామకృష్ణునిగూర్చి ముచ్చటించు నపుడు, ఆయన శిష్యులలో నుత్తములలో నొక రగు వివేకానందస్వాముల అవతరణమునుగూర్చి సంస్మరింపక తప్పదు; ఈయనయు భారతమాత పుత్రరత్నములలో నొకరే. వివేకానందుని రెండవ బుద్ధు డనియే చెప్ప వచ్చు నేమో! ఈయన శ్రీరామకృష్ణునిపనిని కొనసాగించుచు, మతముల సమన్వయమనెడి ఆయన మహోప దేశమును ప్రపంచ మంతటను వ్యాపింప జేసెను. పలుమతములచే, పలుమార్గముల పూజింపబడు దైవము ఒక్కడే యను నమ్మిక, తనగురువున కున్నట్లే ఈయనకును గలదు. ప్రతిమతమును ఈ క్రిందిసందేశమును జాటవలయునని ఈయన యుద్ఘాటించెను : ''సహకారము, సంఘర్షణ కాదు. సమన్వయము, వినాశము కాదు. పొం దిక, శాంతి; విభేదము కాదు''. ఈయనవలన, శ్రీరామకృష్ణునిబోధలు, ఈ విశాలప్రపంచము నందు మారుమూలలనుగూడ వ్యాప్తినొంది నవి. వీనివలన, నేటి సంక్షుభిత,. మార్గహీన మగు ప్రపంచములో, అలజడిచెంది, క్షోభించు మనుజుల కెందరికో శాంతియు, నెమ్మదియు నేర్పడి యున్నవి.

ఎవరి విశాలదృక్పథమువలన, నేడు మన దేశమునం దంతటను, ప్రపంచమునందు పలు భాగము లందును, రామకృష్ణమఠప్రచార సంస్థలు (మిషన్స) ఏర్పడి యున్నవో, అట్టి శ్రీరామకృష్ణశిష్య, ప్రశిష్యులకు మనము (ప్రజానీకము) కృతజ్ఞులము. శ్రీరామకృష్ణుడు నిర్వచించినట్లును ఆయన జీవితమందే ప్రత్యక్ష మొనరింపబడిన విధమునను వేదాంతమును, తత్సిద్ధాంతములను బోధించి, పెంపొందించుట, యీ సంస్థయొక్క ప్రధానలక్ష్యములలో

నొకటి; పలుమతములలో గల సిద్ధాంతములను పరీక్షించి, అతి విశాల మగు పద్ధతిని సాదృశ్యముల నన్వేషించుట (కంపేరెటివ్ థియాలజీ) యు రామకృష్ణమిషన్‌వారి ఆదర్శములలో నొకటి. శ్రీరామకృష్ణుని యుపదేశములను ప్రచార మొనరించురీతిగా మానవాళికి ఈ సంస్థలు చేయు మహత్సేవలో, సాధ్య మగు నెల్ల విధముల సాహాయ్య మొనరించుట మన ధర్మము.

మన, మన. మతసిద్ధాంతముల ప్రకారమే మోక్షమును సాధింపజాలము, సిద్ధాంతమాత్రోద్ఘోషణముతో ఆగ కుందుము గాక; మన మతమే అన్నింటిలోను సత్యోత్తమ మనియు నెంచకుందుము గాక. ఈ పర్వదినమున, మన మతము లన్నియు నొక్కటియే యనియు, మన ప్రజ లందరు నొక్క-సమూహామే అనియు బోధించిన, మన మహాత్ము డగు శ్రీరామకృష్ణుని యుపదేశములను, భావమునందును, అర్థము నందును 'తు'. 'చ'. తప్పకుండ అనుష్ఠించుటకు దయచేసి ఎల్లరును దీక్ష గైకొనుడు; మాతృదేశ సేవలో, మానవకోటి సేవలో, మిక్కిలి వెగటును గల్గించున దగు నా "జాతితత్వము"ను విడనాడుటకును తీర్మానింపుడు. ఒక మహోన్నతకుటుంబమునకు — దేవుని బిడ్డలచే నేర్పడిన కుటుంబమునకు — చెందిన వ్యక్తులవలె, మానవాళికి సేవ జేయుటలో, ఏగొప్పవ్యక్తి (మహాత్ముని) యొక్క- అవతార దినోత్సవమును మనము నేడుజరుపు చున్నామో, అట్టి రామకృష్ణుని బోధలు మనకు శక్తి నొసంగి, మార్గసూచకములుగ నుండు గాక.

మాతృ శ్రీ శారదా దేవి*

[శ్రీమద్గంభీరానందవాణి]

పూర్వరంగము

సాంఘి కాధ్యాత్మిక పునరుద్ధరణమును కొనసాగింప వలె నని పరాశక్తితో కూడి యున్న భగవంతుడే [సగుణబ్రహ్మమే] అందు లకు సమర్థుడు. శక్తితోడి యోగము లేని బ్రహ్మము నిర్గుణము. నిర్గుణబ్రహ్మమునకు ఎట్టి పరిణామ క్రమముతో నైనను అన్వయము దురూహ్యము. మానవరూపమున అవతరించిన దేవుడు శక్తిని ప్రసన్నురాలిం జేసికొని, మానవులకు శ్రేయము గూర్ప ఆ శక్తినే నియోగించును. దేవునిచే ఈ రీతిని ఆరాధిత యైన దేవి కనికరించి, దారి తప్పి భ్రాంతి పాలగు చున్న మానవాళికి పురోగతి కలుగుటకు అనుకూల పరిస్థితులను మరల ఏర్పఱచును. అంతే కాదు దేవుడు మానవరూపమున అవతరించి నప్పుడు,

* ఇది ఆంగ్లములో హోలిమదర్శారదాదేవి అను పేర శ్రీమద్గంభీరానందస్వామి ప్రణీతమై శతతమవార్షికోత్సవ ప్రమరముగా వెలువడిన గ్రంథము. —సంపాదకులు.

శక్తియు సాధారణముగ స్త్రీరూపమునే దాల్చి, ఆయన వెంబడి నవతరించు చుండును. రామావతారముతోబాటు సీతావతారము, కృష్ణావతారముతోబాటు రాధికావతారము, బుద్ధావతారముతోబాటు యశోధరావతారము, శ్రీ చైతన్యావతారముతోబాటు విష్ణుప్రియావతారము — ఇవి పై ప్రతిపాదనను బలపఱచుచున్నవి. వ్యావహారికరంగములోను ఆధ్యాత్మికరంగములోను అవతారములందును పరాశక్తి పరమేశ్వరునికి ప్రియవల్లభగా ఆయన సొంత పనులలో అతిమాత్రముగ తోడ్పడును. ఆమెను ఎడబాయు నేని, ఈ జగన్నాటకమును దేవుడు ఆడను లేడు, దానిని మనము అర్థము చేస్కోను లేము.

శ్రీశారదానందస్వామి ఈలాగు వ్రాసియున్నారు — "భరతవర్ష మహర్షులు 'శక్తిచైతన్యాల' నిత్యయోగమును కనుగొన్నారు, కనుగొని ఎల్లెడలను, అసాధారణ శక్తి యుత పదార్థము లన్నింటిలోను 'సాగిలబడియున్న శివుని శరీరముపై నర్తించు దేవి'నే ఆరాధించిరి. ఈ దేవత సాటి లేనిది. మెడలోనా, పుఱ్ఱెల దండయున్నది. ఉభయహస్తములలోనా, వరదానముద్రయు అభయప్రదానముద్రయు ఉన్నవి. పరతత్త్వమును ఈరూపాన సాక్షాత్కరించుకొన్న మన ఋషులు, జ్ఞానోపదేష్ట యైన గురునిరూపముననను విశ్వమోహను లైన కామినుల రూపములలోను ఈ పరతత్త్వమునే ఆరాధించిరి. శాంతి, క్షమ, జ్ఞానము — మొదలైన ఉదాత్తతాపాదకము లగు గుణముల రూపముననను, భ్రమ, ప్రమాదము, జడత — మొదలైన అపకర్షావహము లైన గుణముల రూపముననను గూడ, వారు ఈ పరతత్త్వమునే ఆరాధించిరి. ఈలాగు స్పృహణీయసిద్ధుల నన్నిటి నందిన ఆ ఋషులు, అదే మార్గాన, పురోగమించి సిద్ధులను పొందు డని ఇతరులకును నేర్పిరి". [భారతి – శక్తిపూజ పుట 20].

ఆధునికయుగమువారికి మరల వీర్యమును ప్రసాదించుటకై శ్రీరామకృష్ణుడు ఆ దివ్యశక్తినే మేలుకొలిపినాడు. ఈ విషయము శ్రీ వివేకానందస్వామికి ప్రత్యక్షము. కావుననే స్వామిజి ఈలాగు మనలను హెచ్చరించుచు ఘోషించినారు — "ఉచ్ఛ్రియము మనకు మరల కలుగ నున్నది. దాని తొలిఊపులే ఇప్పుడు విశ్వము నెల్ల మాఱుమ్రోగించుచున్నవి. రిత్త సందేహాలను దౌర్బల్యమును విడువుడు. అట్టి సందేహదౌర్బల్యాలకు సులభముగ లోనగు వారు బానిసలు". నిత్యయు నిరాకారయు నై సర్వాంతర్గత యైన పరాశక్తియే ప్రకృతయుగావతారమూర్తికి ప్రియవల్లభగా మరల అవతరించినది. తన పెనిమిటి సాధింప బూనుకొన్న వానిని సాధించుటకు ఆయనకు తోడ్పడుటే కాక, ఆమె మానవుల సాంఘిక సంబంధాల వివిధ రంగాలలో తన ప్రభావమును వ్యాపింప జేసి, తాను వేసిన క్రొత్తబాటలో భారత దేశమునే కాక, సకల ప్రపంచమును పురోభివృద్ధివంకకు నడపినది. కావున ఆ యుభయుల దీవనలను అందుకొన్న శ్రీవివేకానందస్వామి ఆ యుభయులకును ఇట్లు అనుచు మ్రొక్కెను —

దాసుఁడను నేను మీకు నిద్దఱకుఁ గాన,
దండ మిడెదను మీకు నిద్దఱకు భక్తి.

భగవదవతారముల కొక ప్రత్యేక నియత క్రమము ఉన్నట్లే, పరాశక్త్యావిష్కారములకు గూడ సొంత పద్ధ ఉన్నది. అనగా దేవునకును దేవికిని నిప్పునకును దాని వేడిమికిని ఉన్నట్టి అవినాభావసంబంధమే ఉన్నందున,

భగవదవతారమునకును శక్త్యవతారమునకును కాలమును ప్రయోజనమును అభిన్నములుగనే ఉండును. ప్రాప్యమును పొందు విధము పురుషావతారాన ఒకరీతి నుండును, స్త్రీరూపావతారమున వేఱొకరీతి నుండును. కావున తత్త్వము అవిభాజ్యమేఐనను అవతారమూర్తుల జంట లోని స్త్రీమూర్తి చరిత మందలి సంభవాలను వేఱుగ పరికించుటకును ప్రత్యేక మైన విలువ గలదు.

దుర్గాసప్తశతిలో [XI : 54-55] లోకమాత

> * ఏ యే సమయమందు నిట్లు దానవుల
> వలని బాధలచేతఁ బ్రజ గాసి వడునో
> ఆ యా సమయమందు నవతార మెత్తి
> శత్రు నివహముల సమయింతు నేను.

అని తానే సెలవిచ్చి యున్నది. ప్రాచీనకాలమున అసురులు సాధువులను అసాధువులను ఏకరీతిగ పీడించుచుండినారు. కావున వారిని ధ్వంసము చేయ వలసిన జరూరు సదా ఉండెడిది. లోకనాశక మైన యసురుల విహారము ఒక్క భౌతికరంగములో మాత్రమే కాదు. సత్ప్రవణతలకును దుష్ప్రవణతలకును మానవుల డెందములందు సదా చెల్లుచుండు పోరాటముకూడ, దేవతల సేనలతో దానవులు ఘాగించు పోరాటమే అని ఉపనిషత్తులు చెప్పుచున్నవి. ప్రకృతయుగమున ఈ పోరాట మొక క్రొత్త రూపు దాల్చినది. అవిశ్వాసమును ఇంద్రియసుఖసక్తియు ఒకపక్షము. దేవునందు విశ్వాసమును, ఆత్మ నిత్యము అను నమ్మకమును, భగవన్నిష్ఠయు ఒకపక్షము. ఆ పక్షము ఈ పక్షమును 'నా యెదుట నిలుము, చూతము' అని సవాలు చేయుచున్నది. ఇందుల ఫలితముగ నాస్తికతయు అసూయయు వైరమును మనఃప్రకోపాలును హెచ్చు పెరిగినవి. యుద్ధకారణాలు ఎప్పుడును ఇవే. ఇకను యుద్ధమా, అనుత్తమవ్యక్తులకు అసంఖ్యాకులకు ప్రళయము

ఆధునికయుగమున భావరంగమున సాగుచున్న పోరాటము, పూర్వ మెప్పుడో జరిగినట్లు పురాణాలలో చెప్పబడిన దేవదానవుల పోరాటమునకంటె ఎక్కువ వినాశకర మై ఉన్నది. ప్రాతకాలపు ద్వేషాలు, భౌతికరంగ సీమావధులను దాట లేదు. కాని నేటి పోరాటము భావరంగాన పుట్టు వొంది, నిత్యజీవిత రంగా లన్నిటి లోనికిని వ్యాపించుచు మానవకోటినిర్మూలనమునకే దారి తీయు చున్నది. కావున ఉన్న పరిస్థితులలో దివ్యశక్తి ప్రధానముగ భావరంగమునసే తన పనిని నిర్వహింప వలసి యున్నది. నేటి ప్రపంచానకు అన్నిటికంటె ముఖ్యములుగ కావలసినవి నైతికాభివృద్ధియు, జ్ఞానప్రబోధమును, విశ్వాసమునకును శౌచమునకును భక్తికిని ప్రాధాన్యము గలిగినచో తత్క్షణమే బాహ్యలోకముకూడ తప్పక మాఱి పోవును. కావుననే ప్రస్తుతము దివ్యశక్తి అవతరించి అంతశ్శత్రువుఁతో పోరుచున్నది: పాపిని, పాపముతోసహా రూపుమాపి గెలుపు చేకొన వచ్చును. లేదా, ప్రేమను చూపి, దాని సహజశక్తిచే పాపిలో ఒక పరివర్తనమును తెచ్చి గెలు పొంద వచ్చును. ఒకశత్రువును ధ్వంసము చేయుటకు కావలసిన శక్తికంటె, ధార్మికతాతిశయముచేత ఆతని పాపహృద

* మూలము

> ఇత్థం యదా యదా బాధా దానవోత్థా భవిష్యతి
> తదా తదా ఽవతీ ర్యాఽహం కరిష్యా మ్యరిసంక్షయమ్ ॥

యాన పరివర్తనము తెప్పించుటకు ఎక్కువ శక్తి కావలెను. కావున ఇప్పటి యవతారములో వినయము, నమ్రత, పవిత్రత, సౌజన్యము, వాస్తవప్రేమ, జ్ఞానానుభూతి అనునవి కొల్లగ ఉన్నవే కాని, యుద్ధఘోష లేదు, ఆయుధాల గణగణలు లేవు, అంతే కాదు. దేవికి రెండు పనులు ఉన్న ప్రతిబంధములను తొలగించుట ఒకటి, నూతన లక్ష్యములను క్రొత్త యభిలాషలను సృష్టించుట ఒకటి. రెండవ పని చాల పెద్దది. భక్తుల మార్గాన అడ్డంకులను తొలగించుట మాత్రమే కార్యమైనచో అందులకై దేవుడు పరిపూర్ణముగ అవతరింప నక్కఱ లేదు, ఆవేశావతారమో అంశావతారమో చాలును. సమస్తమానవకోటిని ఉన్నతాధ్యాత్మికస్థాయికి ఎక్కింప వలసి యున్నందున, దివ్యశక్తి తానే రంగమును అధిష్ఠించినది.

అతిప్రాచీనమైన భారతీయ సంస్కృతిని పరభాగముగా గొని, నేడు దివ్యశక్తి ఆవిర్భవించినది. ఆ యావిర్భావము ముఖ్యముగ మహిళలలో పునస్సంజీవనమహోద్యమమునకు సూచకము. మహిళల పురోగతి ఆవశ్యకమని అందఱును అంగీకరించుచున్నారు గదా! ఒకటే రెక్కతో పక్షి ఎగుర లేనట్లు మన మహిళలను మరల శక్తిమతులనుగా జేసికొన కున్న భారతదేశము శ్రేయ మొంద జాలదు అను గట్టి నమ్మకము గల వారు శ్రీవివేకానంద స్వామి. కావున ఆ విషయమును స్పష్టపఱచుటకు ఆయన వాక్కులనే ఉద్ధరించుట ఉత్తమము — ''అందుచేతనే శ్రీరామకృష్ణుడుగా అవతరించినప్పుడు భగవంతుడు కాళీమాతను ఆరాధించినాడు, పెక్కు సాధనలలో మహిళాత్వమును తనయందే ఆరోపించుకొన్నాడు, తన భార్యను శిక్షించి తర్ఫీదు చేయు బాధ్యతను తానే వహించినాడు. దేవుని మాతృత్వమును లోకులకు చాటి చెప్పినాడు''.

క్రిందటి శతాబ్దము నడుమ భారతీయ మహిళలు ఒక పెనుసమస్యను ఎదుర్కొన వలసి వచ్చెను. విదేశీయాదర్శములధాటికి దేశీయాదర్శములు వేరూడినవి. పాశ్చాత్యులను అనుకరింప వలె అను వెఱ్ఱి పోటెక్కి దేశీయములైన విలువలు మంట గలియ జొచ్చినవి. 1854 వ సంవత్సరము జూలై తే 19 ది సర్చార్లెస్వుడ్డుగారు విద్యాసంస్కరణవిధానము నొకదానిని పంపిరి. భారతీయ మహిళలకు లభింపనున్న శిక్షణస్వరూపము ఆ లేఖలో అస్పష్టముగ సూచితమై యున్నది. విదేశీయుల భావాలను ఆచారాలను భారతీయు లాదరించుట పూర్తిగా తప్పు పని కాదనుట నిజమే. తప్పు కాక పోవుటే కాదు. అది భారతీయుల యాచారమున కెంతయు తగియే యున్నది. సొంత వ్యక్తిత్వమును కోల్పోక, అన్యుల లక్ష్యాలను కలుపుకొనుచు, తమ సంస్కృతి సంపదను పెంపొందించుకొనుట భారతీయుల యాచారము. విదేశీయ సంస్కృతిని కొంత రానిచ్చి మన మహిళలను ఉత్తేజపఱుపవలసిన జరూరు ఉన్నది. అట్లు చేసిన దేశీయజీవనము అధిక శక్తివంతమును సఫలమును అగును. మన యొద్ద నుండి మాతృభక్తిని పాశ్చాత్యులును కొంత నేర్వ వలయును. అప్పుడు వారి నాగరకతకు దృఢతరమైన యాధ్యాత్మికాధారము ఏర్పడును. ఏర్పడిన, ఆ నాగరకత ఇంకను ఎక్కువ కాలము వెలసియుండగలదు. ప్రాచ్యపాశ్చాత్య సంస్కృతులు ఒండొకదానినుండి నేర్చుకో వలసిన విషయ మెంతో ఉన్నను మూలగతములైన భేదాలను ఒప్పరికించిన ముప్పు వాటిల్లును.

మహిళలకు మర్యాద అన్ని దేశములలోను ఉన్నది. కాని ఆ మర్యాద తఱచు ఏ రూపమున ఉండు ననగా, వారి మేని సోయగమును మెచ్చుకొనుటగానో, వారి మెప్పునకై సాహసౌదార్యాలను చూపుటగానో ఉండును. మఱి భారతీయుల పొగడ్త లందుకొను గుణము లేవి యనగా — మహిళల పాతివ్రత్యము, వారి మాతృత్వము. ఏల యన ఆత్మముక్తియే మన లక్ష్యము. ఆత్మనిగ్రహమే అందులకు ఆధారము. సీతయు సావిత్రియు దమయంతియు మనకు ఆదర్శమహిళలు. ఉభయదృక్పథాలకును ఉన్న విరోధము స్పష్టమే. భవిష్యత్కాలమున విశ్వసంస్కృతి ఈ రెండింట ఒకదానిని వరింపనైన వరింప వలెను, లేదా రెంటికిని పొందికనైన కుదుర్ప వలెను. నూఱేండ్లకు మునుపు లేని జటిలు ఈ సమస్యకు ఇప్పుడు కలిగినది. "ఐనను ప్రాచ్యపాశ్చాత్యవిభేదాలను ఉండనీయ వలసినదే. గట్టి పునాదులపై ఉభయ సాంఘిక నిర్మాణములను నిర్మింప వలెను. అందులకు ఆధునిక భావాల ప్రళయమునుండి భారత సంస్కృతిని ఉద్ధరింప వలెను" — అని మన దేశ భవిష్యత్తును నిర్ణయించు విధాత ముందుగనే కనుగొనెను. అవలంబనీయమైన ఒక గొప్ప ఆదర్శవ్యక్తి పుట్ట వలసిన ఆవశ్యకత ఏర్పడినది. ఆ వ్యక్తిలో మాతృత్వ - గురుత్వ - దైవత్వములు మేళన మొంద వలెను. అప్పుడే అట్టి వ్యక్తనుండి అంపఱును ఉత్సాహము నొందుదురు.

ఏ దృక్పథముతో చూచినను భారతదేశీయాదర్శమును సంజీవన మొనర్చుటయు దానికొక పరిపూర్ణత గలిగించుటయు జగజ్జననికొక్కతెకు తప్ప ఇతరులకు సాధ్యపడు పనులు కావు. క్రిందటి శతాబ్ద మధ్యకాలమున భారతదేశమునకు గలుగ నున్న మహత్ప్రాప్తిని భారతీయులకు జ్ఞప్తిపఱచుటయు, విశ్వసంజీవన సమర్థమైన భారతీయ సందేశమును లోకమునకు దెల్పుటయు వేఱెవ్వరికిని శక్యములై యుండవు. భారతదేశీయ మతాచార్యకములో అనాదినుండి జరుగుచున్న క్రమము ఇదే. క్రీ. శ. 1850 వ సంవత్సరమునకును 1920 వ సంవత్సరమునకును మధ్య కాలమున గలిగిన నైతిక పతనమునకు, సరిగా ఆదుకో గలంత టిదిగానే అవతారమూర్తి వెలసినది. ఎంతటి అధఃపతనము కలుగునో అంతకు చాలినట్టిదై దివ్యశక్తి వైషమ్యాల నన్నిటిని సమీకరింప గలదిగా ఉండును. విశ్వసంస్కృతిలో నూత్నాభివృద్ధు లేర్పడునప్పుడు, అందులకు ప్రారంభమంగళ మేది? గురుత్వ మాతృత్వ దేవీత్వములను ఒక్కటిగ తనలో రూపొంద జేసికొన్న ప్రకృత యుగావతారమూర్తిని ఆరాధించుటే.

భగవంతుడు విశ్వశ్రేయమునకై మానవ లోకమున అవతరించును. కాని మానవులు ఆయన యథార్థమహిమను తెలిసికో లేరు. అందులకు ఒక కారణము వారి మేధ అల్పమగుట, ఐహికపరిచ్ఛేదాలలో ఆయన తన్ను మఱుగుపఱచుకొనుట మఱియొక కారణము. ఈ విషయమును శ్రీకృష్ణుడు భగవద్గీతలో తెలిపి యున్నాడు. అవతరించుటచే చేతనులకు తన్ను తెలుపుకో వలె ననెడి దేవుని సానుగ్రహ సంకల్పమునకు అవతారస్వరూపమే అడ్డుతగులు చున్నది. అదే అందు పైకి కన నగు వైపరీత్యము. అది లోపమే. కాని పాపములు చేయుచు దుఃఖము ననుభవించు చుండు మానవులకు వారి జీవితముల నాధ్యాత్మికములుగ జేసికొను మార్గము ఉపదేశింప ఎలయు ననిన, అందులకు ఒక్కటే ఉపాయము. దేవుడు

తానును మానవుడుగ అవతరింప వలయును. అల్పస్వార్థసాధనలలో బడి యున్న వారిని మరల ఉన్నత సిద్ధుల నందు నట్లు ఉత్తేజపఱచుటకు వేఱు ఉపాయము లేదు. నూతనబలము నిచ్చుటకును సంజీవనశక్తిని గలిగించుటకును అవతారమూర్తులు వివిధమార్గాల ననుసరింతురు. (i) కొన్నియెడల ఉదాత్త పరిపూర్ణ లక్ష్యములను ప్రత్యక్షముగ మానవులకు ప్రదర్శింతురు. తమ యనుష్ఠాన ముఖమున గాని, ఉపదేశాలద్వారా గాని ఆ యాదర్శములను మఱింత ఉన్నతపఱచి దృఢపఱతురు. (ii) కొన్నియెడల దివ్యసంకల్పముచే క్రొంగ్రొత్త దారు లేర్పఱతురు. (iii) కొన్నియెడల మనోహర దివ్యలీలలచే సనాతన మార్గముల వంకకు మానవహృదయాలను ఆకర్షింతురు. ఇ వన్నియు నిజమే కాని, ఉదాత్తతను పెంచుటో నూత్నలక్ష్యాల ఏర్పఱచుటో మానవుల డెందముల ఆకర్షించుటో — ఇవే అవతారమూర్తుల పని అని మనము ఆపాతముగ తలంప రాదు. ఒక అవతారమూర్తి సాధించినదానిని మనము విభజించి అర్థముచేసికొనుటకు ప్రయత్నింప వచ్చును. కాని అవతారమూర్తిలో అన్నిరకముల జ్ఞానదశలును రూపుదాల్చి యుండును గావున ఆయన ప్రాముఖ్యమును పూర్తిగ తెలిసికొనుటకు గాని, మాటలలో చెప్పుటకు గాని మానవులకు శక్యము కా దను విషయమును మనము జ్ఞప్తియుంచుకో వలెను. అంతే కాదు. ఒక్కొక్క యవతారమునను వెలువఱుపబడిన శక్తి కొన్ని యుగాలకై ఉద్దేశింపబడినది. అట్టి శక్తిని 'ఇంతటిది' అని సమకాలిక చరిత్రము నిర్ణయింప జాలదు. ఐనను మాతృశ్రీ చరిత్రమును అవగాహన చేసికొనుటకై పైని చెప్పిన మూడు మానములను ఆధారములుగ తీసికొందము. ఆమెచరితమున మాతృగుణములు అతిమానుష పరిపూర్తి నందినవి. అవి ఈ యుగాన నూత్న జ్ఞానలక్ష్యాల రూపొందింపనెటు ఉపయోగపడెనో మనము తెలిసికొన నున్నాము. పుత్రికగా, సోదరిగా, పత్నిగా, మాతగా ఉన్నప్పుడు ఆమెలో ఆ యా స్థానాలకు దగిన మహిళాగుణాలు ఆదర్శస్థాయి నందుకొన్నవి. వే యేల ఆమెగారి ఆత్యంతిక విశుద్ధియే చాలును, ఇతరులకు ఉత్సాహ మిచ్చుటకు. దీని నంతటిని మనము గుర్తింప నున్నాము.

ఇ దంతయును భావముల పొంగా? లేక పరమార్థమున కించుక సూచనయా? చదువరి ఈ జీవితచరిత్రమును పూర్తిగ చదివిన పిమ్మట ఈ ప్రశ్నను లేపుకొనును గాక. అచిరకాలములో నిజము చదువరికే తెలియ నై అతని సంశయాలు వీడిపోవు నని మా గట్టి నమ్మకము. కాని మనము పరిశీలించుచున్న జీవితము పెక్కువిషయాలలో అసాధారణ మైన దని మాత్రము చదువరి ముందుగా గుర్తించి, తదనుగుణముగ వెలకట్ట వలెను. కొందఱు మహోజ్జ్వల వ్యక్తులు సమకాలిక చరిత్రలో తటాలున ఉన్నతి నొంది కొంతకాలము అతిమానుషస్థాయి నధిష్ఠించి, తర్వాత పునరావృత్తిరహితముగ మఱుగువడి పోవుదురు. అట్టివారి కోవకు చేరినది కాదు మాతృశ్రీ. కొందఱు వ్యక్తులు క్రందైన కార్యక్రమాలచేతనో జాజ్జ్వల్యమాన వాగ్ధాటిచేతనో ఆయుధాల సంఘర్షణచేతనో మానవ నాగరకతకే ముప్పు దెచ్చి చరిత్రమున మాయని మచ్చను కలిగింతురు. అట్టి వారి వరుసకు చెందినదియు కాదు మాతృశ్రీ. ఒక కొందఱు మహావ్యక్తులు మానవాదర్శాల నన్నిటిని తమజీవితములో స్థిరముగ పాదుకొల్పి, మానవసంస్కృతి నొక పైస్థాయి కెక్కింతురు, వారి ప్రభావము

సమకాలికుల దృష్టికి అలక్ష్యముగ నున్నను, సదా వర్ధిల్లుచు అతిచిరకాలము నిల్చును. అట్టివారి మహోజ్జ్వల పరంపరకు చెందినది మాతృశ్రీ. నిజముగ ఆమె 'సతి' 'సీత' మొదలైన యవిస్మరణీయ వ్యక్తుల వర్గమునకు చేర్పబడవలసినది. ఆ వర్గమువారు తమ యవతారముచే మానవ జీవితమును పవిత్ర మొనర్చి పునరుద్ధరణమార్గమును వెలుగొందింతురు.

పైని చెప్పిన విషయాలకు ఆక్షేపణే లేదు. కాని ఒక ప్రశ్న మాత్రము ఉన్నది. "విశ్వమంతటికై అవతరించిన శక్తి, తన రంగముగా జయరామవాటిని ఏల ఎన్నుకో వలె? నవ్య వైభవాల కన్నిటికిని దూరముగ ఉన్న కుగ్రామము గదా అది?" ఇట్టి ప్రశ్నకు జవాబు ఎవరు చెప్ప గలరు? దివ్యశక్తి దుర్జ్ఞేయము, సృష్టిస్థితిసంహారసమర్థము, దాని వ్యాపారము లిట్లుండు నని చెప్ప లేము. వానిని గూర్చి లేచు ప్రశ్నలలో ఎన్నింటిని మనము ఉత్తరింప గలము? కాని మానవ ప్రతిభ పరిమితమే ఐనను పరిశోధింపక విడుచుట మాత్రము లేదు. కాబట్టి అంతటి భాగ్యము ఒనగూర్ప గల ప్రత్యేకత జయరామవాటికి ఏ మేని కలదా అని యోచింప వలెను. శ్రీకృష్ణుని జననము కంసుని చెరలో: ఆయన బాల్యలీలలు గోకులములో; జీససు జన్మము గుఱ్ఱాల లాయములో; ఆయన తొలి శిక్షణము వడ్రంగియింట. శ్రీరామకృష్ణుడు పుట్టిన దొక దంపకాల గుడిసెలో, బీద పూజారిగ జీవితము గడపిన దొక గుడిలో. వీని కన్నిటికిని చారిత్రక ప్రమాణాలు ఉన్నవి కాని, ఎంత సూక్ష్మముగ చూచినను జయరామవాటి కొక ప్రత్యేకత కానిపింపదు, సంఘశాస్త్రము ఒక విషయమును దెలుపు చున్నది. ప్ర.ల విదేశీయ సంస్కృతి ధాటికి నగరాలలోని ధనసంపన్నులును విద్యాసంపన్నులును తమ పట్టూడి పతనము గాంతురు. అప్పుడు దేశీయ సంస్కృతి ఏ నిమిషాన కేమి మూడునో అను దిగులుతో దూర గ్రామ పరిసరాలలో తల దాచు కొనును. అంతే కాదు. భారతీయ సంస్కృతి తన నిలుకడకై ఒక వింత దారిని కనుగొన్నది. అది ఏ మనగా తన్ను బీదపూప్రులకును నిర్ధను లైన గురువులకును అప్పగించు కొనుట. అందులకు వలసిన హంగులు జయరామవాటిలో కొల్లగ ఉన్నవా?

ధరణి విశాలతల్ప, ముపధానము బాహువు, నింగి చందువా,
సురుచులు గంధవాహములు, శోభనదీపము చందురుండుగా —
విరతికధూమణిం గలసి, వేడుక మీఱ సుఖించి, శాంతుఁడై,
నిరుపమలీల యోగి శయనించు మహీపతి మాడ్కి నడిక్ ॥

కౌపీనంబును, జీర్ణకంథయును, నక్షీణాన్నభైక్షంబుఁ, జిం
తాపాయంబు, వనశ్మశానముల నిద్రావాప్తి, గుర్వారప
ద్వ్యాపారంబుఁ, బ్రశాంతచిత్తమును, యోగాభ్యాసియుక్, వృత్తిపం
క్షేపంబుం - గల దేని, యోగికిఁ ద్రిలోకీప్రాభవం బేటికిన్ ॥

—(భర్తృహరి వైరాగ్యశతకము)

వివేకానందస్వామినిగూర్చి జ్ఞప్తికివచ్చు కొన్నివిషయములు

మూలము :
మిస్ జోసెఫైన్ మెక్లియాడ్

అనువాదము :
శ్రీ సరస్వతుల చంద్రశేఖరశాస్త్రిగారు

1895 సం॥ జనవరి 29వ తారీఖునాడు, నేను నా సోదరితో న్యూయార్కునగరమందలి పడమటి 33వ వీథిలోని 54 నెంబరు ఇంటికి వెళ్లియుంటిని. అచ్చట శ్రీ వివేకానందస్వామి వారి యుపన్యాసమును వింటిని. వారి సొంత గదిలో ఏపదునైదుగురు నారీమణులో, ఇద్దరు ముగ్గురు పెద్దమనుష్యులో సమావేశమై యుండిరి. గదిమాత్రము నిండిపోయెను. కుర్చీలు ఖాళీలేనందువలన, నేను ముందువరుసలో నేలపై కూర్చుంటిని. స్వామి ఒకమూలలో నిలబడి యుండిరి. వారిమాటలు నాకు యథాతథముగ జ్ఞప్తికివచ్చుటలేదు; కాని వారిమొదటివాక్యము ఆక్షణమే నాకు 'సత్య' మయ్యెను; వారి రెండవవాక్యమును 'సత్యమే'; మూడవదియు 'సత్యమే'. ఇట్లు ఏడుసంవత్సరములపాటు నేను వారి బోధనలను వింటిని; వారు చెప్పినదంతయు నామట్టుకు నాకు 'సత్యమే'. ఆనాటి మొదటి యుపన్యాసము మొదలు, జీవితమునకొక భిన్నార్థము నాకు గోచరించెను. మనము శాశ్వతస్థితి యందు లీనులమై యుంటిమని, మనమే గ్రహించునట్లు స్వామి చేసిరని తోచెను. ఈ భావము మరి ఎన్నటికిని మారనులేదు, పెరుగనులేదు. ఒకసారి చూచిన మరియెన్నటికిని మఱపునకు రాని భాస్కరునిభాతి, అది విలసిల్లెను.

ఆ శీతాకాలమంతయు నేను వారి యుపదేశములను వింటిని, వారమునకు మూడుసార్లు. ఇవి ఉదయము 11 గంటలకు జరుగును. నేనెన్నడును వారితో మాటలాడలేదు. కాని, మేము అతిక్రమముగ వెళ్లుచుండుటవలన, ఎప్పుడును ముందరి యాసనములు రెండు మాకొఱకై ప్రత్యేకింపబడియుండును, స్వామియొక్క యా గదిలో. ఒకనాడు వారు నావైపు తిరిగి, "మీరు అక్కచెల్లెండ్రా?" యని అడిగిరి. "ఔ"నని మేమంటిమి. అప్పుడు వారు: "మీరు చాల దూరమునుండి వచ్చుచున్నారా?" అని ప్రశ్నించిరి. మేమంటిమి: "కాదు, చాలదూరము నుండికాదు—హడ్సన్ ఖాతమున ముప్పదిమైళ్ల దూరము మాత్రమే". "అంతదూరమా? ఆశ్చర్యము!" ఇవియే వారితో నేను మొట్టమొదటి సారిగా ఆడిన మాటలు.

వివేకానందునికి పిమ్మట, నేను కలిసికొన్న అందరు వ్యక్తులలోను, రోత్లిస్బర్గరుసతియే ఆధ్యాత్మికశక్తి అత్యంతముగ గల వ్యక్తి యని నేనెల్లప్పుడు భావించియున్నాను. ఆమెయే నన్ను వారివద్దకు దీసికొని వెళ్లినది. స్వామిజీకి ఆమెయందు ఎంతో ఆదరము గలదు. ఒకనాడు ఆమెయు, నేనును, స్వామియొద్దకు వెళ్లినప్పుడు, "స్వామీ, ఎట్లు ధ్యానము చేయవలయునో మాకు చెప్పెదరా?" అని అడిగితిమి. స్వామి: "ఓం అను శబ్దమును ఒకవారము ధ్యానించి, పిమ్మట నాకు మీ యనుభవమును తెలుపుడు" అనిరి. కావున, ఒకవారము తరువాత మేము మరల వెళ్లితిమి. రోత్లిస్బర్గరుసతి (స్వామితో): "నాకొక వెలుతురు కనబడుచున్నది" అనెను.

స్వామి: "మంచిది, ధ్యానమును కొనసాగింపుము" అనిరి. నేను: "లేదు, లేదు, వట్టి వెలుతురగుటకంటె ఎక్కువగా, అది హృదయమందు దొక జ్యోతివలె నున్నది" అంటిని. అందులకు ఆయన నాతో: "మంచిది, కొనసాగింపుము" అని సెలవిచ్చిరి. ఇదియే నాకు వారు చేసిన యేకైకబోధ. కాని, వారిని కలిసికొనుటకు చాల ముందుగనే మేము ధ్యానతత్పరలమై యుంటిమి; గీత మాకు కంఠస్థము. ఇందువలననే స్వామిజీ ఒక మహోన్నత జీవశక్తియని మేము గ్రహించితిమని నాకు తోచుచున్నది. ఇతరులలో ఆయన కలిగించిన ధైర్యమే, ఆయన నిజశక్తి యని చెప్పవచ్చునని కొందును. తన్నుగూర్చిన చింతయే ఆయనకు ఎప్పుడును లేదు. ఇతరులనుగూర్చిన చింతయే ఆయనకు ఎల్లప్పుడును. "గ్రంథము తెఱవబడ నారంభింపగనే, ఇక వేడుక ఆరంభము" అని ఆయన జెప్పుట గలదు. జీవితమునందు అపార మార్థికమైనభాగము లేనేలేదని అది పూర్తిగా "పవిత్రమే" యనియు, ఆయన మాకు సుగ్రాహ్యమొనరించుచుందురు. ఆయన యీ విధముగ మమ్ములను హెచ్చరించును: "ఎప్పటికిని జ్ఞప్తియందుంచుకొనుడు: మీరు అమెరికా దేశీయులగుటయు, స్త్రీలు అవుటయు యాదృచ్ఛికమే గాని, ఎప్పటికిని మీరు దేవుని బిడ్డలు మాత్రమే. రాత్రింబగళ్లు మీ స్వరూపమును స్మరించుకొనుచుండుడు. దాని నెన్నటికిని మరవకుడు". ఆయన సాహచర్యము శక్తిదాయకము. శక్తి మీకున్ననే గాని, ఇతరుల కొసంగజాలరు. ఎట్లన, ధనము మీకున్నగాని, ఇతరులకు దానముచేయజాలరుగదా. ఈపనులన్నియు జేయగలమని మన మేదో అనుకొనవచ్చును గాని, నిజమున కశక్తులము!

ఆయనతో మే మంతగా మాట్లాడుటయే లేదు. ఆయనతో మా కంతగా బనిలేదు. కాని, ఆ వసంతకాలమున, ఒకనాటిరాత్రి ఫ్రాంసిస్ హెచ్, లెగ్గెట్ గారితో మేము భుజించుచుంటిమి. ఆయన పిమ్మట నా సోదరిని పెండ్లియాడెను. ఆయనతో మే మిట్లంటిమి: "భోజనమగునంతవరకే మేము మీతో ఉండగలము, పిమ్మట వెళ్ళవలయును". ఆయన: "చాలమంచిది; భోజనమునకుండుడు, చాలును" అని, (భోజనము తరువాత): "ఈ సాయంకాలము మీ రెక్కడికి వెళ్లుచున్నారు?" అని అడిగెను. మే మొక యుపన్యాసమునకు వెళ్లుచుంటిమని తెలిపితిమి. ఆయన: "నేను రావచ్చునా?" అని యడిగెను. మేము: "రావచ్చును" అని అంటిమి. ఆయన వచ్చెను; ఉపన్యాసమును శ్రద్ధగా వినెను. అది ముగియగానే స్వామిజీవద్దకు వెళ్లి, కరచాలనము చేసి ఇట్లనెను: "స్వామీ, మీ రెప్పుడు నాతో విందారగింతురు?" ఈయనయే విందు మొదలగు సాంఘికవిశేషములలో వెళ్ళి స్వామిజీని కలిసికొను అవకాశము మాకు కలిగించినవాడు.

పిమ్మట స్వామి రిడ్జిమేసరునకు వచ్చిరి. కాట్స్కిల్లుపర్వతములలోని, లెగ్గెట్ గారి నివాసస్థలమిది. వారిచ్చట కొద్దిరోజులు గడపిరి. అప్పుడు కొందరు విద్యార్థులు స్వామితో నిట్లనిరి: "స్వామిజీ, మీరు వెళ్లుటకు వీలు లేదు. అచ్చట పాఠములు జరుగుచున్నవి". చాల గంభీరముగ వారివైపు తిరిగి, స్వామి: "అవి నా బోధనల తరగతులా? సరి, నేను వెళ్లెదను". ఆయన వెళ్లనే వెళ్లెను. ఆయన అక్కడ ఉన్నప్పుడు, నా సోదరియొక్క బిడ్డలను జూచియుండిరి. (అప్పుడు వీరి వయస్సు

పం(డెండుసంవత్సరములును, పదునాలుగుసంవత్సరములును). కాని, మేము న్యూయార్కునకు వెళ్ళిన పిమ్మట, తరగతులు మరల ప్రారంభమైనప్పుడు, ఈ బిడ్డలను వారు గుర్తుపట్టినట్లగపడలేదు. బిడ్డలు చాల ఆశ్చర్యము నొందిరి. బిడ్డలు: "స్వామికి మేము జ్ఞాపకము లేము" అని అనుకొనిరి. మేము: "తరగతి ముగియువరకు ఓపిక పట్టుడు" అంటిమి. ఆయన ఉపన్యసించునపుడు, తాను మాట్లాడు విషయమునందే ధ్యానమునంతయు నుంచుచుండును. ఉపన్యాసమును ముగింపగానే ఆయన మావద్దకు వచ్చి, "మంచిది పిల్లలూ, మిమ్ములను మరల చూచుట ఎంత సంతోషము!" అని పలికిరి. బిడ్డలను వారు మరవనేలేదు. బిడ్డలు చాల సంతోషించిరి.

ఆ రోజులలోననే జ్ఞాపకము; న్యూయార్కునగరములో ఆయన మా అతిథిగానున్నప్పుడు. ఒకరోజున ఆయన చాల మౌనముగను, విన మ్రతతోను ఇంటికి మరలివచ్చెను. గంటలకొలది ఆయన మాటలాడనేలేదు. చివరకు మేము వారిని: "స్వామీ, నేటి మీ కార్యకలాపమేమి?" అని అడిగితిమి. స్వామి: "అమెరికాలో మాత్రమే దృగ్గోచరమగు ఒక విశేషమును నేడు గుర్తించితిని. నేను బస్సు (స్ట్రీట్–కార్)లో వెళ్లుచుంటిని. హెలెన్ గౌల్డు ఒకప్రక్కను, తాను ఉతికిన బట్టలతో నీగ్రో చాకలి దొరసాని మరియొక ప్రక్కను కూర్చుండియుండిరి. అమెరికాలోతప్ప మరి ఎచ్చటను ఇట్టిదానిని చూడజాలము".

ఆ సంవత్సరము జూన్ నెలలో, స్వామి ఎన్. హెచ్. (రాష్ట్రము) లోని క్రిస్టైన్ లేక్ నకు జెందిన కాంప్ పర్సీకి వెళ్ళిరి అచ్చట వారు లెగ్గెట్ గారి చేపలుపట్టు మకాములో, ఆయన కతిథిగా నుండిరి. మేముకూడ వెళ్ళితిమి. అచ్చట లెగ్గెట్ గారికిని, నా సోదరికిని పెండ్లి నిశ్చయమైనదని ప్రకటింపబడెను. విదేశములో జరుగనున్న ఆ పెండ్లికి స్వామి ఆహ్వానింపబడిరి. స్వామిజీ ఆ మకాములో నున్నప్పుడు, అందమైన తెల్లని కొండరావిచెట్ల క్రింద కూర్చుండి, గంటలకొలది ధ్యాననిమగ్నులై యుందురు. మాకు తెలియకుండనే, ఆ చెట్టు పట్టలతో ఆయన పుస్తకములను రెండింటిని తయారుచేసి, నాకును, నా సోదరికిని ఇచ్చిరి. ఇవి సంస్కృతములోను, ఆంగ్లములోను వ్రాయబడియుండెను.

ఈ కాంపులోనున్న తరువాత, నేనును, నా సోదరియు, ఆమె పెండ్లి బట్టలను కొనుటకు పారిస్ నగరమునకు వెళ్ళినప్పుడు స్వామిజీ సహస్రద్వీపవనము (థౌసండ్ ఐలండు పార్కు) నకు వెళ్ళిరి. అచ్చట ఆయన, ఆరువారముల పాటు, "దైవప్రేరితోపదేశములు" (ఇన్ స్పైర్డ్ టాక్సు) అనబడు అద్భుత బోధనలను జేసిరి. అంతరంగికశిష్యవర్గమున కొసంగబడినవగుటచే, నాకు ఈ "ఉపదేశములు" స్వామిజీవారిచే వ్రాయబడిన సువార్తలోకెల్ల అత్యంతము అందమైనవగును. వారేమో శిష్యులు; కాని నే నెన్నడునుకూడ కేవలము ఒకస్నేహితురాలినే. అయినను ఆ గుణమును వారికి ఆయన కలిగించెను. ఆ రోజులలోవలె స్వామివారి హృదయము, మరెన్నడును, ఏ అనుభవమువలనను, నిజస్వరూపమును జూపియుండలేదు.

ఆయన ఆగస్టునెలలో లెగ్గెట్ గారితో పారిస్ నగరమునకు వచ్చిరి. అచ్చట అక్కచెల్లెండ్ర మిద్దరము "హాలెండ్ గృహము"లో నివసించుచుంటిమి. స్వామి, లెగ్గెట్ గారు, వేరొక హోట

లులో బసచేసిరి. కాని, ప్రతిరోజును వారిని కలిసికొందుము. ఆ సమయమున లెగ్గెట్ గారిని గమనించుచుండిన హోటల్ ఉద్యోగి యొకడు, స్వామిని ఎల్లప్పుడు "రాజకుమారులవారూ!" అని పిలుచుచుండెను. అప్పుడు, స్వామి: "కాని నేను రాజకుమారుడనుగాను. నే నొక హిందూ సన్న్యాసిని" అనెడివారు. ఉద్యోగి: "తాము తమ్ముల నట్లు జెప్పికొనవచ్చును. కాని, రాజకుమారుల అనుభవము నాకుగలదు. రాజకుమారు నొకరిని జూచిన, నేను వెంటనే గుర్తుపట్టగలను". ఆయన ఠీవి అందరిని వశీకరణ మొనర్చును. కాని, ఒకప్పు డెవరో ఆయనతో: "మీ రెంతో ఠీవిగలవా"రని చెప్పగా, వారిట్లు జవా బొసంగిరి: "నాయం దేమియు లేదు; నే నడచు పద్ధతిలో నున్నది అది".

సెప్టెంబరు 9 వ తేదీనాడు, లెగ్గెట్ గారికిని, లెగ్గెట్ సతికిని పెండ్లి జరిగెను. మరునాడు స్వామి లండన్ నగరమునకు వెళ్ళిరి. అచ్చట ఆయన ఈ. టీ. స్టర్డీగారి అతిథి. ఈయన అదివరకే ఇండియాలో రామకృష్ణసంస్థ సన్న్యాసులను కొందరిని కలిసికొనియుండిరి. తాను సంస్కృత పండితుడు. స్వామి అచ్చట కొంతకాలమున్న పిదప, నా కిట్లు వ్రాసిరి: "ఇచ్చటికివచ్చి, కొన్ని (మతబోధనా) తరగతులను ఏర్పాటు జేయుడు". కాని, మేము వెళ్లుసరికే ఆయన ఉపన్యాసము లొసగుచుండిరి. ఒకనాడు "రాజ కుమారుల ఉపన్యాసమందిరము' (ప్రిన్సెస్ హాలు)లో మహోపన్యాసమును గావించిరి. మరునాడు, లండన్ నగరమున నొక గొప్ప హైందవయోగి వచ్చియున్నాడను విషయమును గూర్చి పత్రికలనిండుగ ప్రకటింపబడెను, ఆయన అచ్చట చాల గొప్పగ గౌరవింపబడెను. డిసెంబరు పదునైదువరకు మే మచ్చట నుంటిమి. పిమ్మట స్వామి. ఋచ్చటి తమపనిని కొనసాగించుటకు ఈ దేశమునకు (అమెరికాసంయుక్త రాష్ట్రములకు) మరల విచ్చేసిరి. మరుసటి సంవత్సరము ఏప్రెలులో ఆయన లండనుకు మరలి వెళ్ళిరి. అచ్చట తరగతులను స్థాపించి, నిర్దిష్టమును, క్రమబద్ధముఅగు కార్యకలాపమును ప్రారంభించిరి. ఇది 1896 సం॥లో. ఆ వేసవి యంతయు, జూలై నెలవరకు, ఆయన అచ్చట పనిచేసి, పిమ్మట సీవియర్ సకుటుంబముతో స్విట్జర్లెండు దేశమునకు వెడలిరి.

స్వామిజీవారి జ్ఞానము అఖండము. ఒకసారి నాదగ్గరబంధువు (నీస్), ఆల్బర్టా స్టర్జస్ (పిమ్మట ఈమె పేరు సాండ్విక్ ప్రభ్వి), రోమునగరములో ఆయనకు ప్రఖ్యాతస్థలములను జూపుచుండెను. గొప్ప స్మారకచిహ్నము లెచ్చట నుండెనో ఆయనకు తెలిసియుండుటను జూచి, ఆమె ఆశ్చర్యమొందెను. ఇక, ఆమె ఆయనతో సెయింట్ పీటర్స్ చర్చికి వెళ్లినప్పుడు, రోముమత (కథోలిక్) పీఠము యొక్క చిహ్నములయెడ స్వామిచూపిన గొప్ప భ[illegible] ఆమె యింకను ఎంతయో ఆశ్చర్యపడెను, ఋషుల (సెయింట్ల) పై నుంపబడిన నగలన్నిటియెడలను, అందమైన వస్త్రములన్నిటియెడలను ఆయన భక్తినే ప్రకటించెను.

ఆమె "స్వామీ, తాము సాకారదైవము నందు నమ్మకమున్నవారు కారుగదా, వీనియం దేల ఇంత ఆదరము కలిగియున్నారు?" అని అడుగగా ఆయన: "కాని, ఆల్బర్టా, ఒకరు సాకారదైవమును నమ్ముటయే జరిగినచో, అప్పుడు విధిగా తన భక్తివిశేషమునంతను సమర్పించును గదా?" అనిరి.

ఆసంవత్సరపు ఆకురాలు ఋతువు (ఆటమ్) (సెప్టెంబరు, అక్టోబరు, నవంబరు నెలల) లో, ఆయన స్విట్జర్లండు నుండి ఇండియాకు సేవియర్ దంపతులతోను, జే. జే. గుడ్‌విన్‌గారితోను వెళ్లిరి.

అచట భారతజాతియంతయు స్వామికి అఖండమగు స్వాగతము నొసంగెను. ఈవైభవమునుగూర్చి, "కొలంబో నుండి అల్మోరా వరకు నొసంగబడిన ఉపన్యాసముల" సంపుటిలో చదువగలము. గుడ్విన్‌గారనగా, పడమటి 33 వ వీధి 54 నెం. భవనములో సంక్షిప్తలేఖకుడుగా నియమింపబడినవారు. వీరు వివేకానందస్వాముల ఉపన్యాసములను వ్రాసికొనుచుండిరి. గుడ్విన్‌గారు న్యాయస్థాన (కోర్టు) సంక్షిప్త లేఖకుడు; అనగా నిమిషమునకు 200 మాటలని భావము. కావున ఆయనను నియమించుటకు చాల ఖర్చగును. కాని, వివేకానందుని ఒక్కమాటనైనను పోగొట్టుకొనుట కిష్టములేక, వీరిని మేము నియమించితిమి. ఒక వారమగుసరికి గుడ్విన్‌గారు డబ్బునుతీసికొనుటకు నిరాకరించిరి. "ఎందుకు తీసికొన" రని వారి నడుగగా, ఆయన: "వివేకానందులు తమ జీవితమునే అర్పణజేయగా, నేను చేయతగిన అత్యల్పసేవ, నా వ్రాతపనియే". ఆయన ప్రపంచమంతట స్వామిననుసరించి వెళ్లెను. ఆయన వ్రాసికొనిన వివేకానందుని సుబోధలు ఏడు సంపుటములు నేడు మనకున్నవి.

స్వామి ఇండియాకు వెడలినపిమ్మట, ఆయనకు నేను జాబులువ్రాయనేలేదు; ఆయన వ్రాసెదరని నిరీక్షించితిని. చివరకొక జాబు వచ్చెను : "ఏల నీవు వ్రాయుటలేదు?" అప్పుడు నేను జవాబువ్రాసితిని : "నేను ఇండియాకు వత్తునా?" ఇందుల కాయన బదులు : "సరి, నీకు అసహ్యాదృశ్యములను, నీచతను, దారిద్ర్యమును, కౌపీనధారు లసంఖ్యాకులు మతమని యేవో పెద్దమాటలను మాటలాడుటను చూచుట సమ్మతమైనచో, రమ్ము; మరేదైనను గావలయుననిన, రాకుము. మాపై మరొక నిశితవిమర్శనము జరిగిన మేము తాళజాలము".

మొట్టమొదటి నౌకమీదనే నేను వెళ్లియుండుట సహజమేకదా? జనవరి 12 వ తారీఖు నాడు ఓల్‌బుల్‌సతితోను, శారదానందస్వాములతోను నేను బయలుదేరితిని. మేము లండనులో ఆగితిమి. పిమ్మట రోమాపురి కేగితిమి. బొంబాయిని ఫిబ్రవరి 12 కు చేరుకొంటిమి. అచ్చట అళగసింగగారు మమ్ములను కలిసికొనిరి. వైష్ణవుల ఎఱ్ఱ నిలువు బొట్టు ఈయనముఖమున గలదు. తరువాత ఒకప్పుడు, కాశ్మీరము వెళ్లుచు స్వామి (వివేకానందుల)తో నేను మాటలాడు సందర్భమున, ఇట్లనుటతటస్థించెను: "అళగసింగ గారు తమ ముఖముపై ఆ వైష్ణవచిహ్నములను ధరించుట ఎంత శోచనీయము!" వెంటనే స్వామి చఱ్ఱున లేచి, చాలకఠినముగ: "ఆయన జోలికి వెళ్లకుము! నీ వెప్పుడైనను చేసిన దేమున్నది?" అని మందలించెను. నేను జేసిన దిదియని చెప్పగలిగిన గదా! నేను జవాబియ్యలేదని చెప్పనక్కరలేదు. నా కళ్లలో నీరు నిలిచెను. పిమ్మట నాకు ఈవిషయము తెలియవచ్చెను: అళగసింగపెరుమాళ్ ఒక బ్రాహ్మణ యువకుడు; చెన్నపురియందలి ఒక కళాశాలలో ఈయన వేదాంతశాస్త్రమును బోధించుచుండెను. జీతము 100 రూపాయలు. దీనితో తన తండ్రిని, తల్లిని, భార్యను, నలుగురు బిడ్డలను పోషించుచుండెను. వివేకానందుని పాశ్చాత్య ప్రపంచమునకు బంపుటకు వలయు ధనముకొఱకై ఈయన ఇంటింటికిని వెళ్ళి యాచించి

యుండెను. ఆయనవలన గాకున్న మనము (పాశ్చాత్యులము) వివేకానందుని సందర్శించియే యుండమేమో! దీనినిబట్టి, అళగసింగగారిని ఎంత కొద్దిగ ఆక్షేపించినను, స్వామిజీకి ఎక్కుడుగ కోపమువచ్చుట సహజమేగదా.

మేము బొంబాయి చేరినపుడు, అక్కడ మే మాగవలయునని మిత్రులు చాల కోరిరి. కాని, మొట్టమొదటి బండిలోనే మేము కలకత్తాకు బయలుదేరితిమి. రెండవరోజు వేకువజామున 4 గంటలకు స్వామిజీ, శిష్యులు పండ్రెండుగురితో, మాకు స్వాగత మొసంగిరి. వీరుగాక యితర ప్రసిద్ధ హైందవులు ఇరువది మంది వచ్చియుండిరి. ఊదా, ఎఱుపురంగులు గల, సరిగ తలపాగలను వీరు ధరించియుండిరి. వీరికి ఓల్‌బుల్‌సతి అమెరికాలో ఆతిథ్య మొసంగియుండెను. పూలమాలలతో మమ్ములను కప్పివైచిరి; పూలవర్షము! దండలువేసెదరన్న, నాకెప్పుడును భయమే. ఓల్‌బుల్‌సతియు, నేనును, ఒకహోటలునకు వెళ్ళితిమి. మోహినీ ఛాటర్జిగారు అచ్చటికివచ్చి, సాయంకాలము 5 నుండి, రాత్రి 10 వరకు నుండిరి. వారితో ప్రసంగవశమున ఇట్లంటిని: "మీ భార్య బెంగపెట్టుకొనదు కదా?" ఆయన: నేను ఇంటికి వెళ్లినప్పుడు అమ్మకు విషయమును తెలిపెదను అనెను. నాకు దాని అర్థమేమో బోధపడలేదు. ఛాటర్జిగారితో తగుమాత్రము పరిచయమైన పిమ్మట, సంవత్సరము తరువాత కాబోలును, ఆయనను "ఆ మొదటిరోజున 'అమ్మకు సవిస్తరముగ తెలిపెదను' అని మీరంటిరే, దాని అర్థమేమి?" అని అడిగితిని. ఆయన: "ఓహో, నే నెన్నడును రాత్రి, మా అమ్మగదికి మొదట వెళ్ళి, పగలు జరిగినదంతయు చెప్పిగాని నా గదికి వెళ్లను" అనెను. నేను: "మరి మీ భార్య విషయమేమి? ఆమెతో చెప్పరా?" అని అడిగితిని. ఆయన: "నా భార్యయా? ఆమె కుమారుడు అట్టివిషయముల నామెకు దెలుపును" అని బదులుచెప్పెను. అప్పుడు తెలిసినది నాకు, హైందవనాగరికతకు, మా పాశ్చాత్యనాగరికతకు గల తీవ్రమగు భేదము. హైందవనాగరికత మాతృత్వము నాధారముగాగొన్నది; మనది గృహిణీత్వము నాధారముగాగొన్నది. అనగా, విపరీతమైన భేదమున్నదన్నమాట.

ఒకటి రెండు రోజులలో, స్వామిని బేలూరులోని ఆయన తాత్కాలికమఠమువద్ద జూచుటకు వెళ్లితిమి. ఇది నీలాంబరముఖర్జీగారి ఉద్యానవనగృహమే యగును. మధ్యాహ్నము స్వామి సెలవిచ్చిరి: "మేము కొనుచున్న క్రొత్తమఠమునకు నిన్ను దీసికొనివెళ్లవలయును". నేను: 'ఓహో; కాని, స్వామీ, ఇది చాలినంత పెద్దదికాదా?' అంటిని ఈ తోట యిల్లు అందమైన, చిన్నప్రదేశము. దానితో జేర్చి ఒకటి, రెండుఎకరముల నేలగూడఉండెను; ఇంకను, ఒక చిన్నతటాకము, ఎన్నో పూలచెట్లు. ఈ వసతు లెవ్వరికైనను సరిపోవునని నే ననుకొంటిని. కాని వారిది పెద్ద అంచన అనుట విదితము. కావున, ఆయన మమ్ములను సందుగొందులగుండ, ఇప్పటి మఠమున్న స్థలమునకు దీసికొని వెళ్ళిరి. ఓల్‌బుల్‌సతియు, నేనును, నదీతీరస్థమగు నీ పురాతనగృహము ఖాళీగా నుండుటనుజూచి, "స్వామీ, యీ యింటిని మేము వాడుకొనవచ్చునా?" అని అడిగితిమి. ఆయన: "అది సరియగు స్థితిలో లేదు" అనిరి. మేము: "కాని మేము దానిని బాగుపరచెదము" అంటిమి. అందుమీదట ఆయన మాకు సమ్మతి దెల్పెను. కావున మేము ఆ యింటికి

సున్నము కొట్టించితిమి. అంగడివీధులకు వెళ్లి, పాత, దేవదారు చెక్కతో తయారైన కుర్చీలు, బీరువాలు మొదలగువానిని కొంటిమి. అతిథులను కలిసికొను గది (డ్రాయింగురూము) నొకదానిని సగము హైందవపద్ధతిని, సగము పాశ్చాత్యరీతిని తయారుచేసితిమి. బయట నొక భోజనాలగది; మా కొక పడకగది; మేము కాశ్మీరమునకు వెళ్లువరకు మా అతిథిగానుండిన సోదరి నివేదితకొఱకై ఒక యదనపుగది. రెండు నెలలవరకుగూడ మే మచ్చటనే యుంటిమి. స్వామిజీతో మేము గడపిన రోజులలోకెల్ల, ఈ ఘట్టమే అత్యంతము ఆకర్షించునదని చెప్ప వచ్చును గాబోలు. ప్రతి యుదయము ఆయన తొట్టతొలి తేనీటిపానమునకు వచ్చుచుండిరి. దీనిని వారు, అచ్చట నేటికిని ఉన్న పెద్ద మామిడిచెట్టుక్రింద, తీసికొనుచుండిరి. అచ్చటి వారు ఈ చెట్టును పడగొట్టుటకు చాల కోరినను, మేము మాత్రము వారి కవకాశమియ్య లేదు. ఆ నదీతీరస్థగృహములో మేము నివసించుట ఆయన కెంతో ప్రియముగ నుండెను. తాము నివాసయోగ్యముగాదని ఎంచిన యా యింటినే, మేము అంత అందమైన వసతిగృహముగ జేసిన విశేషమును జూపించుటకు, తమ్ము సందర్శింపవచ్చిన ఎల్లరిని ఆయన తీసికొనివచ్చుచుండును. సాయంకాలపువేళలందు, ఇంటి ముందర, నది పూర్తిగా కనబడుచున్న స్థలములో, మేము తేనీటి సమావేశములను జరుపుచుందుము. ప్రవాహదిశ కెదురుగా, నదిలో ఎల్లవేళలయందును సరకులతో నిండిన పడవలు వెళ్లుచుండును. మా స్వగృహములయందలి అతిథుల యాహ్వానపు గదులలో మే మున్నటులనే భావించి, మా యతిథులకు స్వాగత మర్పించుచుంటిమి. సాధారణవస్తువులవలె అక్కడి వారు భావించుచుండినవానినే, అత్యంతసన్నిహితరీతిని మే ముపయోగపరచుచుండుటను జూచి, స్వామిజీ ఎంతో ముద మొందెను. ఒక నాటిరాత్రి మామూలురీతిగా ప్రళయమగు వర్షము పడెను. ఎక్కడజూచినను, ఒకటేనీరు. స్వామిజీ మా బయటి భోజనపుగదియొక్క వరాండాలో అటు, నిటు నడచుచుండిరి. ఆయన కృష్ణునిగురించియు, కృష్ణునిప్రేమనుగూర్చియు, ప్రపంచములో ప్రేమకు గల శక్తినిగూర్చియు ముచ్చటించుచుండిరి. ఆయనయం దొక వింత ప్రకృతి గలదు. తాను ఒకభక్తునియొక్కయో, ప్రేమికుని యొక్కయో మనఃస్థితియం దున్నప్పుడు, కర్మయోగమును, రాజయోగమును, జ్ఞానయోగమును, వానికి ఎట్టి ముఖ్యత్వమును లేదన్న విధమున, త్రోసిపుచ్చును. కాని, కర్మయోగిగా తన్ను భావించినపుడు, దానినే ముఖ్యవస్తువుగా దీసికొనును. లేక, అదేవిధముగా, జ్ఞానయోగమునుగూడ. ఒక్కొక్కప్పుడు, వారములకొలది, ఏదో యొక్క మనఃస్థితిలోనే యుండును. అప్పుడు, అంతకుముందుగానే తా నుండియున్న స్థితిని పూర్తిగా విస్మరించును. ఆయనయం దట్టివేళల నాశ్చర్యకరమగు ఏకాగ్రతాశక్తి అలముకొనియుండును. మనలను నలుప్రక్కల నావరించియున్న విశ్వవాసనలను (కాస్మిక్ క్వాలిటీస్) గ్రహించు శక్తి అయ్యది. ఈ ఏకాగ్రతాశక్తియే గానోపును, ఆయన నంత యువకునిగను, వికాసవంతునిగను నుంచెను. ఆయన ఎన్నడును ఒకసారి చెప్పినదే, మరల, మరల చెప్పియుండలేదు. చాల అముఖ్యమగు విషయమునుండిగూడ ఆయన కొక సుప్రకాశమగు నూతనపథము గోచరించును. ఇక, ఆయన మనకు, పాశ్చాత్యులకు, ఎంతో ముఖ్యత్వ మొసంగుచుండెను. మమ్ముల నాయన

"(నడతలో =) అనుష్ఠాన వేదాంతులు" అని వర్ణించుచుండిరి. ఆయన చెప్పెను: "మీరొక విషయమును నిజమని నమ్మిన, దానిప్రకారము నడచెదరు; ఊరక దానినిగూర్చి కలలుగాంచుచుండరు. అదే మీలో నున్న శక్తి".

ఒకనాటిరాత్రి వర్షముపడుచుండెను. లంకాద్వీపవాసియగు బౌద్ధభిక్షువు అనాగరికధర్మపాలుని, స్వామి మమ్ములను గలిసికొనుటకు దీసికొనివచ్చెను. ఓల్‌బుల్ సతియు, సోదరి నివేదితయు, నేనును ఈ చిన్నిగృహములో ఎంతో సౌకర్యముగ నివసించుట జూచి, పాశ్చాత్యస్త్రీలు ఇండియాలో నివాసమేర్పరచుకొని, ఆనందప్రదమగు నొకగృహము నెట్లు నిర్వహింపగలరో తనయతిథులకు జూప స్వామి ముచ్చటపడుచుండెను.

1898 సం॥ మే 12 వ తేదీనాడు మేము కాశ్మీరునకు ప్రయాణమై వెడలితిమి. దారిలో సంయుక్తపరగణాల (యు. పి.) ప్రభుత్వపు ఎండాకాలపు రాజధానియగు నైనిటాలులో నాగితిమి. అచ్చట హైందవులు వందలకొలది స్వామిని సందర్శించి, వారి నొక పర్వతప్రాంతపు, అందమైన, చిన్నిగుఱ్ఱముపై నుపవిష్టులను జేసిరి. పిమ్మట, ఒకప్పుడు క్రీస్తు జెరుసలెం పట్టణములోనికి వెళ్ళినప్పుడు ఎట్లు ప్రజలు వారిని గౌరవించిరో, సరిగ అదేవిధముగ స్వామిజీ ముందర ఇక్కడి ప్రజయు పుష్పములను, కొబ్బరిమట్టలను వెదజల్లిరి. నేనప్పుడే అంటిని: "కావున, ఇది తూర్పుదేశముల ఆచారమే!"

ఆయన మమ్ములను చూచుటకు మూడు రోజులపాటు రానేలేదు. మేము వారిని చూడనె నలేదు. మేమొక హోటలులో బసచేసితిమి. చివర కాయన మమ్ములను పిలిపించెను. చిన్నయిండ్లలో నొకదానికి మేము వెళ్ళితిమి. అచ్చట తనపక్కపై, మందహాసవదనులై ఆయన కూర్చుండుటను జూచితిని. మమ్ములను మరల జూచుటవలన ఆయన కంత సంతోషము కలిగెను! మే మాయనకు సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యము నొసంగియుంటిమి. ఆయనను మేము కొంచెముకూడ గమనింపనేలేదు. మావలన ఆయన కెట్టి శ్రమయు నేర్పడలేదు. మాతో మాటలాడి, కాలమును గడపుటకు తోడ్పడవలయుననెడి ప్రశ్నయే యుదయింపలేదు.

అచ్చటినుండి మేము ఆల్మోరాకు వెళ్లితిమి, ఇచ్చట సీవియర్ దంపతుల అతిథిగా స్వామియుండిరి. ప్రత్యేకముగా నొక బంగళాను అమర్చుకొని, అచ్చట నొక నెలరోజులుంటిమి. తమ పాశ్చాత్య శిష్యులకు హిమాలయపర్వతప్రాంతములలో ఆల్మోరాయే తగునివాసస్థలమని స్వామిజీ ఎప్పుడును తలచియుండెను. అచ్చటనే యొక మఠమునుగూడ స్థాపింప నుద్దేశించెను. కాని, మఠమును స్థాపించెడి తన యత్నమును చాల శ్రద్ధతో కొనసాగించుచున్న సీవియర్ గారికి, నిత్యము తేనీటివిందులకు వచ్చుచుండెడి జనులవలన ఎంత ప్రతిబంధక మేర్పడుచుండెననగా, ఆయన హిమాలయములలో మరి 40 మైళ్లు లోపలికి వెళ్ళితీరవలయునని పట్టుపట్టెను. కావున, మాయావతీ ఆశ్రమము స్థాపింపబడినపుడు, దానికిని రైలుస్టేషనునకును 80 మైళ్ల దూరము. ఇక తగినరోడ్లుకూడ నుండియుండలేదు.

మే మక్కడ నున్నప్పుడు, గుడ్విన్‌గారు ఉదకమండలములో చనిపోయిరను వార్త వచ్చెను. ఈ వార్త విన్నప్పుడు స్వామిజీ ఎంతయోసేపు, మంచులో కప్పబడియున్న హిమవచ్ఛిఖరములవైపే జూచుచు నుండిపోయెను. పిమ్మట నిటననెను? "నా చిట్టచివరి

బహిరంగోపన్యాసము ముగిసిపోయినది''. మరి ఆయన బహిరంగసభలలో మాటాడనేలేదు.

మేము ఆల్మోరానుండి జూను 20 వ తేదీన కాశ్మీరమునకు బయలుదేరితిమి. రావల్పిండి వరకు రైలు; అచ్చటినుండి మూడుగుఱ్ఱములచే లాగబడు టాంగాలలో, కాశ్మీరములోనికి 200 మైళ్ళవరకు ప్రయాణము చేసితిమి. ప్రతి 5 మైళ్ళకు గుఱ్ఱములు మార్చబడుచుండెను; కావున, అందమైన యా రోడ్డుపై మేము చాల త్వరితముగ పురోగమించితిమి. ఈ బాట, పూర్వము రోమనులచే గట్టబడిన యే రోడ్డున కును దీసిపోలేదు. పిమ్మట బారాముల్లాకు వెళ్ళి, ఆ ప్రాంతపు ''పడవ ఇండ్ల''ను నాలుగింటిని అమర్చుకొంటిమి. 'డుంగాస్' అనబడు ఈ పడవలు సుమారు 70 అడుగులు పొడవైనవి: రెండుపక్కలకును, మధ్య నొక బాటకును చాలినంత వెడల్పుగలవి; యీ పడవలపై చాపలతో నిర్మింపబడిన ఇండ్లుండును. కిటికీ నేర్పరచుకొనవలయుననిన, చాపను చుట్టివేసిన జాలును, చూరునంతటిని పగటివేళలో ఎత్త వచ్చును; ఈ విధముగా మేము ఆరుబయట నివసింతుము; కాని, మా తలలపై అవసరమగు నపు డొక కప్పు ఉంచుకొనగలమని మాకు ధైర్యమును గలదు. ఈ డుంగాలు మాకు నాలు గుండెను; ఒకటి ఓల్‌బుల్‌సతికి, నాకు; ఒకటి పేటర్‌సన్‌సతికి, నివేదితకు గలిసి; ఒకటి స్వామికి, వారి సన్న్యాసులలో నొకరికి. ఇక నాలుగవది, మేమందరముచేరి భుజించు భోజన విడిది. మేము కాశ్మీరములో నాలుగునెల లుంటిమి; మొదటి మూడునెలలు ఈ చిన్ని పడవలలోను, సెప్టెంబరు తరువాత, చలి చాల ఎక్కువ అయినందువలన నొక సాధారణ 'పడవ-ఇంటి'లోను నివసించితిమి. దీనియందు చలి కాచుకొను స్థలములు గలవు; కావున యథార్థమగు నింటియందువలెనే నిచట వెచ్చ దనపు సుఖము ననుభవించితిమి. ఇచట జరిగిన సంభాషణలనుగూర్చి సోదరి నివేదిత ఎంతయో వ్రాసియున్నది. స్వామి వేకువనే 5-30 కు లేచును; ఆయన చుట్ట కాల్చుచు, కళాసులతో మాటలాడుటను గురించి, మేముకూడ లేచు చుందుము. పిమ్మట, రెండుగంటలపాటు ఆ సుదీర్ఘ సంచారములు జరుగును. అప్పటికి సూర్యుడు నభోమండలిని పైకెగబ్రాకి, వెచ్చని కిరణములను బరపుచుండును. స్వామి ఇండి యానుగూర్చియు, జీవితములో ఈ దేశమునకు నిర్దిష్టమైన లక్ష్యమునుగూర్చియు, ఇస్లాము మతము సాధించిన దానిని గూర్చియు, అది సాధింపని విషయములను గూర్చియు ముచ్చటిం తురు. హైందవచరిత్రమునందును, దాని శిల్ప కళయందును, జనుల యాచారములందును తమ మనస్సును లయింపజేసి వారు సంభాషిం తురు; నడక నీలిరంగుపూవులు (ఫర్‌గెట్-మీ-నాట్) గల చెట్లతో నిండిన పొలముల ద్వారా. ఈ పొలములు ఒకమోస్తరు ఎఱుపు రంగు పూవులతోను, నీలిపూవులతోను నిండి పోవుట కారంభించును, ఆ ప్రాతఃసమయమున, అవి పైన; క్రింద మా గమనము.

బారముల్లా వెన్నీసునగరమును బోలినది. ఎన్నోచోట్ల కాలువలే వీధులు. భూప్రదేశము నుండి, అటు, ఇటు, మాసొంత చిన్నపడవలో వెళ్లుదుము. కాని వర్తకులు మా పడవలను బోలిన చిన్ని, చిన్నిపడవలలో నలువైపులను, వచ్చుచుందురు. మేము మాకువలయు వస్తు వులలో చాలమట్టుకు మాపడవ అడుగుకఱ్ఱలవద్దనే కొనెడివారము. మా పడవలొక్కొక్కటికిని నెలకు 30 రూపాయలు అద్దె; ఇది కళాసులను

కలుపుకొని; వారి భోజనమువారిదే. పడవ వారు అందరు ఒకేకుటుంబమునకు చెందినవారు; తండ్రి, తల్లి, కుమారుడు, కుమార్తె, చేతి పిల్లలు. పడవచివరను వారికి కొద్దిగా స్థలము ప్రత్యేకింపబడును. చాలసార్లు మేము వారి యాహారమును రుచికి కొంతయిమ్మనెడివారము; దాని సువాసన అంత చక్కగనుండును. ఈపడవలను ఎట్లు నడిపెడివారనగా: తెడ్లతో నదిలో వెళ్లుట, లేక కళాసులు గట్టుమీదనడుచుచు పడవనులాగుట, ప్రయాణమేవిధముగనున్నను, అదనముగా నేమియు చెల్లింప నక్కరలేదు. జీలంనదిమీదుగా నేతటాకమునకైనను మేము వెళ్లదలచిన ఆముందురాత్రి మా నౌకరులతో చెప్పెడివారము. వారు బాతులు, కోడిపిల్లలు, కూరలు, గ్రుడ్లు, వెన్న, పండ్లు, పాలు మున్నగు నాహారవస్తువులనన్నిటిని సిద్ధపరచెడివారు. ఉదయము మేములేచుసరికి, పడవజరిగి వెళ్లుట మాకు తెలియవచ్చును. అది ఎంత కుదుపులేక వెళ్లుచుండుననిన, మాకు సులభముగ ఆ విషయమును కనిపెట్టుటే అసాధ్యముగ నుండును. మాకు ముందుగ వెళ్లు నౌకరు మా కొరకై చక్కని భోజనమును దయారుచేసి యుంచును. వంట ఒక చిన్నపొయ్యిమీద; ఇది మూడుపాత్రలుపట్టగలది; ఒకదానిలో పులుసు (సూప్), రెండవదానిలో మాంసము, మూడవదానిలో అన్నము. వీరి నైపుణ్యము ఆశ్చర్యకరము; చివరవరకు మాకు అగ్రాహ్యము. పూర్వాచారపరాయణులగు హిందువులు కోడిపిల్లలను చంపితినుటను గర్హింతురుగాన, మేము కొనువానిని చంపితినబోవుటను ఎవరికిని తెలియనిచ్చెడివారముగాము. కాని, మేము నదిపై వెళ్లునపుడుమాత్రము, పడవ క్రిందిభాగములో ఆరు కోడిపిల్లలు వాని చిన్ని కూతలను వేయుచునుండును. స్వామిని సందర్శింపవచ్చెడి పండితులు ఈచప్పుడు విన్నప్పుడు, కోడిపిల్లలెక్కడనున్నవని నలుప్రక్కల చూచెడివారు. అవి క్రిందనున్నవని ఎరిగియుండిన స్వామిజీ మమ్ము సాభిప్రాయముగ జూచును. కాని, ఆయన మారహాస్యమును బయటపెట్టుట ఎన్నడును లేదు. అప్పుడు పండితులు: "కాని, స్వామీ, ఈస్త్రీలతో ఏల సంపర్కము పెట్టుకొనెదరు? వారు మ్లేచ్ఛులు! అస్పృశ్యలు". ఇక, పాశ్చాత్యులు మావద్దకువచ్చి, యిట్లు చెప్పుటగలదు: "కాని, మీరు తెలిసికొనుట లేదా? స్వామి మిమ్ములను గౌరవముగా చూచుటలేదు. ఆయన మిమ్ములను తన తలపాగా లేకుండగనే సందర్శించుచున్నారు". ఇట్లు మేము పరస్పరము, మాదేశముల విచిత్ర గుణములను జూచి హాస్యమొనరించుచు, వినోదమును పొందెడివారము.

పిమ్మట, ఇండియాలోని అపూర్వస్థలములను మాకు జూపుటకై, మాతో ప్రయాణమొనరింప, శారదానందస్వామిని స్వామిజీ రప్పించిరి. మేము లాహోర్, ఢిల్లీ, ఆగ్రా, కురుక్షేత్రము మున్నగు స్థలములకు వెళ్లితిమి. స్వామి తిన్నగా కలకత్తాకు వెళ్లదలచిరి. మేము కలకత్తా చేరుసరికే, స్వామిజీ బేలూరులోని మాచిన్నిగృహమున మఠమును స్థాపించిరి. మేము మరి అక్కడకు వెళ్లుటకు వీలులేనందువలన, రెండుమైళ్లు ఎగువనున్న బాలీలో ఒక చిన్నయింటిని కుదుర్చుకొని, మేము మరల పాశ్చాత్యప్రపంచమునకు వెళ్లువరకు నచ్చట నివసించితిమి.

ఓల్‌బుల్‌సతి యీ మఠమును స్థాపింప, పెక్కువేల డాలర్లను ఇచ్చియుండెను. నాదగ్గర చాల తక్కువ ధనమున్నందువలన, కొన్ని

సంవత్సరములకుగాని 800 డాలర వెనను మిగత పెట్టలేకపోతిని. ఒకనాడు నేను స్వామి జీతో: "ఇదిగో, మీకుపయుక్తముగ నుండ జాలు కొంతధనము" అంటిని. ఆయన: "ఏమీ! ఏమీ!" అన్నారు. నేను: "అవును; నిజమే!" అంటిని. ఆయన: "ఎంత?" అని అడిగినారు. "800 డాలర్లు" అంటిని. వెంటనే ఆయన త్రిగుణాతీతస్వామినిజూచి, "ఇదిగో, మీకుకావలసినది దొరికినది; మీరు కోరిన ముద్రణాలయమును కొనుడు" అనిరి. ఆయన అట్లుచేసెను; ఇందు మూలముగా, రామకృష్ణమిషన్ వారి వంగభాషాపత్రికయగు "ఉద్బోధన్" ను ప్రారంభించుట జరిగెను.

1899 సం॥ జూలై నెలలో స్వామి, సోదరి నివేదితతోకూడ, ఇంగ్లాండునకు మరల విచ్చేసిరి. ఇచట సోదరి క్రిస్టైనను, ఫంక్ సతియు ఆయనను కలిసికొనిరి. పిమ్మట ఆయన అమెరికాకువచ్చిరి.ఆసంవత్సరముసెప్టెంబరులో ఆయన మా "రిడ్జెలీ మేనర్" నివాసస్థలమునకు వచ్చిరి. వారికి ప్రత్యేకముగ నిచ్చిన ఇంటియందు, ఆయన సన్న్యాసులిద్దరు, అభేదానంద తురీయానందులు గూడ బసచేసిరి. సోదరినివేదితయు వచ్చియుండెను; ఓల్ బుల్ సతికూడ. స్వామిని ప్రేమించి గౌరవించునట్టి యొకగోష్ఠి యేర్పడిపోయెను. నాసోదరి, లెగ్గెట్ సతిని, ఆయన "అమ్మా" యని పిలుచుచు, భోజనసమయమున ఎల్లప్పుడును ఆమెప్రక్కనే కూర్చుండును. ఆయనకు చోకలేట్ ఐస్క్రీమనిన చాల ఇష్టము (చోకలేట్ అనగా కోకోనుండి తయారగు తీపివస్తువు); "నేనుకూడ చోకలేట్ వలెనున్నాను; అదినాకు ఇష్టము" అని ఆయన కారణము చెప్పెను. ఒకనాడు స్ట్రాబెర్రీసను పండ్లను తినుచుంటిమి; అప్పుడొకరు: "స్వామీ, మీకివి ఇష్టమా?" అని అడిగిరి. ఆయన: "నేనెప్పుడును వానిని తినియుండలేదు" అనిరి. మేము: "ఎప్పుడు రుచిచూడలేదా! బాగున్నది! ప్రతిరోజును మీరు తినుచునే యున్నారే!" అంటిమి. ఆయన: "దాని మీద మీరు మీగడవేయుచున్నారు.—గులకరాళ్లు కూడ, మీగడపూసిన బాగుండును!" అని బదులుచెప్పిరి.

సాయంకాలపువేళలందు, "రిడ్జెలీమేనర్" హాలులో చలికాచుకొను పద్దస్థలమున అందరము పరివేష్టించియుండ, స్వామి ప్రసంగింతురు. ఒకసారి ఆయన తనకుదయించిన ఆలోచనలను వెలిబుచ్చినపుడు, ఒక నారీమణి: "స్వామీ, ఈచోట మీతో నేనేకీభవింపను" అనెను. "ఏకీభవించుటలేదూ! అట్లగుచో నేను చెప్పినది మీకు వర్తింపదులెండి!" అని స్వామి సెలవిచ్చిరి. మరెవరోఅనిరి: "ఓ! అలాగైన యెడల సరిగా, ఆవిషయమునందే, మీరుచెప్పినది నిజమని నాభావము!"

స్వామి: "ఆహా! అటులైన అది మీకొరకై చెప్పినదే!" అనిరి. ఈసంభాషణలో, ఇతరుల అభిప్రాయములనెట్లు పూర్తిగ ఆయన మన్నించుచుండెనో సువిదితమగును. ఒకనాటి సాయంకాలము ఆయన ఎంతో గంభీరముగ మతోపన్యాసమును జేయుచుండెను. సుమారు పండ్రెండుగురు సభ్యులుండిరి. ఆయన గొంతుక కొంతసేపటికి మార్దవమునొందెను; ఆయన ఏదో లోకమునుండి మాటలాడునట్లనిపించెను. ఉపన్యాసాంతమున, ఒకరివద్ద నొకరు సెలవు పుచ్చుకొనుటనుకూడ మరచి, ఎవరిలోకమున వారు వెడలిపోయితిమి. అటువంటి పునీతమగు వాతావరణము ఏర్పడెను. పిమ్మట గదులలో నొకదానికి నాసోదరియగు లెగ్గెట్ సతి వెళ్లెను.

అచట నొక అతిథి ఏడ్చుచుండెను; ఈపెమతము అజ్ఞేయవాదము (అగ్నాస్టిసిసమ్).

మా అక్క: "ఏల ఇట్లు ఏడ్చుచున్నారు?" అని అడిగినది. ఆపె: "ఆయన నాకు శాశ్వత జీవితమును ప్రసాదించినారు. ఆయన పలుకులను మరల నేను వినగోరను".

స్వామిజీ రిడ్జలీ మేనర్‌లో నున్నప్పుడే, మాకు పరిచితురాలగు నొక నారీమణివద్దనుండి ఒకజాబువచ్చెను. లాస్ ఏంజెలిసులో మా యేకైకసహోదరుడు చాల జబ్బుగనుండె ననియు, అతడు చనిపోవునని తనకు తోచు చుండెననియు, మాకది తెలుపుట అవసరమని, తానెంచుచున్నాననియు ఆమెవ్రాసెను. కావున నా సోదరి నాతో "నీవు వెళ్లవలయునని నాకు తోచుచున్నది", అని అనెను. నేను "తప్పక" అని జవాబిచ్చితిని. రెండుగంటలలో నేను తయారయితిని; గుఱ్ఱములు సిద్ధమయ్యెను. స్టేష నుకు నాలుగుమైళ్లు. నేను వెళ్లునపుడు, స్వామి చేతులెత్తి, సంస్కృతములో ఆశీర్వచనముగ నేమో చెప్పిరి. పిమ్మట వారు: "కొన్ని తరగ తులను ఏర్పాటుచేయుడు; నేను వచ్చెదను", అనిరి.

నేను తిన్నగా లాస్ ఏంజెలిసునకు వెళ్లితిని. రోజాపువ్వులతో కప్పబడిన ఒక చిన్న, తెల్లని యింటిలో నా సోదరుడు చాల జబ్బుగ, మం చముపట్టియుండెను. ఈ యిల్లు ఊరిచివర నుం డెను. అతని తలకు మీదుగా, వివేకానందుని పటమొకటి, నిజాకృతి పరిమాణముగలది, యుండెను. పదిసంవత్సరములుగ నా సోదరుని నేను కలిసికొనియుండలేదు. కావున ఒక గంట సేపు అతనితో మాటలాడుచు నుండిపోయితిని; అతడు చాల జబ్బుగనుండుటను గుర్తించితిని. పిమ్మట, ఇంటియాపెయగు బ్లాడ్జెట్ సతిని వెళ్లి జూచి "నా సోదరుడు చాలజబ్బుగానున్నాడు" అంటిని. ఆమె: "అవును" అన్నది. "అతడు చనిపోవునని నాకు తోచుచున్నది". అని నేను చెప్పగా ఆమె: "అవును" అనెను. నేను: "అతని అంతము ఇక్కడనే జరుగవచ్చునా?" అని అడిగితిని. ఆమె: "దాని కొకరి అడ్డు ఉండునా? అన్నది. పిమ్మట నేను; "నా సోద రుని పక్కకు మీదుగానుండు చిత్రము ఎవరిది?" అని ప్రశ్నించితిని?

ఆమె డెబ్బదిఏండ్లయాపె; తనవయస్సున కుండగల పూర్తిశీలితో నామె, తలఎత్తినిలచి: "ఈ ప్రపంచములో నెన్నడైన నొక దైవ ముండియున్న, ఆ చిత్రములోని మనుష్యుడే ఆదేవుడగును" అన్నది. నేను: "ఆయనను గూర్చి మీకేమి తెలియును?" అని అడిగితిని. ఆమె: "1893 సం॥ లో చికాగోలో జరిగిన మతముల మహాసమావేశము (పార్లమెంట్ ఆఫ్ రిలిజన్స్)లో నేనును పాల్గొంటిని. ఆయువ కుడు లేచి నిలువబడి, 'అమెరికాలోని సోదరు లారా, సోదరీమణులారా!' అని సంబోధింప గానే, ఏడువేలమంది ప్రజ లేచి నిలువబడిరి; తామిదియని చెప్పజాలని యొక యపూర్వ వస్తువునకు జోహారులర్పించురీతిని వారటుల జేసిరి. సమావేశము ముగిసినది; స్త్రీలెందరో ఆయనవద్దకు వెళ్లుటకు బల్లలమీదుగా నడిచి వెళ్లుచుండుటనుజూచి, నాలో నేనిట్లనుకొంటిని: 'మంచిది, నాప్రియమైనపిల్లడా, యీప్రజల ధాటిని నీవు తాళుకొనిన, నీవు నిజముగ నొక దైవమేసుమా!" (పిమ్మట) నేను: "నేనాయన నెరుగుదును" అంటిని. "ఆమె: "ఆయన నెరు గుదురా?" అని అడిగినది. నేను: "అవును; న్యూయార్కు రాజ్యమునందలి, కాట్‌స్కిల్ కొండల ప్రాంతములోని 200 ప్రజగల 'స్టోన్

రిడ్జ్ కు గ్రామమునం దిప్పుడుండు ఆయన వద్ద నుండియే నేను వచ్చుచున్నాను'' అంటిని.

''మీ రాయన నెరుగుదురా?'' అన్నది మరల ఆమె.

''ఆయనను మీరిక్కడికి ఆహ్వానింప కూడదా?'' అంటిని నేను.

''నా యింటికా?'' అన్నది ఆమె.

నేను: ''ఆయన తప్పక వత్తురు'' అంటిని. మూడు వారములలో మా సోదరుడు మరణించెను; ఆరు వారములలో స్వామిజీ అక్కడకు వచ్చిరి. పసిఫిక్ సముద్రతీరమునగల 'కాలిఫోర్నియా'లో ఆయన తన మతతరగతులను ప్రారంభించెను.

మేము బ్లాడ్జెట్ సతి అతిథిలుగా నెలలబాటుంటిమి. ఈచిన్న యింటిలో మూడు పడకగదులుండెను; ఒక వంటగది, ఒక భోజనపుగది, ఒక సమావేశపుగది. ప్రతియుదయము స్వామిజీ తమస్నానపుగదిలో సంస్కృతమున మంత్రోచ్చారణచేయుట మాకు వినిపించును. ఆయన చెదరినజుత్తుతో బయటికివచ్చి, ఉదయాహారమునకు ఆయత్తమగును. బ్లాడ్జెట్ సతి రుచికరమైన దోసెలను తయారుజేసెడిది; వీనిని వంటయింటి మేజావద్ద మేముతిందుము. స్వామి మాతోబాటు కూర్చుందురు. స్వామి చాల రసవత్తరమగు సంభాషణను బ్లాడ్జెట్ సతితో గావింతురు. బలమగు జవాబులు, ఛలోక్తులు; ఆమె పురుషుల 'దుర్మార్గము'ను గూర్చి వర్ణించిన, ఆయన స్త్రీల ఎక్కుడు దుర్మార్గమును గూర్చి ముచ్చటింతురు! బ్లాడ్జెట్ సతి ఆయన యుపన్యాసములకు వెళ్లుటయే అరుదు; మేము మరలునపుడు మాకు రుచికరమగు భోజనమును సిద్ధముజేసియుంచుటయే తనకు కర్తవ్యమని ఆమె చెప్పును. స్వామి ఎన్నియోపర్యాయములు ''సత్యగృహము'' (హోమ్ ఆఫ్ ట్రూత్) లోను, ఎన్నియో ప్రసంగమందిరములలోను ఉపన్యాసముల గావించిరి. కాని, వీనిలో కెల్ల గొప్పది, నేను విన్నవానిలో, 'నాజరత్ కు చెందిన జీసస్' అను నుపన్యాసమేనని చెప్పవచ్చును. అప్పుడాయన తలనుండి పాదముల వరకు నొక తెల్లని కాంతిని ప్రజ్వరిల్లజేయునట్లగపడెను; క్రైస్తుయొక్క అద్భుతము(మహాత్త్వ)నందును, శక్తియందును ఆయనయంత లీనులైయుండిరి. ఆయనచుట్టునుండు నీప్రత్యక్షప్రభను జూచి, నేనచేతనురాలనైతిని. ఆయన యింకను గొప్ప ఆలోచనలయందే మునిగితేలుచునుందురను నభిప్రాయముతో, వాని కడ్డురాకుండుటకై, యింటికి వెళ్లునపుడు నేను ఆయనతో మాటలాడలేదు. ఉన్నట్లుండి ఆయన నాతో: ''అది ఎటులచేయబడునో నాకు తెలియును'' అనిరి.

నేను: ''ఎటుల, ఏదిచేయబడును?'' అని అడిగితిని.

స్వామి: ''మిరియాలచారు ఎటుల తయారు జేసెదరో యనుట! దానిలో కరివేపాకు(బేలీఫ్) వేసెదరు''.

ఈ విధముగ, తన గొప్పతనమునుగూర్చి కొంచెముకూడ ఆలోచనయే లేక యుండుట, స్వామిజీ యొక్క ప్రధానగుణములలో నొకటి. ఎదుటిమనుష్యుని ఆత్మబలమును, ప్రతిభను, శక్తిని ఆయన గ్రహించునటుల కనబడుచుండెను; ఇందువలన ఆవ్యక్తి తనకొక నూతన ధైర్యము కలుగుచున్నటుల భావింపగలుగుచుండెను; దీని ఫలితముగ స్వామిని గలిసికొను ప్రతివ్యక్తియు సేదదేరియు, శక్తినిపొందియు,

ఆధారమునుపొందియు నాయన సాన్నిధ్యము నుండి వెడలును. కావున జనులు "ఆధ్యాత్మిక శక్తి ఉన్నదీ, లేనిదీ ఎట్లు కనుగొనుట?" అని నన్నడిగిన, "ఒక మహాత్ముడు తన సాన్నిధ్యమున మనకు కలిగింపగల ధైర్యమునుబట్టియే" అని నేను ఎల్లప్పుడు జవాబు నిచ్చియున్నాను. స్వామిజీ యిట్లనుచుందురు: "రక్షకులు తమ శిష్యుల పాపములను, కష్టములను తామే భరించి, వారిని ఆనందముగను, స్వతంత్రులుగను, తమ మార్గమున బోవిడువవలయును. అదే భేదము! రక్షకులు బాధ్యతనంతను భరింపవలయును".

రిడ్జిలీమేనర్‌లో నా దగ్గర బంధువు (నీస్)తో ఒకసారి చెప్పిన మరొక విషయము: "ఆల్బర్టా, జీవితములో నే విషయమును, మనము దానిని గూర్చి యనుకొన్నంతటదిగా ఎన్నడును నుండజాలదు".

ఒకనాడు బ్లాడ్జెట్ సతి స్వామివద్దకు ముగ్గురు విదుషీమణులను దోడ్కొనివచ్చెను. ఆయన వారితో నాంతరంగికముగ మాటలాడుటకు వీలగునట్లు నేను వెంటనే లేచి, వెళ్లితిని. అరగంట పిమ్మట స్వామి నావద్దకువచ్చి: "ఈ ముగ్గురును తోబుట్టువులు. పాసడీనాకు. తమవద్దకొకసారి రమ్మని వారు కోరుచున్నారు" అనిరి. నేను: "వెళ్లుడు" అంటిని. ఆయన: "వెళ్లనా?" అని అడిగినారు. నేను: "అవును, వెళ్లుడు" అంటిని. వారు హాన్స్‌బరోసతి, మీడ్ కన్య, వైకాఫ్‌సతి. కడపటియామె యిల్లు, యిపుడు హాలీవుడ్‌లోని "వివేకానంద మందిరము". ఆమెతో స్వామిజీయొక్క సన్న్యాసి యొకరున్నారు.

కాలిఫోర్నియాలోని అలమేడానుండి, 1900 సం॥ ఏప్రెలు 18వ తేదీనాడు స్వామిజీ నాకు జాబు వ్రాసిరి. వారు వ్రాసిన లేఖలన్నిటిలోను నిది మిదుమిక్కిలి అందమైనది. "దైవప్రేరిత ఉపన్యాసముల"లో నిది ఆఖరుది.

పిమ్మట 1900 సం॥లో "బోధన (ఎక్స్‌పొసిషన్)" కొఱకై పారిస్‌లో నా సోదరియు, లెగ్గెట్‌గారును నొక యింటిని అద్దెకు తీసికొనిరి. మేము జూన్ నెలలో వెళ్ళితిమి; స్వామి ఆగస్టులో అనుసరించిరి. ఆయన కొన్ని వారములపాటు మాతో నున్నతరువాత, బ్రహ్మచారియగు గెరాల్డ్ నోబెల్ గారివద్దకు వెడలిపోయిరి. పిమ్మట ఆయన నోబెల్ గారినిగూర్చి: "నోబెల్ గారిని బోలిన యొక్క వ్యక్తిని స్నేహితునిగా పొందుటకు మాత్రమే యీ జన్మ నెత్తవచ్చును" అని చెప్పిరి. అంత ఎక్కుడుగ ఆయన యీ, మా స్నేహితుని గౌరవించుచుండెను. ఆ యారు నెలలు మేము విందుల నెక్కుడుగ నొసంగుచుంటిమి. స్వామి రమారమి ప్రతిరోజును మధ్యాహ్నభోజనమునకు వచ్చుచుండిరి,

ఒకనాడు మధ్యాహ్నభోజనసమయమున, ఎమ్మాకావ్ సతి యను గాయకురాలు, తాను చలికాలమును గడపుటకు ఈజిప్టుదేశమునకు వెళ్లుచుంటినని చెప్పెను. మేముకూడ నామెతో వెళ్ళిన బాగుండునని నేను చెప్పగా, ఆమె వెంటనే స్వామిజీని "మీరు నా యతిథిగా నీజిప్టునకు వచ్చెదరా?" అని అడిగెను. ఆయన యంగీకరించిరి. మేము దారిలో వియెన్నాలో రెండురోజులు, కాన్‌స్టాంటినోపుల్‌లో తొమ్మిది రోజులు, ఏథెన్స్‌లో నాలుగురోజులు నుంటిమి. ఈజిప్టులో కొద్దిరోజులున్నతరువాత, స్వామి నాతో "నాకు వెళ్ళిపోవలయునని యున్నది" అనిరి. "వెళ్ళిపోవుట ఎక్కడకు?" అని నే నడిగితిని. "ఇండియాకు" అని ఆయన అనిరి. నేను: "తప్పక!" అంటిని.

కావున నేను ఈవాకావ్ గారివద్దకు వెళ్ళి, ''స్వామికి ఇండియాకు మరలివెళ్ళవలయునని యున్నది'' యని తెలియజేసితిని. ఆమె ''తప్పక'' యని జవాబొసంగెను. ఆమె ఆయనకు మొదటి తరగతి టిక్కెట్టు కొనియిచ్చెను. ఆయన ఇండియా చేరుసరికి సేవియర్ గారు మరణించిరి. స్వామి వెంటనే, సేవియర్ సతి తన భర్తృమృతిని ఎంతో ప్రశాంతముగను, ప్రశంసనీయముగను భరించెననియు, తన భర్త యింకను మాయావతీ ఆశ్రమములో నుండిరా యనునటుల నామె యచటి కార్యకలాపమును నడపుచుండెననియు నాకు జాబు వ్రాసిరి.

నైల్ నదిమీద ప్రయాణము జేసినపుడు, మంచి సరసులగు నాంగ్లేయులను కొందరిని నేను కలిసికొనుట తటస్థించినది. వారు నన్ను తమతో జపాను దేశమునకు రమ్మని చాల కోరినందున, నేను మార్గమున మరల నిండియా మీదుగా వెళ్లుట తటస్థించినది. నేను మరల స్వామిజీని కలిసికొంటిని. నేను జపానునుండి, రమ్మని వ్రాసిన, తా మచటికి వత్తుమని ఆయన చెప్పిరి. బిజిత్సుయిన్ చిత్రకళాశాలను టోక్యోలో స్థాపించియుండిన ఒకాకురా కాకాజూ గారి పరిచయము నాకు కలిగెను. స్వామి జపానుకువచ్చి, తమ యతిథిగా నుండవలయునని ఈయన మిక్కిలిగ కోరెను. కాని స్వామి వచ్చుటకు సమ్మతింపనందున, ఆయనను కలిసికొనుటకు ఒకాకురాగారే నాతో ఇండియాకు వచ్చిరి. బేలూరులో కొద్దిరోజులున్న తరువాత ఒకాకురాగారు నాతో నిర్ధారణగా నిట్లనిరి : ''వివేకానందులు మావారు, ఆయన తూర్పు ప్రపంచపు వ్యక్తి. మీవారు కారు ఒకటి రెండు రోజులతరువాత, స్వామి నాతో: ''ఎన్నడో విడిపోయిన సోదరుడు మరలివచ్చినట్లున్నది, నాకు'' అనిరి. నా జీవితమునందలి ఆనందమయమగు అనుభవములలోనిదియొకటి. ఒకాకురా, స్వాములు, పరస్పరము యథార్థముగ నవగాహనము జేసికొనియుండిరని, నాకప్పుడు సువిదితమయ్యెను. స్వామి ఆయనను : ''మీరు మాగోష్ఠిలో చేరెదరా?'' అని అడిగిరి.

ఆయన: ''లేదు, నాకు ఈప్రపంచముతో పని యింకను పూర్తికాలేదు'' అనెను. ఇది చాల వివేకముతో చెప్పినమాట.

ఆవేసవి, అమెరికాదూతయగు పాటర్ సన్ సేనాని నన్ను తమప్రభుత్వభవనములో నుండనిచ్చిరి. అచట, టోక్యోయందలి అసాకుసా దేవాలయమున నాకాతిథ్య మొసగిన ఓడాగారు నాయతిథిగా నుండిరి.

ఆసంవత్సరమంతయు నేను స్వామిని అప్పుడప్పుడు కలిసికొనుచుంటిని. ఏప్రెలు నెలలో ఒకనాడు స్వామి నాతో: ''నాకీ ప్రపంచములో నేమియు లేదు. నాదని ఒక పైసాకూడ లేదు. నాకీయబడిన ధనమును పూర్తిగా నితరుల కిచ్చివేసితిని'' అనిరి. నేను: 'స్వామీ, మీరు బ్రతికియున్నంతవరకు నేను నెలకు 50 డాలర్లనిచ్చెదను'' అంటిని.

ఆయన ఒకనిమిష మాలోచించి: ''దానితో నేను కాలక్షేపము జేయగలనా?'' అనిరి. నేను: ''చేయగలరు, తప్పక! కాని, ఒకవేళ, మీగడదొరకదేమో'' అంటిని. అప్పుడు నేను ఆయనకు 200 డాలర్లు ఇచ్చితిని; కాని నాలుగు నెలలు ముగియులోపుగనే ఆయనమరణించెను.

(సశేషము)

వంటయింట భగవానులు

శ్రీ గుఱ్ఱము వేంకట సుబ్బరామయ్యగారు, ఎమ్. ఏ. (ఆనర్సు)

ఆకాలమున (1940) భగవాన్ శ్రీ రమణ మహర్షులతోగూడ వంటయింట బనిచేయు నపూర్వమహాభాగ్యము నాకు లభించెను. పని వేళ రాత్రి 2½ గంటలనుండి 4 గంటలవఱకు. శ్రీ భగవానులు సరిగా 2-30 కి వత్తురు; కొంత సేపు పరిచారకులతో భక్తులతోగూడ కూర గాయలు తఱుగుటయందు గడపుదురు; అటు పిమ్మట పాకశాలలో బ్రవేశించి ఉదయ ఫలాహారమునకు పులుసుగానీ పచ్చడిగానీ తయారు చేయుదురు; ఒక్కొకప్పుడు ఏవైనా భక్ష్య విశేషములుగూడ చేయుదురు. సబ్ రిజిస్ట్రారు శ్రీ ఆర్. నారాయణయ్యరూ, పుస్తకాలయోద్యోగి శ్రీకల్యాణసుందరమయ్యరూ, నేనూ శ్రీ భగవానులకు తోడ్పడుచుంటిమి. మొట్టమొదట నాకు ఈపనియేమీ తెలియదు. శ్రీ భగవానులు ప్రొయ్యివద్ద విశేషముగా చెమ్మట గార్చుచుండుట జూచి నేను వారికి విసనకఱ్ఱ వీవ బ్రయత్నించితిని. కాని శ్రీ భగవానులు సమ్మతింపలేదు. వారు తమకు ఏవిధమైన యాధిక్యమును జూపుట కొప్పుకొనరు. నేను విసరుట నిలిపితిని. కానీ శ్రీ భగవానుల యవధానము పనిలో మగ్నమైనప్పుడు నేను మరల మెల్లగా విసరుటకారంభించితిని. శ్రీ భగవానులు నావైపుచూచి నవ్వుచు ఇట్లనిరి : "ఓహో! నీవు నన్నేమార్చి విసరగోరుచున్నావు. కానీ అది గూడ చక్కగాచేయుట నీకు చేతగాలేదు. నీకు నేర్పించెదను". ఇట్లు పలుకుచు వారు నాచేయిపట్టుకొని చక్కగా విసరుట నేర్పించిరి. ఆహా! అప్పటి నా పారవశ్యము వర్ణనాతీతము. ఆ యదృష్టమునకు గారణమైన నా యజ్ఞానమును గొనియాడితిని. వంటింటినుండి ప్రక్కగదికి పోయి అచ్చట ఆ కదంబమును రుబ్బుచుంటిమి. అక్కడగూడ మొట్టమొదట రుబ్బుడు పత్రమును బట్టుకొని త్రిప్పుట నాకు చేతగాకుండెను. శ్రీ భగవానులు వారిచేతిని నా చేతిపైనుంచి రుబ్బుడు పత్రమును జక్కగా ద్రిప్పించిరి. మరల ఏమానందము! నాయజ్ఞానమెంత యదృష్టవంతము! పని పూర్తియైన పిదప పళ్లెమునుండి పదార్థము నించుక తీసికొని దానిలో కొంచెము తాము రుచిచూచి మిగత మాకు రుచిచూచుట కిచ్చుచుండిరి. ఒక్కొకవేళ మేము చేతులు కడుగుకోనప్పుడు వారే స్వహస్తముతో మా నోటిలోబెట్టుదురు. అది మాపారవశ్యమునకు పరమావధి. అంతటవారు తిరిగి హాలుకు గబగబ వెళ్ళి సోఫాపై ఒత్తిగిలిపరుండి బ్రాహ్మణులు వేదపారాయణకు వచ్చుసరికి తూగుచున్నట్లు కాన్పింతురు. శ్రీ భగవానులకు అంత సమీపమున గూర్చుండుట, వారితో ముచ్చటలాడుట, వారి పరిశ్రమానుగ్రహఫలితములో బాల్గొనుట – ఇది యెంతటి భాగ్యము! ఎంతటి యదృష్టము! నిక్కముగా మా మువ్వురి జీవిత గోపురములకు అదే స్వర్ణకలశము. దాని సంస్మరణమే యెల్లవేళల మా జీవితపర్యంతము మాకు బ్రహ్మానందము.

కానీ శ్రీ భగవానులతో ఇట్లు పనిచేయుట సంతోషావహమయ్యెను, కత్తిపై సాము చేయుటవంటిది. శ్రీ భగవానులు కరుణాపూర్ణ

సుధాబ్జులే గాక నిశితక్రమశిక్షకులుగూడ. పని యందు దేపాటి మాంద్యమునూ వారు సహింపరు. ప్రతి పనియు పూర్తిగా బాగుండవలెను. ఏదీ వ్యర్థము కాగూడదు, చెడిపోగూడదు. వారి యాదేశములను నిండుశ్రద్ధతో గమనించి చక్కగా నెరవేర్పవలెను. ఒకరాత్రి న్యాయవాది భక్తుడొకాయన తానుగూడ ఈపనిలో పాల్గొనెదనని పట్టుపట్టెను. పులుసుపాత్రను దీసుకరమ్మని అతనితో శ్రీ భగవానులు చెప్పిరి. అది తెచ్చుటలో పాత్ర తొణికి కొన్ని బొట్లు పులుసు చిందిపోయెను. వెంటనే శ్రీ భగవానులిట్లు మందలించిరి: "మీరు కోర్టులో వాదించుటకు తగుదురే గానీ యీ పనికి తగరు." పాప మాయన మరల ఎప్పుడూ ఈ పని చేసెదనని రాలేదు. ఒక్కొకరికి ఒక్కొకపని విధింపబడును. అది యతడు శ్రీ భగవానుల చూపు మాత్రముననే గ్రహింపవలెను. ఉదాహరణము: నా పని ఉప్పును ఉదకమును దెచ్చి యిచ్చుట. శ్రీ భగవానులు నావైపు చూచినపుడెల్ల నేను ఆ రెంటిలో ఏది కావలెనో గ్రహించి వెంటనే తేవలెను. సాధారణముగా మేము రాత్రి రెండుగంటలకే లేచి ప్రక్షాళణములు పూర్తిచేసికొని శ్రీ భగవానులు వచ్చుటకుముందే సిద్ధముగా నుందుము. కానీ ఒక రాత్రి నేనయిదునిమిషము లాలసించితిని. నేను వచ్చుటకుముందే పని ప్రారంభమై జరుగుచుండెను. శ్రీ భగవానులు పాకము రుచి చూచి ఉప్పు కొంచె మెక్కువైనదని చెప్పుచు నా వంక దిరిగి మఱియు నిట్లనిరి: "నీవు రానందున, ఉప్పు వేయునప్పుడు నిన్ను దలచుకొంటిని. అదే యీ యెక్కువకు కారణము." నా యాలస్యమునకు శ్రీ భగవానులు ఖండించు తీ రట్టిది. మఱియొక రాత్రి పాకములో పులుసు కొంచె మెక్కువయ్యెను. శ్రీ భగవానులు దానిని రుచి చూచి, నవ్వుచు ఇట్లు పలికిరి: "పులుపు పైత్యమునకు మంచిమందు. ఇచ్చటికి వచ్చువారికి కొద్దియో గొప్పో పైత్యముండును. కాబట్టి దీనితో ఆ పైత్యము పొటిపోవును!" కానీ అట్టి పొరపాట్లు చాలఅరుదు. సాధారణముగా భక్ష్యములు దివ్యమైన రుచి కలిగియుండుట ఆశ్రమములోని యెల్లవారి కనుభవమే. శ్రీ భగవానుల హస్తస్పర్శమాత్రముననే వాటి కంత కమ్మదనము వచ్చెనా అనిపించును. అది వాటిపై అమృతము ప్రోక్షించినట్లే.

పనిచేయుచున్నప్పుడు ప్రాసంగికములగు సామాన్యభాషణల వ్యాజమున పరమార్థమును బోధించుట శ్రీ భగవానుల పద్ధతి. ఒకరాత్రి ఒకసీమకూర దఱుగుచుండగా, పరిచారకుడొకడు, "ఈ కూర మన ఆశ్రమము తోటలో వేసి పెంచగలిగిన ఎంత బాగుండును" అనెను. వెంటనే శ్రీ భగవానులిట్లు జవాబిచ్చిరి:

"అది యెచ్చట పెరిగిన దనుకొన్నావు? మన తోటలోనే. కాకున్న మన కెట్లువచ్చును? వాస్తవముగా ప్రపంచములో అన్నితోటలూ మన ఆశ్రమము తోటలే!"

మఱియొకమారు పులుసు ఉడుకుచుండగా శ్రీ భగవానులిట్లు పలికిరి:

"అది పూర్తిగా ఉడుకవలెను. ఆ పొంగు తయు అణగిపోవలెను. అప్పుడే అది పక్వమై స్వాదు వగును."

మఱియొక రాత్రి సుమారు మూడుగంటలప్పుడు మేము శ్రీ భగవానులతోగూడ పాకశాలకు ప్రక్కగదిలో పచ్చడి రుబ్బుచుంటిమి. ఒకాయనవచ్చి హాలుపద్ద నాకొఱకు ఎవరో

కొందఱు కాచుకొనియున్నారని చెప్పెను. నేను వెళ్లి చూడగా వాళ్లు నాయుడుపేటనుండివచ్చిన స్త్రీలూ పిల్లలూ అని తెలిసినది. వాళ్లు గిరి ప్రదక్షిణము పోవుచు శ్రీ భగవానుల దర్శనాశీస్సుల నపేక్షించిరి. ఆ సమయమున శ్రీ భగవానుల దర్శనము వీలుపడదని వాళ్లతో ఖండితముగా జెప్పివేసి నేను లోపలికి వెళ్లితిని. నన్ను జూడగానే శ్రీ భగవానులు "ఏమి సంగతి?" అని యడిగి నావలన విని యిట్లనిరి :

"పాపము! వాళ్లు ఆశాభంగముతో ఎందుకు పోవలెను? వాళ్లను ఈ ప్రక్క గుమ్మమునకు రమ్మని చెప్పండి. అచ్చట వాళ్లను గలసి కొంటాను."

ఆ ప్రకారమే నేను వాళ్లకు జెప్పగా వాళ్లు అచ్చటికి పరుగిడిరి. శ్రీ భగవానులు ద్వారబంధముపై నిలుచుండిరి, నడుమ పరిచారకుడెవ్వడూ లేడు. ఆ జట్టువాళ్లందఱు శ్రీ భగవానుల పాదములపై వ్రాలి వాటిని కన్నుల నద్దికొని కన్నీటితో గడిగిరి. శ్రీ భగవానులు అనుగ్రహము వర్షించునట్లు వాళ్లను గటాక్షించుచు నిలబడిరి. అప్పుడు నేను ఆ జట్టువాళ్లు శ్రీ భగవానుల యనుగ్రహము నిట్లు కొలగొట్టుటకు వారి యదృష్టవిశేషమును గొనియాడుచు, శ్రీ భగవానులు 'కరుణాపూర్ణసుధాబ్ధి' అని కీర్తించుటలో గల భావమును చక్కగా గ్రహించితిని.

[అచ్చగుచున్న "శ్రీరమణస్మరణామృతము" అను స్వకీయగ్రంథమునుండి యుద్ధృతము. సర్వస్వామ్యములు రచయితవి.]

ఓంనమో భగవతే శ్రీరామకృష్ణాయ

మహాత్మా తులసీదాసు

శ్రీమతి కుమారి సరళాదేవి

హిందీభాషలో తులసీ రామాయణము అత్యుత్తమగ్రంథమనియు, ఉత్తరహిందూదేశమంతటను ప్రతియింటను ఈ గ్రంథము ఆదరముతో పఠింపబడుననియు ఆంధ్రులకు తెలిసిన విషయమే.

ఈ గ్రంథమును రచించినవారి పూర్తిపేరు శ్రీ గోస్వామీ తులసీదాసు. గ్రంథము పూర్తిపేరు 'రామచరితమానస'. శ్రీ తులసీదాసు ఈ ఒక్క గ్రంథమేకాక మరి 12 గ్రంథములు రచించెను. (1) రామచరితమానస, (2) వినయపత్రికా, (3) దోహావలీ, (4) కవితావలీ, (5) గీతావలీ, (6) రామాజ్ఞా ప్రశ్న, (7) పార్వతీ మంగల్, (8) జానకీ మంగల్, (9) రామలీలానహఛూ, (10) బరవై రామాయణ, (11) వైరాగ్య సందీపినీ, (12) కృష్ణగీతావలీ. కాని అన్నింటికన్న రామాయణ ఖ్యాతి దినదినాభివృద్ధినందుచున్నది.

రామచరితమానసమునకు సాటి హిందీ

సాహిత్యములో వేరొండు గ్రంథము లేదు. ఇయ్యది ఉత్తమోత్తమ కావ్యలక్షణ లక్షితమును, నవరసభరితంబునునయి యొప్పుచున్నది. ఇందు ఆదర్శరాజధర్మము, ఆదర్శకుటుంబిక జీవనము, ఆదర్శ సోదరధర్మము అత్యుత్తమముగా వర్ణింపబడియున్నది. అంతియేకాక భక్తి జ్ఞాన త్యాగ వైరాగ్యములు సదాచార సంపన్నతతో నిండియున్నది. స్త్రీ పురుషులకు, బాలక వృద్ధులకు, పండిత పామరులకు ఎల్లరకును విశదమగునట్లు సులభశైలిలోను, ఎల్లరకు ఉపయోగపడునట్లు లౌకిక, పారమార్థిక విషయములతో ఇయ్యది యలరారుచున్నది.

సతతము అంతఃకలహములతోడను, వైషమ్యములతోడను, హిందూరాజ్యము విచ్ఛిన్నమయి, తురుష్కరాజుల పరిపాలనకు లోబడి హిందూరాజులు తమ వీర్యమును పూర్తిగా కోలుపోయిరి. 'యథారాజా తథాప్రజా' అన్నట్లు రాజులు బలహీనులైన ప్రజలు బలవంతులుగ నుందురా? తురుష్కుల సంసర్గమున దేశము నిర్గుణనిరాకారబోధనలతోనిండి ప్రజలు జడత్వముతోపాటు, నిస్పృహత, సోమరితనము అలవరచుకొని దేశదుస్థితిని ద్రష్టలై చూచుచుండిరి. దేశము దాస్యశృంఖలలచే బంధింపబడుటయేకాక ప్రతి మానవుడును సత్యమును పూర్తిగా మరచి పరతంత్రుడై, కర్తవ్యవిముఖుడై, పతితావస్థయందుండెను. తమస్సులో మునిగియున్న మానవుని మేల్కొలిపి భగవంతుని లీలలను, సాకార నిరాకారతలను రెండింటి సమన్వయమును చూపి, భగవంతుని మానవునిస్థితి క్రిందికి తీసికొనివచ్చి ఎల్లరును వానినిచేరు సులభ భక్తిమార్గమును శ్రీతులసీదాసు నిరూపించెను. అంతఃకరణ శుద్ధియే భ యోగమునకు పట్టుకొమ్మ. అందుచేతనే ''స్వాంతః సుఖాయ తులసీ రఘునాథగాథా'' (అంతఃకరణ శుద్ధికై తులసీ దాసు రామాయణము రచించుచున్నాడు) అని రచించెను.

ఇట్టిరామాయణము రచించిన మహాత్ముని జీవితము పఠనార్హము.

సుప్రసిద్ధ ప్రయాగ క్షేత్రమునకు సమీపమందున్న బాందాజిల్లాలో రాజాపురమను గ్రామమొండు కలదు. అందు సరయూపారీణ బ్రాహ్మణులగు ఆత్మారాముడు బే, హులసీ అను పుణ్యదంపతులకు విక్రమశకము 1554 శ్రావణశుద్ధ సప్తమి 'అభుక్త మూల' నక్షత్రమందు తులసీదాసు జనించెను. హులసీ మాత 12 మాసములు పూర్తిగ గర్భముధరించి శిశువును కనెను. పుట్టగనే బిడ్డనోటిలో 32 పండ్లు ఉండెను. బిడ్డడు 5 సంవత్సరముల బాలునివలె కాన్పించెను. పుట్టగనే ఏడ్చుటకు బదులు బిడ్డనోటినుండి 'రామ' శబ్దము వెలువడెను. ఇట్టి విచిత్రపుబిడ్డ పుట్టుటయందేమో అనిష్టము సంభవింపనున్నదని తల్లి శంకించి దశమిరాత్రి ఆబిడ్డను 'చునియా' అను దాది ద్వారా తన అత్తవారి ఇంటికి పంపెను. ఆ మరుసటిదినమే హులసీమాత స్వర్గధామ మలంకరించెను. చునియా దాదియే ఆబిడ్డను సాకుకొనుచుండెను. బిడ్డకు 5½ సంవత్సరములు కాగనే దాది మరణించెను. ఆబిడ్డ దిక్కుమాలినవాడై ఇంటింట బిచ్చమెత్తుకొన దొడంగెను. దయామయురాలగు జగజ్జనని పార్వతి ఆబిడ్డకడకు ప్రతిదినము ఒక బ్రాహ్మణి స్త్రీవేషమున వచ్చి భోజనమిడి చనుచుండెను.

రామశైలముపై శ్రీ అనంతాచార్యుని ప్రియశిష్యుడగు శ్రీ నరహర్యానందు డుండెడు వాడు. శ్రీ పరమశివుని ప్రేరణచే అత డీ

బాలునికొఱకు వెదకికొనుచువచ్చి, తన సంరక్షణక్రింద ఉంచుకొనెను. నరహరిదాసు బాలుని అయోధ్యకు కొనివచ్చి వి॥ శ॥ 1561 మాఘ శుద్ధ పంచమీ శుక్రవారము అతనికి ఉపనయనము కావించెను. చెప్పకమున్నే గాయత్రీ మంత్రమును బాలు డుచ్చరించుట చూచి జనులాశ్చర్యపడిరి. నరహరిదాసు బాలునకు 'రామబోలా' అను నామమిడెను. రామబోలాకు నరహరిదాసు వైష్ణవరీతిని రామమంత్రోపదేశము చేసెను. రామబోలాకు విద్యాధ్యయనము ప్రారంభమయ్యెను. ఒక్కమారు గురువునోటినుండి వెలువడుటతోడనే శిష్యుడు వానినెల్ల కంఠస్థము కావించుకొనెడి వాడు. అటనుండి గురుశిష్యు లిరువురును సూకరక్షేత్రమునకు వెడలిరి. సూకరక్షేత్రమున గురువాతనికి రామాయణము వినిపించెను.

పిమ్మట తులసీదాసు కాశికివచ్చి సనాతనజీ వద్ద 15 సంవత్సరములలో వేదవేదాంగములనెల్ల ముగించెను. విద్యాగురువునొద్ద సెలవు గైకొని స్వగ్రామముచేరెను. అట తండ్రి బంధువులెల్లరును అప్పటికే చనిపోయియుండిరి. తండ్రికి శ్రాద్ధముపెట్టి రామాయణ కాలక్షేపము చేయుచుండెను.

ఇప్పటికే తులసీదాసునకు కొంత ప్రపంచ వాసనలందు రుచి కలిగెను. వి॥ శ॥ 1583 జ్యేష్ఠ శుద్ధ త్రయోదశి గురువారము భారద్వాజస గోత్రురాలగు ఒక కన్యను వివాహమాడి ఆమెతో సుఖముగా జీవించుచుండెను. ఒకనాడు తులసీదాసునితో చెప్పకుండ ఆతనిభార్య తన సోదరునితో పుట్టింటికి వెడలెను. భార్యపై అత్యంత మమతకలవాడగుటచే వెంటనే బయలుదేరి భార్యను చేరుకొనెను. అంత నామె తీక్షణముగ "ఈ రక్త మాంస కల్పితమగు దేహముపై మీ కెందుల కింతటి మక్కువ? ఇందులో అర్ధభాగము భగవంతునిపై రక్తియుండెనేని మీరుతప్పక సంసారసాగరమును తరింపగలరు'' అనెను. ఈ మాటలు సూటిగ హృదయతంతువుల కదలింప తక్షణమే తులసీదాసు ఇలు వీడెను. ప్రయాగచేరి అట సన్న్యసించి, తీర్థాటనము చేయుచు కాశిచేరెను. వానికి మానస సరోవరమందు కాకభుశుండుని దర్శనభాగ్యము లభించెను.

కాశిలో తులసీదాసు రామాయణము చెప్పనారంభించెను. అటనుండ వాని కొకనాడొక దయ్యము కనిపించి హనుమంతునిజాడ తెలిపెను. తులసీదాసు హనుమంతుని కనుగొని తనకు శ్రీరఘునాథునిదర్శనము కల్గునట్లొనర్పుమని ప్రార్థించెను. "నీకు చిత్రకూటమునొద్ద శ్రీరాముని దర్శనము కలుగగల"దని హనుమంతుడు చెప్పి అంతర్ధానముకాగా తులసీదాసు చిత్రకూటమునకు పయనించెను.

చిత్రకూటముచేరి రామఘట్టమున నివసింపదొడంగెను. ఒకదినము ప్రదక్షిణము చేయుచుండగా మార్గమధ్యమున శ్రీరాముని దర్శనము లభించెను. నిరుపమ సుందరులగు నిద్దరు రాజకుమారులు ధనుర్బాణములగైకొని గుఱ్ఱములపై పోవుచుండిరి. తులసీదాసు వారి అపూర్వ సౌందర్యమునకు ముగ్ధుడయ్యెనేకాని వారిని సాక్షాత్ రామలక్ష్మణులని గుర్తింపజాలడాయె. వెనువెంటనే హనుమంతుడు వచ్చి తెలుపగా తులసీదాసు మిగుల చింతించెను. "మరల నీకొక ప్రాతఃకాలమున శ్రీభగవానునిదర్శనము కలుగగలదని'' ఊరడించి వెడలెను.

వి॥ శ॥ 1607 మీన అమావాస్య బుధవారము శ్రీరామచంద్రుడుచిన్నబాలుని రూపమున వచ్చి తులసీదాసుని గంధమడిగెను. ఈ

మారుకూడ తులసీదాసు మోసపోవునేమో అని భయపడి వెంటనే హనుమంతు డొక చిలక రూపమునవచ్చి చెట్టుపై కెక్కి శ్రీవారి రాకను ఎఱుకపగచెను.

"చిత్రకూటకే ఘటపర్ భయిసంతన్ కీ భీర్
తులసీదాస చందనఘిసే తిలకదేత రఘువీర"

తులసీదాసు భగవానుని కన్నులార కనుంగొని ఆనందసముద్రమున నోలలాడెను. శ్రీ భగవానుడు తన చేతితో గంధముతీసికొని తన నుదుట పెట్టుకొని పిమ్మట తులసీదాసుని నుదుట నుంచి అంతర్ధానమయ్యెను.

వి॥శ॥ 1628 తులసీదాసు శ్రీ హనుమంతుని ఆదేశానుసారము అయోధ్యవైపు పయనించెను. ప్రయాగలో మాఘుమేళ జరుగుచుండెను. అచట కొన్నిదినములుండెను. మాఘుమేళ జరిగిన ఆరు దినముల తర్వాత తులసీదాసునకు యాజ్ఞవల్క్య, భరద్వాజమునుల దర్శనము లభించెను. అచటనంత నతనికి తాను సూకరక్షేత్రములో తన గురువు చెప్పిన రామాయణము మరల వినబడెను.

కాశికివెళ్లి ప్రహ్లాదఘట్టమునొద్ద ఒక బ్రాహ్మణుని ఇంట నివసింప దొడంగెను. వానికి కవిత్వధోరణి స్ఫురింపగా నతడు సంస్కృతమున పద్యములు వ్రాయనారంభించెను. పగలు వ్రాయుపద్యములెల్లను రాత్రులందు మాయమగుచుండెను. ఇట్లొక వారముదినములు గడచెను. ఎనిమిదవనాడు తులసీదాసునకు శ్రీ పరమశివుడు స్వప్నమందు కనిపించి "నీ స్వభాషలో పద్యరచన కావింపు"మని ఆజ్ఞ ఇడెను. వెంటనే తులసీదాసు నిద్రమేల్కాంచి, లేచి కూర్చుండెను. పార్వతీపరమేశ్వరు లిరువురును ప్రత్యక్షమైరి. తులసీదాసు వారలకు సాష్టాంగ ప్రణామమాచరింప శివుడు "నీవు అయోధ్యకు వెడలి అవధిలో (హిందీభాషలో చేరినభాషయో అయోధ్యలో వాడుకభాష) కావ్యము రచింపుము. నా ఆశీర్వాదఫలమున ఆకృతి సామవేదమువలె ఉపయోగపడగలదు". శివుని ఆ శిరసావహించి తులసీదాసు కాశివీడి అయోధ్యకు వెడలెను.

త్రేతాయుగమున శ్రీరామజన్మదినమందెట్టి యోగముండెనో, అదేయోగము వి॥శ॥ 1631 శ్రీరామనవమిరోజున నుండెను. అట్టి శుభదిన ప్రాతఃకాలమున తులసీదాసు రామాయణము వ్రాయ ప్రారంభించెను. వి॥శ॥ 1633 మార్గశీర్ష శుక్లపక్షమునకు అనగా 2 సంవత్సరములా, ఏడుమాసముల 26 దినములకు శ్రీ రామకల్యాణమహోత్సవ దివసమునకు సప్త కాండలతో రామాయణ రచన సంపూర్ణమాయెను.

తర్వాత భగవదాజ్ఞానుసారము తులసీదాసు కాశికివెళ్ళి అన్నపూర్ణా విశ్వనాథులకు తన కృతిని వినిపించెను. రాత్రి పుస్తకమును ఆలయమందేయుంచి వెడలెను. ఉదయమునవచ్చి పుస్తకము తెరువగా దానిపై 'సత్యం, శివం, సుందరం' అని వ్రాయబడి, క్రింద శ్రీశంకరుని దస్తూరి యుండెను. ఆలయమంతయు సత్యం, శివం, సుందరం అను శబ్దముతో మారు మ్రోగెను.

ఒక పండితుని పొగడిన వేరొకపండితునికి ఈర్ష్యకల్గుట స్వాభావికమే కదా! పండితులందరును ఒక కట్టు అయి తులసీదాసును నిందింపదొడంగిరి. పుస్తకము (రామాయణము) ను నాశనమొనర్ప సమకట్టిరి. ఒకనాటి రేయి యిద్దర దొంగలను ప్రోత్సహించి పుస్తకమును దొంగిలించుకరమ్మని పంపిరి. కాని

తులసీదాసుని కుటీరసమీపమున కేగుసరి. ఆ ప్రాంతమును ఇద్దరు యోధులు ధనుర్బాణ ముల చేతనిడుకొని ఆకుటీరమును కాపుదల చేయుచుండిరి. వారిలో నొకరు శ్యామవర్ణము వేరొకరు గౌరవర్ణము. ఆ దివ్యరూపుల చూచుటతోడనే దొంగలబుద్ధి మారిపోయి, వారు తమవృత్తిని మానివేసి భగవద్భక్తులుగ మారిరి. ఈవిషయము తర్వాత తులసీదాసునకు తెలిసెను. తనవలన భగవంతునకు ఇంతటి కష్టము కల్గెనని చింతించి తన కుటీరములోని యితర వస్తువుల నన్నింటిని వదలివైచి, రామాయణ మునుమాత్రము తన మిత్రుడగు తోడరుమల్లు (అక్బరుపాదుషా మంత్రి) వద్ద ఉంచెను. తోడరుమల్లు రామాయణప్రతుల నెన్నో వ్రాయించెను. నలుదిశల రామాయణఖ్యాతి వ్యాపించెను.

ఇటపండితులెన్నియో మాయోపాయములు పన్నినను అన్నియు వ్యర్థములుకాగా తుదకు వారు రామాయణమును శ్రీ మధుసూదన సరస్వతీ పండితులకు పంపి వానిని విమర్శింప ప్రార్థించిరి. శ్రీ మధుసూదనులు ఆపుస్తకము చదివి ఆనందపరవశులై తన అభిప్రాయమును ఈ క్రిందివిధముగ ఆపుస్తకముపై వ్రాసిరి.

"ఆనందకాననే హ్యస్మిన్ జంగమ స్తులసీతరుః
కవితామంజరీభాతి రామ భ్రమర భూషితా॥"

(ఈ కాశి అనెడి ఆనందవనమున తులసీదాసు పెరుగుచున్నట్టి తులసిమొక్క. వాని కవిత్వ మంజరి కడు సుందరమైనది, దానిపై శ్రీరాముడనెడి భ్రమరము తిరుగుచున్నది).

పండితులందఱును సంతుష్టులు కాలేదు. వారు కడకు వేరొక పరీక్ష చేయదలంచిరి. శ్రీ విశ్వనాథాలయమున భగవంతుని సమక్షమున వేదశాస్త్రపురాణముల కన్నింటిక్రింద శ్రీతులసీ రామాయణము నుంచి ఆలయమును మూసిరి. ప్రాతఃకాలమున ఆలయము తెఱచి చూచుసరికి వేదశాస్త్రపురాణము లన్నింటిపైన తులసీ రామాయణము పెట్టబడియుండెను. ఇక పండితులు చేయునదిలేక లజ్జతో తలలువంచిరి. వారు తులసీదాసుని పాదములపై సాగిలబడి తమ్ము క్షమింప ప్రార్థించిరి.

తులసీదాసు అసీఘట్టమువద్ద నివసింప దొడంగెను. ఒకనాటిరేయి కలిపురుషుడు దేహము దాల్చి తులసీదాసునొద్దకు వచ్చి వానిని బాధింప దొడంగెను. గోస్వామిజీ హనుమంతుని ప్రార్థించెను. హనుమంతుడు తులసీదాసును వినయ (ప్రార్థన) గీతికల వ్రాయుమని చెప్పి వెడలెను. తులసీదాసు అంత 'వినయపత్రిక' రచించి భగవానుని చరణముల కంకితము చేసెను. శ్రీరామచంద్రుడు 'వినయపత్రిక'పై తన దస్తూరిచేసి తులసీదాసునకు అభయహస్త మిడెను.

వి॥ శ॥ 1680 శ్రావణ బహుళ తదియ శనివారమున అస్సీఘట్టమందు గోస్వామి తులసీదాసు రామనామమును జపించుచు భౌతిక దేహము వీడెను. మహాత్ముల జీవితములు చిర స్మరణీయములు కదా!

శ్రీకృష్ణదేవరాయలు - సంగీతప్రయోజనము

శ్రీ వేదము వేంకటరాయశాస్త్రిగారు, ఎమ్. ఏ.

సంగీతప్రయోజనమునకు ఆముక్తమాల్యద లోని మాలదాసరికథ చక్కని నిదర్శనము. పాడియే గదా ఆ దాసరి భగవదనుగ్రహమును పొంది దాన బ్రహ్మరక్షస్సునకు మోక్ష మొసంగినాఁడు......పాడు మము లాలస మంగళ నామ కైశికిన్', ఆశ్వా 6-3.

మంగళకైశికిరాగము 15 వ మేళకర్తది. సరిగమప - సనిధపమగరిస. మూలగ్రంథము లోని కథతో సంబంధము లేకపోయినను రాయలవారు ప్రయత్నపూర్వకముగా చేర్చిన ట్లున్నది ఈ కథ. పైగా మాలదాసరి గుడి లోనికి పోరాని వాఁడు. అర్చాబింబము ఎట్లుండునో ఎఱుంగఁడు. మఱి వానికి ధ్యానము కుదురుటకు ఎదుట ఏమియు లేదు. వానికి గలది గోపురదర్శనమును భగవద్భక్తుల దర్శనమును మాత్రమే. మఱి సంగీతమే వానికి ఏకాగ్రత నొసంగినది. దానిని రాయలవా రిట్లు హృద్యముగా వర్ణించినారు ఆశ్వా 6-7.

'గం డాభోగముల న్మదశ్రు లహరు
 ల్గప్ప న్నుతు ల్పాడి, యా
దండ న్వ్రేగులు డించి భక్తి జని తో
 ద్యత్తాండవం బాడు నా చండా
లేతర శీలుఁ డుత్పులకుఁడై
 చాండాలిక న్మీటుచున్
గుండు ల్నీరుగ నెండ గాలి పసి తాఁ
 కం జూడ కాప్రాహ్ణమున్',

'జాతిచేత చండాలుఁడైనను ఉత్తమోత్తములయొక్క యాచారమందు ఉన్నట్టి యా దాసరి ప్రతిదినము తన బరువులు ఆ చెంతను దింపి ఎండను గాలిని ఆఁకటిని తలంపక మధ్యాహ్నమువఱకు ఒడ లంతయు గగుర్పాటును చుండఁగా, రాలు గరఁగునట్లు, తన చండాలవీణను వాయించుచు, ఆనందబాష్పములు చెక్కిళ్లను నిండుగా కమ్మ్రివైచుచుండఁగా, నా స్తోత్రములు పాడి భక్త్యుద్రేకముతో తాండవమాడును... ...గుండు ల్నీరుగన్ - లోకోక్తి - శ్రోతలకు గానరస మెఱుఁగని వారికి సైతము అపరిమితానందము కలుగు నట్లుగా' సంజీవని.

మాలదాసరియందు రాయలవారి కెట్టి గౌరవమో బ్రహ్మరాక్షసుఁడు దాసరిం గూర్చి చెప్పెడి పద్యమువలన తెలియును. తమమెచ్చుకోలునే పాత్రభాషితముగా వచించినారు.

ఆశ్వా 6-49.

'ఇతరులు నీకు నీడె మఱి?
 యీ ధృతి, నీస్మృతి, నీ ఋ తేరిత
స్థితగతి, నీ మురారి పద
 సేవన జీవనవ న్మతిన్, సమా
దృత కల గాన సింధు లహ
 రీ ప్లవన ప్లవ భావ భా గురు
శ్రుతి తత బద్ధ తుంబికిఁ గు
 రుంగుడి నంబి కృపావలంబికిన్'

'నీవు మధురము లయిన హరిస్తోత్ర గాన

సముద్రపు టలలను దివ్యనాదప్రదముగా తుంబి కట్టిన నీ వీణయనెడి తెప్పచే దాఁటుచున్నావు; కురుంగుడి భగవంతుని కరుణ నీకు పట్టుగొమ్మగా నున్నది; అట్టి నీకు ఈ ధైర్యమందు ఈ జ్ఞప్తి యందు, ఈమాట నిలుకడయందు శ్రీహరి సేవనమే పరాయణ మైన యీ బుద్ధియందును సాటి యెవ్వరును లేరు'. సంజీవని.

సంగీతప్రయోజనమును ఇంత కన్న చక్కఁగా చెప్పిన యాంధ్రుఁడు అన్యుఁ డెవఁడు? ఆ సంగీత ఫలంబున కొంత బ్రహ్మరక్షస్సు యాచించుట ఎటువంటి నాస్తికునిగూడ భాగవతుని చేయఁ జాలి యున్నది. ఆశ్వా 6–64.

'సంగీతఫలంబునఁగో
సంగీ సగమైనఁ దయ పొసఁగనీవే; మీఁకా
మ్రింగిన గ్రుక్క న్వారిధి
కిం గొఱఁతయె? కొదయె విష్ణుకీర్తన కనినన్'

'ఓయి దాసరీ, చేఁప మ్రింగిన గ్రుక్కెఁడు నీటిచే సముద్రము తక్కువపడ నట్లు ఏకదినగీత ఫలములో సగము నా కిచ్చుటచే నీ యపార హరికీర్తన ఫలము తగ్గదు; కావున దయచేసి నే నడిగిన దినగీతఫలార్ధమును నాకు ఒసంగుము'.

తర్వాతి వచనమున "...... 'కలుష రహిత కాయంబునంగాని కల్యాణంబు లబ్ధంబు గాదు, గాఁబట్టి యి వ్విరూప విగ్రహం బను గ్రహంబున నుడిపి కృతార్థుం జేయు, మని పాదంబుల వ్రాలి 'పాటం బాతిక పా లేని యీవే' యనిన నతం, 'డదియును నీలే'నన్నఁ 'బోని మ్మొ ప్రభాత సమయంబునం బాడిన చరమగీతం బైన నిచ్చి ప్రపన్నుండ నగు నన్నవిపన్నుం జేయు' మని లేవ కున్నం, బరమ దయార్ద్రుండై, 'యట్ల కానిమ్ము, లె'మ్మని యతని లేవ నెత్తి..."

బ్రహ్మరాక్షసుండు తన కథయంతయుం జెప్పుకొనిన వెనుక మరల 'కైశికీ గాన ఫల దానంబున దీని మానుపవే?' అనిన నతం డేను ఫలం బెఱుంగ, ఫలంబు పరమేశ ముఖోల్లాసంబ, యాజ్ఞాకైంకర్యంబులకు ఫల పరిమాణ గణన ప్రపన్నుల కెక్కడియది? కాన బంధకం బగుట ఫలం బిం తంత యందుఁ గొంతఁ గొమ్మన వెఱతు, భగవంతుండ రక్షించు, నూఱడిలు, మ న్న న న్నో రి మా ట నో ర న యుండ నతండు' '...వైష్ణవుఁడై నిల్చె సోమ శర్మ'.

'ఇట్లు భాగవతపరిచయప్రభావంబున బ్రాహ్మణ్యంబె కాక భాగవతశ్రీయునుం గలిగె'.

వీనిచే భాగవతప్రభావమును సంగీతప్రయోజనమును ఆ ప్రభువు నిరూపించిన విధము అనిర్వాచనీయము.

. గ్రంథమందలి ఈభాగముల మీఁద సంజీవనీ వ్యాఖ్య పీఠికలో గ్రంథగుణములను భాగమున ఇట్లున్నది. '...మాలదాసరియొక్క చిత్తశుద్ధి, స్థిరభక్తి, జ్ఞానమహిమ, జ్ఞానబోధము, అతఁడు అనుగ్రహించిన మాత్రాన బ్రహ్మరక్షస్సునకు వైష్ణవోత్తమత్వము కలుగుట... ...భగవ దనుగ్రహమునకు భక్తిప్రధానము గాని జాతిప్రధానము గాదు, అని మాలదాసరి కథవలని బోధ. ...... ఈ కవికి ... సంగీత–తర్క – తంత్ర – జ్యోతిష – ధర్మశాస్త్రస్పర్శ కలదు. కర్మార – కళాద – కర్మపరిశీలనమును– స్వప్నశాస్త్ర పరిజ్ఞానమును గలవు'. 'వీరికి ఔపనిషద విద్య కరతలామలక' మని సంజీవని.

సామగానమును గుఱించి—

'నీరంధ్ర కుసుమధారా
సారచ్చర చంచరీక సంకుల కుల ఝం
కారానుకారి సంస్తవ
కారి మునిస్తోమ సామగానం బెసగెన్'.

సామగానము తుమ్మెదల ఝంకారమునకు అనుకరణమువలె నుండిన దట.

రాయలవారు సామగానశ్రవణముతో మాత్రమే తృప్తిపడి ఊరకున్నవారు కారు. వైదిక రహస్యములనుకూడ గ్రహించియుండిరి. వారు ఆరణ్యకములను విన్నవారు. ఆ 4-79.

'ఉర్విం గాదంబినుల యల యుమ్మనీరు
దొరుఁగఁ గేకులు కేకలు తోన సేసె,
ద్విజత నారణ్యక ధ్వని వినఁగఁ జేసి
గర్భము సుఖచ్యుతము సేయఁ గడఁగె
నన౯'

'భూమిమీఁదికి మేఘపంక్తులయొక్క ఉబ్బ నీరు (ప్రసవజలము) స్రవించినవెంటనే, నెమళ్లు ద్విజతన్ (తాము బ్రాహ్మణు లగుటవలన, పక్షులగుటవలన) ఆరణ్యక ధ్వనిని, ఆరణ్యకము లనెడి వేదభాగముయొక్క శబ్దమును వినిపించి. కాదంబినులయొక్క గర్భమును (అనఁగా వృష్టిని) సుఖముగా జాఱినదానినిగా చేయుటకు ఆరంభించెనో యను నట్లు, వెంటనే కూయం దొడంగినవి' '...అరణ్యమందు అధ్యయనము సేయ వలసిన దగుటచేత ఆరణ్యకమనఁబడును. దీనిని ఇంటిలో చెప్పరు. ఏల యన దీనిని విను గర్భిణులకు గర్భస్రావ మగును. ప్రసవసమయ మందు స్త్రీ వినునట్లుగా దీనిని పఠించిన సుఖ ప్రసవ మగును. ప్రసవమే కాక, నొప్పులే పడు చున్నను, అప్పుడు బ్రాహ్మణులు దీనిం బఠింతురు. దీనిని వినుటచేత శీఘ్రమే సుఖ ప్రసవ మగును'. సంజీవని.

సంగీతమునకు ఇంతటిశక్తి గల దని దాని ప్రయోజనమును ఆముక్తమాల్యదాప్రబంధ మున నాంధ్రలోకమునకు చాటిన రాయల వారిని వారితో నిరంతరము ఇష్టాగోష్ఠిలో మెలఁగుచు ఒకమనస్సుగా నుండిన అష్టదిగ్గజ ములను తదితరవిద్వాంసులను విద్యావంతులను కళావంతులను మఱువఁ గలమా?

గోవిందనామకీర్తన మహిమ

[బమ్మెర పోతరాజు]

కారవేశ్వర, తొల్లి ఖట్వాంగుఁ డను విభుం డిల నేడు దీవుల నేలుచుండి,
శక్రాది దివిజులు సంగ్రామభూముల నుగ్రదానవులకు నోడి వచ్చి
తమకుఁ దో డడిగిన, ధరనుండి దివి కేగి, దానవవిభుల నందఱ వధింప,
'వర మిత్తు' మనుచు దేవతలు సంభాషింప, 'జీవితకాలంబు సెప్పుఁ, డిదియ
వరము నాకు, నొండు వర మొల్ల' ననవుడు 'నాయు వొక ముహూర్త మంత దడవు
గల' ద టంచుఁ బలుక, గగనయానమున న య్యనవేశ్వరుండు మహికి వచ్చి॥ ౧

గిరులం బోలెడి కరులను, హరులం, దన ప్రాణదయితలై మనియెడి సుం
దరులను, హితవరులను, బుధవరులను - వర్జించి గాఢవైరాగ్యమునన్॥ ౨

గోవింద నామ కీర్తన గావించి, భయంబు దక్కి, ఖట్వాంగ ధరి
త్రీవిభుఁడు నూఱుగొనియెను గైవల్యముఁ, దొల్లి రెండు గడియలలోనన్॥ ౩

వార్తలు, విశేషాలు

శ్రీ రాఘవానందస్వాముల నిర్యాణం

బేలూరుమఠంలో 1957-వ సంవత్సరం జూన్ తే 10 ది శ్రీరాఘవానందస్వాములు మహాసమాధి నొందినారు.

కలకత్తా ప్రెసిడెన్సికాలేజీలో వీరి విద్యార్థి దశ మహోజ్జ్వలంగా సాగింది. విద్యార్థిగా ఉన్నప్పుడే ఈయన శ్రీరామకృష్ణకథామృత రచయిత యైన శ్రీమహేంద్రనాథగుప్తతో పరిచయభాగ్యం లభించి, బేలూరి మఠానికి తఱచు రావడం శ్రీరామకృష్ణుని సాక్షాచ్ఛిష్యులలో పెక్కండ్రతో కలిసికోవడం ప్రారంభించాడు. ఎమ్.ఏ. పట్టము నొంది 'లా' పరీక్షలలో కూడ నెగ్గిన తర్వాత ఈయన తన 25 వ ఏట 1913 లో మదరాసు మఠంలో చేరాడు. శ్రీబ్రహ్మానందస్వామి ఈయన కప్పుడు మంత్రోపదేశం చేయడమే కాక 1918 లో సన్న్యాసదీక్ష ప్రసాదించారు. 1913 లో ఈయన మాయవతిలోని అద్వైతాశ్రమంలో 'ప్రబుద్ధభారత' పత్రికాకార్యంలో శ్రీప్రజ్ఞానందస్వామికి సాహాయులుగా పని ప్రారంభించారు, ఆల్మోరాలో శ్రీతురీయానందస్వామికి కొన్నాళ్లు తోడ్పడ్డారు, తర్వాత కొంతకాలం శ్యామలాతల్‌లో శ్రీవిరజానందస్వామికి శ్రీ వివేకానందస్వామి జీవితచరిత్రను తయారు చేయడంలో సాయపడ్డారు. శ్రీప్రజ్ఞానంద స్వామి నిర్యాణానంతరం 1918 లో ఈయన ప్రబుద్ధభారతపత్రికకు సంపాదకత్వం వహించారు. హిమాలయాలలో ఉండగా ఈయన కైలాసం మానససరస్సు కేదారనాథం బదరీనాథం మొదలైన స్థలాలకు యాత్రలుచేశారు.

1923 లో న్యూయార్కు వేదాంతకేంద్రాధిపతులైన శ్రీ బోధానందస్వామికి సాహాయ్యం చేయడానికై ఈయన యూరపు మీదుగా అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రాలకు చేరుకొని, నాలుగేండ్ల పాటు అక్కడ వేదాంత ప్రచారం చేశారు. తర్వాత భారతదేశానికి మరలి వచ్చారు. కొన్నాళ్లు శ్రీమహేంద్రనాథ గుప్తతో ఉండి, ఆధ్యాత్మిక సాధనలకై మళ్లా హిమాలయాలకు పోయ్యారు. తర్వాత కొంత కాలం అలహాబాద్ - పూరీ కేంద్రాలలోను, కలకత్తా గదాధరాశ్రమంలోను పని చేసి మరల సాధనలకై హిమాలయాలకు పోయ్యారు. గర్వాలు జిల్లాలో ఉండగా ఆరోగ్యం చెడి, బేలూరుమఠానికి మరల వలసి వచ్చింది. 1954 వ సంవత్సరంలో ఆయనకు 'అంగవికార రోగం' (అపాప్లెక్సి) తొలి దెబ్బ తగిలింది. అదే సంవత్సరం అక్టోబరులో రెండవమారున్నూ ఈ సంవత్సరం ఏప్రిలులో మూడవ మారున్నూ ఆయనకు దాని తాకుడు గలిగింది. మూడవ సారి ఇక లేవ లేక మంచం పట్టారు. జూన్ తే 10 ది సాయంకాలం పుర్రెలో నెత్తురు గడ్డ కట్టుకపోవడం (సెరెబ్రెల్ థ్రాంబాసిస్) అనే వ్యాధిచే ఈయన 8-33 గంట లప్పుడు శరీరం చాలించారు. వయస్సు 69. శ్రీరామకృష్ణ సంస్థ అనుభవశాలి యశస్సంపన్నుడు ఐన ఒక సాధువును కోల్పోయింది.

శ్రీరామకృష్ణమిషన్ ఆశ్రమం, బొంబాయి

తే 27-1-1957 ది ఆదివారం కేంద్రోపాధ్యక్షు లైన శ్రీమద్విశుద్ధానందస్వాములు మాతృశ్రీ స్మారక భవన ప్రారంభ మంగళోత్సవం జరిపారు. వారు అనుగ్రహించిన ఉపన్యాస సారం—

మాతృశ్రీ శతతమ జయంతి మహోత్సవం ఆసియా ఖండంలో ఇండియా బర్మా సిలోన్ మలయా దేశాలలోను, యూరపు అమెరికా ఖండాలలోను కొనియాడబడింది. మన ప్రజలయొక్క దేశంయొక్క మతచరిత్రలో ఇది ప్రకృత యుగ చిహ్నం.........శ్రీ ఎస్.ఎన్. డేగారు ఇచ్చిన విరాళంతో నిర్మిత మైన ఈ భవనం ప్రశంసార్హం. మాతృశ్రీని వర్ణించడం మాటలకు సాధ్యం కాదు. ఆమెలో ఉన్నతతమ భారతీయ మహిళాలక్ష్యాలు రూపు దాల్చాయి. ఆమెను శ్రీరామకృష్ణుడు 'శక్తి' అన్నాడు...... శ్రీవివేకానందస్వామికి బలోత్సాహప్రదాయిని ఆమెయే''.

మన మఠానికిన్నీ మిషనుకున్నూ ఉన్న స్వరూపవిభేదం తెలియక చాలమంది తికమక పడుతుంటారు. 'వైరాగ్య'నిలయం మఠం. నిస్స్వార్థసేవా కేంద్రం మిషను... ఆవైరాగ్యం ఆత్మ ... ఈ సేవ శరీరం .... కాబట్టి మఠానికీ మిషనుకు ఆత్మకూ శరీరానికి ఉన్న సంబంధం లాంటి సంబంధము.........ఉభయమున్నూ, బహుజనహితమును బహుజన సుఖమును బోధిస్తాయి''.

శ్రీరామకృష్ణమఠ ధర్మవైద్యశాల మదరాసు 1956-వ సంవత్సర నివేదిక

ఈ ధర్మవైద్యశాలకు ఇప్పటికి ముప్ఫైయవ సంవత్సరం పూర్తి ఐంది.

ఈ సంవత్సరం మాతృశ్రీ శతతమ జయంతి స్మారకంగా ఒక లక్షరూపాయల వ్యయంతో ధర్మవైద్యశాలలో క్రొత్తకట్టడం నిర్మితమైంది. 1956 డిసంబరులో నూత్నభవనాన్ని కేంద్రోపాధ్యక్షులు శ్రీమద్విశుద్ధానందస్వాములు ఆవిష్కరించారు. వైద్యశాలలో ఉన్న శాఖలు కాక క్రొత్తగా 'నేత్ర' 'శ్రోత్ర' 'ఘ్రాణ' 'కంఠ' 'శస్త్ర' చికిత్సా శాఖలు స్థాపింపబడ్డాయి. ఎక్స్‌రే శాఖ త్వరలో చేర్పబడుతుంది.

ఆలోపాతిక్ హెూమ్యోపాతిక్ శాఖలలో కలిసి చికిత్స పొందిన రోగుల సంఖ్య 1955 లో 1,10,403; 1956 లో 1,21,291.

1953 లో ప్రారంభింపబడ్డ 'దంత' శాఖయు లాబొరేటరియు చురుకుగా పని చేశాయి. ఈ సంవత్సరం పోషణ చాలని స్త్రీలకు శిశువులకు 28,624 మందికి పాలు పంచిపెట్టబడింది.

వైద్యశాలకు వచ్చుబడికంటె వ్యయం ఎక్కువగానే ఉంటూ ఉంది. పైకం చాలక సేవాకార్యాన్ని తగ్గించవలసి వస్తూ ఉంది. నెలకు వెయ్యిరూపాయల ఆదాయం ఇచ్చే మాన్యం జరూరు. ఉదారమహాజనులు మానవసేవారూప మైన యీమాధవసేవకుచేయూత ఇవ్వాలి—

స్వామి రామకృష్ణానందజీ మహారాజుల తొంభైనాలుగో జయంతి తిథిపూజ హోమ సంతర్పణలు తే 25-7-57 ది. బహిరంగసభ తే 28-7-57 ది ఆదివారం.

గ్రంథ సమీక్ష

శంకరాచార్య సదుపదేశాలు

రచన: శ్రీ కేశవతీర్థస్వామి, ప్రాప్తిస్థానము: శ్రీరామతీర్థ సేవాశ్రమము, పిడుగురాళ్ల; గుంటూరు జిల్లా; (ఆంధ్ర). పుటలు 113. వెల 0-8-0.

ఇది మధుర రసమయమైన ఒక చిన్న ద్రాక్షాఫల గుళుచ్ఛము. హృదయంగమమైన గ్రామ్యశైలితో నిండిన ఈ చిన్ని పుస్తకము చదువుచున్నపుడు, ఆ శంకరుఁడే వచ్చి మన కండ్లయెదుట నిల్చి, హితముగా – ప్రియముగా – సత్యముగా – మాటలాడుచు, అద్వైతామృతమును మనచే కడుపార కుడిపించునట్లుదోచును. ఇందు మొదటి 38 పుటలలో శంకరుని బాల్యమును గుఱించి – ఆ మహనీయుని తత్త్వమును గుఱించి సంక్షిప్తముగా వ్రాయబడియున్నది. శంకరతత్త్వమును విమర్శించువారలకు చక్కని సమాధానము లొసంగఁబడినవి. శంకరుని, హృదయంలేని నిర్దయుఁడనికొందఱనుచున్నారు. దానికి గ్రంథకర్త సమాధానమిచ్చుచు, "బుద్ధుని ఆస్తికతను, శంకరుని దయను అర్థం చేసికోవడం చాలాకష్టమే: అవి అతీతస్థితిని అలంకరించిన విషయాలు" అని అనుచు, విపులీకరించి, విమర్శకులకు విజ్ఞానమును గలిగించుచున్నాడు. ఇంకను ఈ ఉపోద్ఘాతమునందే,— ఉత్కృష్ట మానవుడు సోదరమానవుని రక్తమాంసములకై వెంటాడుచు, ఒకరింజంపి, పదస్థులై బ్రదుక వేఱొకరు జూచుచు, దేశమును మారణహోమమున కాలవాలముజేసెడి ఈ అణుశక్తియుగములో, — లోక కళ్యాణమునకు హేతుభూతమైన శంకరుని అద్వైత తత్త్వప్రాముఖ్యమును, ఈ గ్రంథకర్త, ఉద్ఘోషించుచున్నాడు.

తరువాతి 75 పేజీలలో శంకరుని భజగోవిందశ్లోకములను, తదితర శ్లోకములను, సరళమైన గ్రామ్యభాషలో ఆంధ్రీకరించి, శంకరుని అద్వైతసారమునంతను, ఈ చిన్ని పుస్తకములో పొందుపఱచెననుటలో అతిశయోక్తి లేదు.

ఉదాహరణమున కొక శ్లోకమును దిఙ్మాత్రముగా నిట నుటంకించెదను.

నాహం దేహో నేన్ద్రియాణ్యన్తరంగం
నాహంకారః ప్రాణవర్గో న బుద్ధిః
దారాపత్య క్షేత్ర విత్తాది దూర
స్సాక్షీనిత్యః ప్రత్యగాత్మా శివోహమ్॥

అని మూలము.

"నేను శరీరాన్నిగాను, ఇంద్రియాలను గాను, అహంకారాన్నిగాను, పంచప్రాణాలను గాను, బుద్ధినిగాను, పుత్ర కళత్ర విత్తాలను గాను.

సాక్షి, నిత్యుడూ, ప్రత్యగాత్మ ఐన శివుఁడనునేను! శివోహం".

ఇట్లే అలతి అలతి వాక్యములతో, సకలజన గ్రాహ్యమగు శైలిలో, రచించుటయేగాక, ఆధ్యాత్మికరంగములోనేగాక, ఆంధ్రవాఙ్మయ రంగమునఁగూడ, విశృంఖలముగా వీరవిహారము సలిపినాడు ఈ గ్రంథకర్త.

శ్రీ కేశవతీర్థస్వాములవారి "శంకరాచార్య సదుపదేశాలు" అను తీర్థమును ప్రతివారు గ్రహించి, ధన్యులగుదురుగాక!

శాంతి గీత

రచయిత : శ్రీ శేషి. ప్రాప్తిస్థానము : సరససాహితి, ఆలపాడు - గుంటూరు జిల్లా. వెల : రెండు అణాలు. పుటలు: 20.

మానవకోటిలో ద్వేషము - అసూయ - మున్నగునవి పెరిగి, అశాంతి అధికమగుచున్నది. కావున మానవుడు "శాంతికొఱకై తహ తహ పడుచున్నాడు. ఆగమశాస్త్రములన్నియు చదివిన, వేదాది విద్యలన్నియు పఠించిన, శాంత ములేక సౌఖ్యములేదుగదా! అట్టి "నిజమైన శాంతిఏది?" అనుదానికి ఈ గ్రంథకర్త భగవ ద్గీతలోని శాంతికి అనుకూలమైన కొన్ని శ్లోక ములను గ్రహించి, తెనుగున అనువదించినాడు.

అఖండం గోపాలకృష్ణ.

భాగవతదర్శనము - భాగవత కథ
తృతీయ చతుర్థ ఖండములు

ఒక్కొక్కదాని వెల రూ 2. ప్రాప్తి స్థానము : సాధనగ్రంథమండలి, తెనాలి.

ప్రయాగనివాసులున్నూ, గొప్ప హిందీ రచయితలున్నూ ఐన శ్రీ శ్రీ శ్రీ ప్రభుదత్త బ్రహ్మచారిమహారాజుగారు భాగవతగ్రంథ మును ఇతరపురాణాలను లెక్కలేనన్నిమార్లు పారాయణము చేసి అన్నింటి సారమును భాగ వతకథ అను పేర దాదాపు నూరుభాగాలుగా హిందీవచనంలో రచించినారు. వారి ఆజ్ఞ మేరకు ఆగ్రంథాలను తెలిగించి సాధనగ్రంథ మండలిద్వారా ఆంధ్రులకు అందచేసే మహో దారకార్యానికి రామశరణ్ శ్రీ కుందుర్తి వేంకటనరసయ్యగారు పూనుకొన్నారు. బ్రహ్మ చారిగా రన్నట్లు వ్యాసోపవ నాహృత సుమముల మాల యైన ఇది భక్తసహృద యులకెల్ల శిరోధార్యమనుట అత్యుక్తి కాదు. కాబట్టి ఇప్పటికి ప్రకటితములై ఉన్న భాగా లను ఆదరించడమే కాక, ప్రకటింప బడ వలసి ఉన్న భాగాలకు చేయూత ఇవ్వడం ఉదా రాంధ్రమహాజనుల కెల్ల ప్రాప్తం.

ప్రభాకర్.

తులసీ - గోపూజ

సంపాదకులు : రామశరణ్ శ్రీ కుందుర్తి వేంకటనరసయ్యగారు, విద్వాన్ బులుసు సూ ర్యప్రకాశశాస్త్రిగారు. ప్రకాశకులు సాధన గ్రంథమండలి, తెనాలి. వెల: రెండణాలు.

తులసియు గోవును హిందువుల ఆరాధ్య కోటిలో అగ్రగణ్యాలు. రెండింటి పూజా విధా నమును అష్టోత్తరశతనామావళులతో సహా ఇందు ప్రశంసార్హముగ పొందుపఱుపబడి యు న్నది. కావున ఆస్తికుల కెల్ల ఈచిఱుత పొత్తము స్పృహణీయము.

ప్రభాకర్.

జీవయాత్ర

ఇది మచిలీపట్నములోని జనతా విద్యా కేంద్రమువారు ప్రచురించు మాసపత్రిక. దీని సంపాదకులు శ్రీ కె. జి. బాబురావుగారు, ఎమ్.ఏ.,బి.ఎల్. సాలుచందా రూపాయిపావలా, విడి ప్రతి వెల రెండణాలు. ప్రజానీకానికి సహ ష్టిగా విదేశీయభాషదాస్యం తొలగించి దేశీయ భావావబోధం కలిగించి, సంఘశ్రేయానికి, దాని మూలాధారమైన వ్యక్తిశ్రేయానికి వలసిన శిక్షణ కల్పించే ప్రణాళికగల యీ పత్రికకు స్వాగతం.

ప్రభాకర్.

శ్రీ రామకృష్ణ బోధామృతము

అనువాదకులు :

శ్రీ చిరంతనానందస్వామి

ఇందు శ్రీరామకృష్ణుని జీవిత సంగ్రహమును 1121 మహోపదేశములును గలవు.

జీవుడు : సంసారము ; మాయ, గ్రంథములు : గ్రంథులు, బాధగురువులు : బోధ గురువులు, తాకికులు : వారి ధోరణులు, ఆత్మోన్నతి ; సాధకులు : వారి యాదర్శములు, పారమార్థిక జీవనమునకు సదుపాయములు, సర్వమతసామరస్యము, దేవుడు, జ్ఞానము : భక్తి : కర్మము, బ్రహ్మతత్త్వము మున్నగు అంశము లిందు తేటతెల్లముగ పసిబిడ్డల కయిన అవగాహన కాగల ఉపమానములతో వివరింపబడియున్నవి.

నీతికథలును సూక్తులును మకరందపేశలములు, నిర్వృతికరములు.

... ఈ గ్రంథం చదువుతూంటే ఒక్క ఐహికానికీ, ఒక్క ఆముష్మికానికీ కాక, రెంటికీ సంబంధించిన సూత్రాలూ, రహస్యాలూ, కీలకాలూ చక్కగా అరటి పండొలిచి చేతిలో పెట్టినట్లు ఉంటవి... —ఆంధ్రపత్రిక

540 పుటలు ప్రజ్వలమగు పంచమ ముద్రణము ! వెల : రూ. 3-50

హిందూమతము

రచయిత : శ్రీ వివేకానందస్వామి

అనువాదకులు: శ్రీ కందుకూరు మల్లికార్జునంగారు

హిందూమత నామమును పరస్పరభిన్నభావభూయిష్ఠములగు అనేక మతసంప్రదాయములు వహించి యుండుటచే, తత్స్వరూప నిర్వచనమునకు ఇందు శ్రీ వివేకానందస్వాములవారు పూనుకొని ఆ మతము వేదసంహితాకాలమునుండి ఎట్లు క్రమ పరిణామమందెనో, అందు సర్వసమ్మతమూలభావము లెవ్వియో, అది చేయు బోధ యెట్టిదో, ఇన్ని భిన్నమతాంతరము లెట్లు కలిగెనో, ఈ కలగూరగంపకు హిందూమత నామ మెట్లు లేర్పడెనో విశదీకరించియున్నారు. జిజ్ఞాసువుల కత్యంతోపయుక్తమగు గ్రంథము.

... తెనుగువాఙ్మయములో వేదాంతచర్చలపై ... ప్రకటింపబడిన గ్రంథములలో ఇది ఉత్తమోత్తమమైనదని శిరసొగ్గి చెప్పవలసియున్నది. ... —భారతజ్యోతి 12-4-1956.

168 పుటలు వెల : రూ. 1-25

అడ్రెసు : మేనేజరు, శ్రీ రామకృష్ణమఠము, మైలాపూరు, మద్రాసు - 4